

ΑΝΩΤΕΡΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ ΩΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΤΖΑΝΕΤΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ Α.Μ. 4398

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΡΙΓΓΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	3
Εισαγωγή.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
1.1 Η έννοια του τουρισμού.....	6
1.2 Ο ρόλος του τουρισμού.....	7
1.3 Η οικονομική σημασία του τουρισμού σαν κλάδου παραγωγικής δραστηριότητας.....	8
1.4 Η εξέλιξη του τουρισμού σε εθνικό επίπεδο.....	8
1.5 Η τυπολογία του τουρισμού.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
2.1 Η έννοια του εναλλακτικού τουρισμού.....	12
2.2 Οι ευρύτερα διαδεδομένες εναλλακτικές μορφές τουρισμού.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
3.1 Ευρύτερη έννοια του τουρισμού υγείας.....	15
3.2 Εναλλακτικές μορφές που περιλαμβάνει ο τουρισμός υγείας.....	16
3.2.1 Εννοιολογικοί προσδιορισμοί των εναλλακτικών μορφών του τουρισμού υγείας.....	16
3.3 Σαράντα εκατομμύρια ταξίδια για τουρισμό υγείας μέχρι το 2010.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	
4.1 Από τον ιαματικό τουρισμό στον τουρισμό υγείας - Ιστορική αναδρομή	20
4.2 Ιαματικές πηγές της Ελλάδας.....	22
4.2.1 Ιαματικές θεραπείες.....	29
4.2.2 Οδηγίες για τη λουτροθεραπεία.....	30
4.3 Επιστημονική έρευνα για τα Ιαματικά νερά.....	31
4.3.1 Το ερώτημα της Υδροθεραπείας με Ιαματικά νερά.....	31
4.3.2 Ερώτημα της ραδιενέργειας.....	32
4.3.3 Τα προβλήματα και η πορεία του Ιαματικού τουρισμού.....	34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 Πράσινο φως για τα κέντρα τουρισμού υγείας.....	36
5.2 Κέντρα τουρισμού υγείας. Το φιλόδοξο αναπτυξιακό πρόγραμμα του Υπουργείου Υγείας.....	37
5.2.1 Νομοσχέδιο για τα κέντρα τουρισμού υγείας.....	39
5.3 Κέντρα φυσιοθεραπείας και city spa στην Ελλάδα.....	40
5.4 Το 1 ^ο Παγκόσμιο Συνέδριο Τουρισμού Υγείας.....	42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 Έρευνα.....	43
6.2 Συμπεράσματα έρευνας.....	58

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1 Συμπεράσματα - Προτάσεις	66
Επίλογος.....	68
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	69
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	77
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	79

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εργασία που ακολουθεί πραγματεύεται τον Τουρισμό υγείας ως εναλλακτική μορφή στην Ελλάδα, και αναλύονται οι προοπτικές ανάπτυξής της στην Ελλάδα.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια γενική αναφορά στον τουρισμό, στην έννοια και στον ρόλο που κατέχει στην ελληνική οικονομία, αναλύεται η οικονομική σημασία αυτού σαν κλάδου παραγωγικής δραστηριότητας, παρατηρείται η εξέλιξή του σε εθνικό επίπεδο και παραθέτεται η τυπολογία του.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, παρατηρούμε την έννοια του εναλλακτικού τουρισμού και εξετάζουμε τις ευρύτερα διαδεδομένες μορφές του.

Στο τρίτο κεφάλαιο, εξετάζεται η ευρύτερη έννοια του τουρισμού υγείας, παραθέτονται οι εναλλακτικές μορφές που περιλαμβάνει και αναλύονται οι εννοιολογικοί προσδιορισμοί τους.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παραθέτεται ιστορική αναδρομή από τον ιαματικό τουρισμό στον τουρισμό υγείας, οι ιαματικές πηγές της Ελλάδας και οι θεραπείες τους, καθώς και οδηγίες για την λουτροθεραπεία. Αναλύεται επιστημονική έρευνα για τα ιαματικά νερά και παρατίθενται τα προβλήματα του ιαματικού τουρισμού και η ποσότητες ραδιενέργειας που βρίσκονται στις λουτροπόλεις.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, παραθέτεται το φιλόδοξο αναπτυξιακό πρόγραμμα του Υπουργείου Υγείας και το νομοσχέδιο για τα κέντρα τουρισμού υγείας. Ακόμα, παραθέτονται κέντρα φυσιοθεραπείας και city spa στην Ελλάδα, καθώς και το 1^ο Παγκόσμιο Συνέδριο Τουρισμού Υγείας.

Στο έκτο κεφάλαιο, οι αναγνώστες έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν την ανάπτυξη και την ανάλυση πρωτογενούς έρευνας.

Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο, υπάρχουν τα συμπεράσματα για την κατάσταση που βρίσκεται ο τουρισμός υγείας αυτή τη στιγμή και οι προτάσεις για την ανάπτυξη και την εξέλιξή του.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ιστορία του τουρισμού ανέρχεται σε εκατοντάδες χρόνια και έχει περάσει από διάφορα στάδια μέχρι την μετεξέλιξη του στην σημερινή σύγχρονη μορφή. Ξεκίνησε με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, την πρώτη οργανωμένη μορφή αθλητικού τουρισμού το 776 πΧ, τον πρώτο καταγεγραμμένο διεθνή τουρίστα, τον γεωγράφο και ιστορικό Ηρόδοτο (480-421 Πχ), τον εξερευνητή Χριστόφορο Κολόμβο (1451-1506), τους περιηγητές του 19^{ου} αιώνα, μέχρι το 1856 που ο Thomas Cook οργάνωσε το πρώτο στην ιστορία διεθνές ταξίδι στην Ευρώπη.

Συνεχίστηκε με την εμφάνιση των πρώτων οργανωμένων τουριστών το 1946, τη σημερινή μαζικοποίηση του τουρισμού και τις εναλλακτικές προτάσεις των τελευταίων δεκαετιών για νέες μορφές τουριστικής ανάπτυξης και σχεδιασμού.

Στις μέρες μας ο τουρισμός είναι ευρέως διαδεδομένη δραστηριότητα για τον αναπτυγμένο κόσμο, κυρίαρχη οικονομική δύναμη για πολλά αναπτυγμένα και αναπτυσσόμενα κράτη που σηματοδοτεί σημαντικές προοπτικές για την ανάπτυξη πολλών υπανάπτυκτων περιοχών.

Τις τελευταίες δεκαετίες η συνεχής αύξηση του βιοτικού επιπέδου των ατόμων, η αύξηση του ελεύθερου χρόνου και οι σημαντικές επιτεύξεις της τεχνολογίας, κυρίως στον τομέα των μεταφορών και των επικοινωνιών, έχουν αυξήσει δυναμικά τη ζήτηση για διακοπές και αναψυχή.¹

Ο τουρισμός είναι μια δραστηριότητα με σημαντικό οικονομικό ενδιαφέρον, τόσο από πλευράς επιχειρηματικότητας όσο και σε εθνικό επίπεδο. Σήμερα υπάρχει σημαντικός ανταγωνισμός, τόσο ανάμεσα στις διάφορες ομοειδείς τουριστικές επιχειρήσεις όσο και μεταξύ διαφόρων τουριστικών περιοχών.²

Το μεγαλύτερο μέρος του παγκόσμιου τουρισμού είναι μια μορφή αναψυχής, η οποία συνεπάγεται τη χρήση του προαιρετικού χρόνου των ατόμων. Υπάρχει όμως κάποιο μέρος του που είναι συνδεδεμένο με υποχρεώσεις, όπως για παράδειγμα είναι οι απαιτήσεις της δουλειάς ή της υγείας.

Παρόλο που για τον τουρισμό δεν υπάρχει ένας ορισμός καθολικά αποδεκτός, όλοι συμφωνούν ότι το ταξίδι και ο τουρισμός περιλαμβάνει:

- Τουριστικές ανάγκες και κίνητρα
- Τουρισμό επιλεκτικής συμπεριφοράς και προορισμούς
- Ταξίδι μακριά από το σπίτι
- Αγοραστικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των τουριστών και εκείνων που εφοδιάζουν με αγαθά για την ικανοποίηση των τουριστών.

Για στατιστικούς σκοπούς, οι ευρύτερα αποδεκτοί ορισμοί για τους διεθνείς επισκέπτες, που πρωτοσυμφωνήθηκαν στο Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών, πάνω στο διεθνές ταξίδι και τον τουρισμό, στη Ρώμη το 1936, είναι:

Τουρίστες ονομάζονται οι προσωρινοί επισκέπτες σε μια χώρα που μένουν τουλάχιστον 24 ώρες, με σκοπό την αναψυχή ή την δουλειά.

Εκδρομείς ονομάζονται οι προσωρινοί επισκέπτες που μένουν σε μία χώρα λιγότερο από 24 ώρες, για τους ίδιους σκοπούς, εξαιρετών των επιβατών διέλευσης.

Παρά τις μετέπειτα τροποποιήσεις αυτοί, οι ορισμοί εξακολουθούν να σχηματίζουν ουσιαστικά τον πυρήνα των ορισμών του ταξιδιού και του τουρισμού.³

1 Ανδριώτης Κωνσταντίνος, 2003, Τουριστική Ανάπτυξη και Σχεδιασμός, Σημειώσεις ΤΕΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ Ηράκλειο 2003 (σελ 1)

2 Λαλούμης Α. Δημήτρης / Ρούπας Χ.Βασίλης 1996, Διοίκηση Προσωπικού Τουριστικών Επιχειρήσεων, εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1996 (σελ 15)

3 Αλεξανδράκη – Κριτωτάκη Ροδάνθη 2000, Τουριστική Οικονομία, Εκδόσεις Παπαζήση-Αθήνα 2000 (σελ 14)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο τουρισμός είναι σύνθετο, πολύπλευρο και πολύπλοκο κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο με ποικίλες διαστάσεις, που - πέραν της οικονομικής - εκδηλώνονται ως σύνολο επιδράσεων οι οποίες παρουσιάζονται πριν, κατά τη διάρκεια και μετά από ένα βραχύχρονο ή μακρόχρονο ταξίδι αναψυχής και ασκεί ψυχολογικές, κοινωνικές, οικολογικές και πολιτικές επιρροές, τόσο στον ίδιο τον ταξιδιώτη, όσο και στους κατοίκους του τόπου ή των τόπων επισκέψεων.

Ο τουρισμός αποτελεί μια γιγάντια παγκόσμια επιχείρηση που την συναπαρτίζουν εκατοντάδες επιχειρήσεις, ορισμένες είναι τεράστιες και οι περισσότερες μικρές, συμπεριλαμβανομένων των αερογραμμών, των θαλάσσιων οδών, των σιδηροδρόμων, των εταιρειών οδικών μεταφορών, των εταιρειών ενοικίασης αυτοκινήτων, των καταλυμάτων, των εστιατορίων, μηδὲ εξαιρουμένων των κατασκηνοτικών χώρων, των επισιτιστικών καταστημάτων και των βενζινάδικων.

Ο τουρισμός είναι «παγκόσμιος θεσμός» που διέπεται από εκατομμύρια αλληλεπιδράσεων, έχει ιστορία, και προσδιορίζεται ως «γνωστικό αντικείμενο» μιας κοινωνίας ανθρώπων που νιώθουν μέλη αυτού του θεσμού, τους τουρίστες - ταξιδιώτες.⁴

4 Δρ. Καραγιάννης Στέφανος - Δρ Έξαρχος Γεώργιος 2006, ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - Τουριστική Οικονομία Ανάπτυξη Πολιτική, Επιστημονικές εκδόσεις, ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, Ηράκλειο 2006 (σελ 42)

1.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο ρόλος του τουρισμού στην οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική ανάπτυξη ή μεγέθυνση αποτέλεσε πάντα αντικείμενο διχασμένης κριτικής.

Υποστηρίχθηκαν στο παρελθόν και εξακολουθούν να υποστηρίζονται σήμερα ακόμα, διαφορετικές απόψεις για τον τουρισμό και και τις δυνατότητες που προσφέρει αυτός σαν κλάδος παραγωγικής δραστηριότητας, στη γενικότερη προσπάθεια ανάπτυξης ή μεγέθυνσης ενός κράτους ή έστω και μιας περιοχής του μόνο, πλην όμως οι απόψεις αυτές δεν παίρνουν ποτέ διαστάσεις ακραίων θέσεων.

Οι υπέρμαχοι του τουρισμού υποστηρίζουν την άποψη ότι αυτός συμβάλλει αποφασιστικά στην αύξηση του εθνικού εισοδήματος, δημιουργεί ευκαιρίες απασχόλησης, περιορίζει το άνοιγμα του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών, ενισχύει οικονομικά την περιφέρεια, εντείνει την επιχειρηματική δραστηριότητα αυτών που προσφέρουν τουριστικά αγαθά για την ικανοποίηση τουριστικών αναγκών των ανθρώπων, περιορίζει την εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση κ.τ.λ.

Αντίθετα οι πολέμιοι του τουρισμού υποστηρίζουν την άποψη ότι αυτός αποπροσανατολίζει τις επενδύσεις από τους παραγωγικούς κλάδους της οικονομίας, ευαισθητοποιεί επικίνδυνα την εθνική οικονομία, εξαιτίας της μεγάλης ανταγωνιστικότητας που αναπτύσσεται στην αγορά, χαλαρώνει τα ήθη, εξαφανίζει τα έθιμα κ.τ.λ.

Αυτά σε γενικές γραμμές, σε ότι αφορά στις απόψεις των υπεرمάχων και των πολεμιών του τουρισμού. Που βρίσκεται στην πραγματικότητα η αλήθεια; Η απάντηση είναι πολύ απλή: κάπου ενδιάμεσα.

Ο τουρισμός εκτός από σημαντικό παράγοντα οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης ή μεγέθυνσης, αποτελεί επίσης σπουδαίο παράγοντα για την προσέγγιση των ανθρώπων και την καλύτερη κατανόηση των λαών και ακόμα γεφυρώνει το χάσμα των διαφορών τους, όσο μεγάλο και αν είναι αυτό. Δικαιολογημένα λοιπόν, η Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, όταν κήρυττε το έτος 1967 σαν Διεθνές Έτος Τουρισμού, χαρακτήρισε τον τουρισμό σαν διαβατήριο της ειρήνης, γιατί κοντά στα άλλα διαδραματίζει χρήσιμο ρόλο στη μόρφωση και τις κοινωνικές σχέσεις των λαών και προάγει την διεθνή ειρήνη.⁵

⁵ Ηγουμενάκης Γ. Νίκος 1990, Τουριστική Πολιτική, εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1990-(σελ 46-47)

1.3 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΑΝ ΚΛΑΔΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Η οικονομική σημασία του τουρισμού στη σύγχρονη εποχή έχει γενικά αναγνωριστεί σε όλα τα κράτη, ακόμα και σε εκείνα που θεωρούνται ότι είναι αναπτυσσόμενα και που για τους ίδιους ή διαφορετικούς λόγους δεν έχουν καταφέρει ακόμα να διακόψουν το φαύλο κύκλο της φτώχειας και της μιζέριας που τα μαστίζει. Επιπλέον έχει έμπρακτα διαπιστωθεί ότι ο τουρισμός, σαν δυναμικός κλάδος παραγωγικής δραστηριότητας, μπορεί κάτω από προϋποθέσεις να συμβάλλει θετικά στη διαμόρφωση του εθνικού εισοδήματος, των ατομικών εισοδημάτων, των δημοσίων, δημοτικών και κοινωνικών εσόδων, του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών, καθώς επίσης και στη μείωση της ανεργίας και της υποαπασχόλησης.⁶

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στην ανάπτυξη του τουρισμού καθοριστικό ρόλο διαδραμάτισε η εξέλιξη των μεταφορικών μέσων και κυρίως η «λαιοποίηση» τους και αυτό γιατί πέρα από τα στοιχεία της μαζικότητας και ομαδικότητας προστέθηκε σε αυτόν και το στοιχείο της υπερεθνικότητας. Τα τρία αυτά στοιχεία μαζί αποτελούν τα βασικά συστατικά στοιχεία του σύγχρονου τουρισμού και παράλληλα διαγράφουν έντονα τη φυσιογνωμία του. Εκτός όμως από την αποφασιστικής σημασίας συμβολή της εξέλιξης των μεταφορικών μέσων στην τουριστική ανάπτυξη, καθοριστικό ρόλο προς την κατεύθυνση αυτή διαδραμάτισαν και άλλοι παράγοντες, όπως είναι για παράδειγμα η αύξηση του κατά κεφαλήν εθνικού εισοδήματος και πλούτου, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και όρων αμοιβής των εργαζομένων, η εξασφάλιση κοινωνικών παροχών στις οικονομικά ασθενέστερες τάξεις, η απλούστευση των διατυπώσεων στις μετακινήσεις των ανθρώπων από χώρα σε χώρα, η ανάπτυξη των τουριστικών επιχειρήσεων, η διεθνοποίηση της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας κ.τ.λ.⁷

1.4 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Το 1950, που συστάθηκε ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, ο αριθμός των ξένων επισκεπτών που έφθασε στη χώρα μας με κάθε μέσο, ήταν 37.487, ενώ το συνάλλαγμα που εισπράχθηκε από την όλη δραστηριότητα του τουρισμού στην ίδια περίοδο έφθασε τα 4.700.000 \$ ΗΠΑ.

Το ξενοδοχειακό δυναμικό της χώρας αποτελείτο από 1.582 μονάδες με 42.871 κλίνες, κάθε λειτουργικής μορφής και κατηγορίας. Η εξέλιξη της τουριστικής κίνησης και προσφοράς που έκτοτε παρατηρήθηκε, αποδεικνύει ότι ο τουρισμός αποτελεί πλέον ουσιαστικό κλάδο της εθνικής οικονομίας με μεγάλες δυνατότητες για παραπέρα ανάπτυξη.

Ο αριθμός των τουριστών που ήρθε στην Ελλάδα το 1970 με όλα τα συγκοινωνιακά μέσα, εκτός από κρουαζιερόπλοια, ήταν 1.400.000. Το 1998 η χώρα μας υποδέχτηκε 11.363.822 ξένους τουρίστες.

Οι συναλλαγματικές εισπράξεις από δραστηριότητα του τουριστικού κλάδου από 4.700.000 \$ ΗΠΑ που ήταν το 1950 έφθασαν τα 5,2 δισεκ. δολάρια το 1998.

Στη χώρα μας οι απασχολούμενοι στον ευρύτερο τουριστικό τομέα υπολογίζονται από 8% ως 10% του συνόλου των απασχολουμένων.

Έτσι όπως εμφανίζεται ο τουρισμός, αποτελεί μια συναλλαγματοφόρα, πολύ σημαντική πηγή. Καλύπτει ένα μέρος σημαντικό του παθητικού εμπορικού μας ισοζυγίου.

Το έλλειμμα που προκύπτει από τις εμπορικές συναλλαγές (εισαγωγές-εξαγωγές) είναι αρκετά σημαντικό και η συμμετοχή του τουρισμού στην κάλυψή του, ουσιαστική.⁸

1.5 Η ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Αυτή διαμορφώνεται από την ομαδοποίηση των διαφόρων κινήτρων που εξηγούν την τουριστική μετακίνηση και από την ένταξή τους σε κατευθυντήριους άξονες:

1. Τουρισμός σε σχέση με τα μεταφορικά μέσα:

- ✚ Αεροπορικός τουρισμός
- ✚ Σιδηροδρομικός τουρισμός
- ✚ Θαλάσσιος τουρισμός
- ✚ Οδικός τουρισμός
- ✚ Περιπατητικός τουρισμός
- ✚ Ιπποτουρισμός
- ✚ Ποδηλατικός τουρισμός

2. Τουρισμός σε σχέση με το τουριστικό κατάλυμα:

- ✚ Τουρισμός ξενοδοχείου
- ✚ Τουρισμός πανσιόν
- ✚ Τουρισμός μπανγκαλόου και επιπλωμένων διαμερισμάτων
- ✚ Τουρισμός κάμπινγκ
- ✚ Τουρισμός παραθεριστικής κατοικίας
- ✚ Τουρισμός τροχόσπιτου κτλ

3. Τουρισμός σε σχέση με τον προορισμό:

- ✚ Εσωτερικός τουρισμός
- ✚ Διεθνής τουρισμός
- ✚ Δημειρωτικός και διαπεριφερειακός τουρισμός
- ✚ Παραθαλάσσιος τουρισμός

- ✚ Παραλίμνιος τουρισμός
- ✚ Ορεινός τουρισμός
- ✚ Τουρισμός πόλεων
- ✚ Υπαίθριος τουρισμός

4. Τουρισμός σε σχέση με την αναψυχή και τον ελεύθερο χρόνο:

- ✚ Τουρισμός αναψυχής
- ✚ Πολιτιστικός τουρισμός
- ✚ Αθλητικός τουρισμός
- ✚ Γαστρονομικός τουρισμός
- ✚ Κυνηγετικός τουρισμός
- ✚ Θρησκευτικός τουρισμός
- ✚ Εορταστικός τουρισμός
- ✚ Οικογενειακός τουρισμός
- ✚ Αγροτουρισμός κτλ

5. Επαγγελματικός τουρισμός:

- ✚ Τεχνικός τουρισμός
- ✚ Επιστημονικός τουρισμός
- ✚ Συνεδριακός τουρισμός
- ✚ Εκθεσιακός τουρισμός
- ✚ Τουρισμός κινήτρων κτλ

6. Τουρισμός υγείας:

- ✚ Τουρισμός ανάπαυσης
- ✚ Ιαματικός τουρισμός
- ✚ Τουρισμός θαλασσοθεραπείας κτλ

7. Τουρισμός σε σχέση με τη διάρκεια παραμονής:

- ✚ Τουρισμός μικρής διάρκειας
- ✚ Τουρισμός μεγάλης διάρκειας
- ✚ Τουρισμός του weekend

8. Τουρισμός σε σχέση με το μέγεθος της ομάδας:

- ✚ Ατομικός τουρισμός
- ✚ Οικογενειακός τουρισμός
- ✚ Ομαδικός τουρισμός

9. Τουρισμός σε σχέση με την ηλικία:

- ✚ Τουρισμός νέων
- ✚ Τουρισμός τρίτης ηλικίας

10. Τουρισμός σε σχέση με τον προϋπολογισμό του ταξιδιού:

- Τουρισμός πολυτελείας
- Κοινωνικός τουρισμός
- Μαζικός τουρισμός⁹

6 Ηγουμενάκης Γ. Νίκος 1990, Τουριστική Πολιτική, εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1990-(σελ 57)

7 Ηγουμενάκης Γ. Νίκος 1999, Τουριστικό Μάρκετινγκ, εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1999-(σελ 73)

8 Αλεξανδράκη-Κριτωτάκη Ροδάνθη 2000, Τουριστική Οικονομία, Εκδόσεις Παπαζήση-Αθήνα 2000 (εισαγωγή)

9 Βαρβαρέσος Στέλιος 2000, Τουριστικές Οικονομικές Προσεγγίσεις, Εκδόσεις Προπομπός - β' έκδοση-Αθήνα 2000-(σελ 114-116)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο εναλλακτικός τουρισμός θεωρείται ως μία εναλλαγή της τουριστικής μαζικοποίησης και ως εκ τούτου ακολουθεί διαφορετικές πρακτικές. Συνεπώς, οι εναλλακτικοί τουρίστες αντιτίθενται στις μέχρι τώρα παραδοσιακές μορφές μαζικής τουριστικής ανάπτυξης που εστιάζονταν κυρίως στο τρίπτυχο ήλιος - θάλασσα - σεξ (τα αποκαλούμενα 3S's - sea, sun and sex).

Εναλλακτικός τουρισμός είναι μια μικρής κλίμακας και μη συμβατικής φύσεως διαδικασία ανάπτυξης τουριστικών προορισμών που προωθεί μια ενεργητική μορφή ταξιδιού προσφιλή στις φυσικές, κοινωνικές και πολιτιστικές αξίες των περιοχών υποδοχής τουριστών και που κάνει δυνατή την αλληλεπίδραση και την από κοινού συμβίωση μεταξύ των μελών διαφορετικών κοινωνιών (των τουριστών και των προορισμών υποδοχής τους) και αναπτύσσεται με τη σύμφωνη γνώμη και συμμετοχή του εντόπιου κοινωνικού συνόλου στην παραγωγική διαδικασία.

Από τον παραπάνω ορισμό διαπιστώνεται ότι οι διαφορές που παρουσιάζει ο εναλλακτικός τουρισμός από τον μαζικό, καθώς και τις περισσότερες ειδικές μορφές τουρισμού είναι:

- ✚ Τόσο ο εναλλακτικός όσο και ο μαζικός τουρισμός αποτελούν μια διαδικασία αλλαγής. Όμως στον εναλλακτικό τουρισμό οι αλλαγές σχετίζονται ως επί το πλείστον με τη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης του ντόπιου πληθυσμού, την προστασία της χλωρίδας και της πανίδας, την αναζωογόνηση της ντόπιας κουλτούρας, κ.τ.λ., ενώ στο μαζικό η προστασία του περιβάλλοντος και του πολιτισμού και η καλύτερευση του βιοτικού επιπέδου του ντόπιου πληθυσμού δεν είναι πρωτεύουσας σημασίας.
- ✚ Για την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού απαραίτητες είναι οι επενδύσεις σε μικρού μεγέθους τουριστικές επιχειρήσεις. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι ο εναλλακτικός τουρισμός δεν χρησιμοποιεί τις υποδομές που κατασκευάστηκαν για την ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού. Αντιθέτως υπάρχει ένα είδος συνέχειας που βασίζεται στο σκεπτικό ότι ο εναλλακτικός τουρισμός ξεκίνησε χρησιμοποιώντας την υποδομή, τα μέσα μεταφοράς και τα συστήματα κρατήσεων του μαζικού τουρισμού, παράγοντας με αυτό τον τρόπο μια συνοδευτική τουριστική βιομηχανία. Όμως πρέπει να προσεχθεί το ενδεχόμενο μετατροπής του εναλλακτικού τουρισμού σε μαζικό, λόγω έλλειψης σωστής διαχείρισης.
- ✚ Ενώ ο μαζικός τουρίστας θεωρείται ως παθητικός και τα κίνητρά του επικεντρώνονται στα λεγόμενα 3S's με τις εναλλακτικού τύπου δραστηριότητες να καταλαμβάνουν ένα μικρό μέρος των διακοπών του, ο εναλλακτικός θεωρείται ως ενεργητικός με αυτοσκοπό την περιήγηση, τη γνωριμία με το περιβάλλον και τον πολιτισμό της περιοχής που επισκέπτεται και τη συνάντησή με τον ντόπιο πληθυσμό.
- ✚ Στην ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού πρωταρχικό ρόλο διαδραματίζουν οι ντόπιοι κάτοικοι ως επενδυτές, εργαζόμενοι και οικοδεσπότες. Συνεπώς, στον εναλλακτικό τουρισμό ο

ντόπιος πληθυσμός συμμετέχει ενεργά και με ποικίλους τρόπους στην παραγωγική διαδικασία.¹⁰

Η προσπάθεια εισαγωγής εναλλακτικών μορφών τουρισμού πρέπει να αντιμετωπισθεί στις διαστάσεις που μπορεί να έχει. Πρόκειται στην ουσία για θύλακες της αγοράς (niche markets), στους οποίους η επικέντρωση και η επένδυση με τον κατάλληλο τρόπο μπορεί να παράγει ενδιαφέροντα αποτελέσματα. Το άθροισμα περισσότερων υπό εκμετάλλευση τέτοιων θυλάκων μπορεί να αποτελέσει ένα πρόσθετο συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας υπό την έννοια ότι σταδιακά θα αρχίσει να μεταβάλλει την αρχική σύνθεση πλεονεκτημάτων. Πάντως προσδοκία δημιουργίας τουριστικού ρεύματος στη χαμηλή περίοδο δεν φαίνεται πιθανό να μπορεί να οργανωθεί με αυτόν τον τρόπο.

Επέκταση της τουριστικής περιόδου πριν και μετά την αιχμή και βελτίωση της πληρότητας των καταλυμάτων είναι ένας στόχος ο οποίος μπορεί να αντιμετωπισθεί μέσα από την κατά τάξη μεγέθους βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών σε κάθε κατηγορία επισκεπτών.¹¹

10 Δρ. Ανδριώτης Κωνσταντίνος 2006, Αειφορεία (Εναλλακτικές μορφές τουρισμού), Ηράκλειο 2006 (σελ 8-9)

11 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ - ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2000-2006 ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΤΑΡΤΗΣΗΣ Σ.Π.Α., (ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2) ΜΑΡΤΙΟΣ 1999 (σελ 23)

2.2 ΟΙ ΕΥΡΥΤΕΡΑ ΔΙΑΔΕΔΟΜΕΝΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

- ✚ ΓΕΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
- ✚ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ
- ✚ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ
- ✚ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ
- ✚ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΑΘΛΗΣΗΣ
- ✚ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΟΛΗΣ
- ✚ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
- ✚ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΣ
- ✚ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
- ✚ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΡΙΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ
- ✚ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΧΕΙΜΕΡΙΝΩΝ ΣΠΟΡ
- ✚ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΧΕΙΜΑΝΣΗΣ
- ✚ ΟΡΕΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
- ✚ ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
- ✚ ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
- ✚ ΧΡΟΝΟΜΕΡΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
- ✚ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
- ✚ ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
- ✚ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΙΝΗΤΡΩΝ
- ✚ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
- ✚ ΛΑΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
- ✚ ΚΟΣΜΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
- ✚ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΑΝΑΠΗΡΩΝ¹²

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Η ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ

Ο τουρισμός υγείας ή θεραπευτικός τουρισμός, όπως ονομαζόταν παλιότερα, εξελίσσεται σε μια από τις βασικότερες μορφές τουρισμού, τα δε άτομα που μετέχουν σε αυτόν έχουν σαν κύριο κίνητρο την αποκατάσταση και διατήρηση της υγείας τους, τη θεραπεία και ανάρρωσή τους από διάφορες ασθένειες.

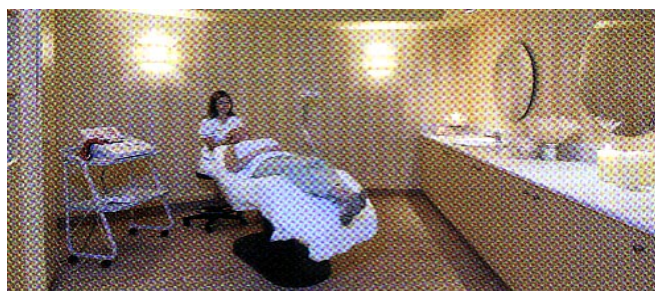
Ας σημειωθεί ότι τα άτομα αυτά, που κυρίως κατοικούν σε μεγαλουπόλεις και είναι κατά το πλείστο εύπορα, επενδύουν χρόνο και χρήματα στην υγεία τους και κατ' επέκταση στη μακροζωία τους.

Τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής της μορφής τουρισμού αναφέρονται από τη μία πλευρά στη σύνθεση της πελατείας του, που αποτελείται αποκλειστικά από άτομα της δεύτερης και τρίτης ηλικίας και από την άλλη πλευρά στον τόπο που προσφέρονται οι τουριστικές υπηρεσίες και που προσδιορίζεται αποκλειστικά από τους φυσικούς του πόρους.

Τουρισμός υγείας επίσης θεωρείται και η θαλασσοθεραπεία αν και συνήθως ο σκοπός της είναι είτε η αποτοξίνωση είτε η αισθητική βελτίωση της εμφάνισης και δεν στοχεύει ως επί το πλείστον σε θεραπεία από ασθένειες. Η θαλασσοθεραπεία γίνεται σε ειδικά διαμορφωμένα κέντρα (spa) που παρέχουν εκτός από τη θεραπεία, διαμονή και σίτιση αν κάποιος το επιθυμεί.

Η μορφή αυτή τουρισμού υγείας, εκτός από ειδικές εγκαταστάσεις υδρολουτρο-θαλασσο-αεροθεραπείας και καταλύματα αξιώσεων με συμπληρωματικές εγκαταστάσεις, όπως για παράδειγμα εστιατόρια, χώρους ψυχαγωγίας, χώρους άθλησης κτλ, απαιτεί και ειδικές ιατρικές και φυσιοθεραπευτικές υπηρεσίες.

3.2 ΟΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ

Ο τουρισμός υγείας με την ευρεία έννοιά του περιλαμβάνει μερικότερες εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Συγκεκριμένα:

- ✚ Θεραπευτικός τουρισμός
- ✚ Ιαματικός τουρισμός
- ✚ Τουρισμός φυσιοθεραπείας
- ✚ Τουρισμός υγιεινής διαβίωσης
- ✚ Τουρισμός ομορφιάς
- ✚ Θερμαλισμός

3.2.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ

- **ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ**

Θεραπευτικός είναι ο τουρισμός που περιλαμβάνει προγράμματα θεραπείας και μόνο, με σύγχρονες ιατρικές μεθόδους της ορθόδοξης ιατρικής και με φυσικές μεθόδους θεραπείας της εναλλακτικής ιατρικής. Απευθύνεται κυρίως σε άτομα που δεν ενδιαφέρονται για πολυκοσμία, για νύχτες διασκέδασης και για τόπους με μαζικότητα στην εξυπηρέτηση. Απαιτούν πιο εξατομικευμένες υπηρεσίες και επιζητούν τόπους οι οποίοι παρέχουν καλές καιρικές συνθήκες ακόμα και στη διάρκεια του χειμώνα. Η μορφή αυτή του τουρισμού είναι συνυφασμένη με την ιστορία των λουτρών, τα ιαματικά νερά και τις πηγές.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αυξανόμενη τάση επιστροφής στα φυσικά θεραπευτικά μέσα σε συνδυασμό με τη φροντίδα της σωματικής και ψυχικής υγείας. Η τάση αυτή αποτέλεσμα ζωής στις βιομηχανικές μεγαλουπόλεις, οδηγεί σε μια στροφή προς τον θεραπευτικό τουρισμό όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό, όπου εκσυγχρονίζονται και αναπτύσσονται σημαντικές λουτροπόλεις και όπου κατευθύνονται ειδικευμένα τουριστικά προγράμματα.

Στην Ελλάδα η νέα άνθηση του θεραπευτικού τουρισμού διεθνώς δεν έχει ακόμα οδηγήσει στην δημιουργία της αναγκαίας ειδικευμένης τουριστικής προσφοράς, αν και η χώρα διαθέτει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα (πλήθος ιαματικών πηγών με εξαιρετικές φυσικοχημικές ιδιότητες, ευνοϊκότερες κλιματολογικές συνθήκες που συνδυάζονται άνετα με διακοπές).

Ωστόσο υπάρχουν πολλά μέρη που συνδυάζουν σύγχρονες εγκαταστάσεις, λουτρά, λασποθεραπεία κ.ο.κ. και είναι προσπελάσιμες για τους ανθρώπους με αναπηρίες.

- **ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ**

Ο Ιαματικός τουρισμός είναι η πρώτη μορφή τουρισμού υγείας, γνωστή από αρχαιοτάτων χρόνων και περιλαμβάνει ένα ταξίδι τουριστών με διάφορα προβλήματα υγείας, σε τουριστικούς

προορισμούς στους οποίους υπάρχουν ιαματικές πηγές , για να κάνουν χρήση ιαματικών νερών, συνήθως θερμομεταλλικών, που έχουν θεραπευτικές ιδιότητες.

Η Ελλάδα πλούσια σε ιαματικές πηγές με νερά που έχουν ποικίλη φυσικοχημική σύσταση και ενδείκνυνται για εφαρμογή στη σύγχρονη φυσική υδροθεραπεία.

Σε όλες τις ιαματικές πηγές που λειτουργούν στην Ελλάδα, συναντάται μόνο η μορφή της θεραπείας και όχι η προσφορά υπηρεσιών που έχουν σχέση με την αναζωογόνηση του οργανισμού.

Μορφές υδροθεραπείας που εφαρμόζονται στην Ελλάδα είναι οι:

- ✚ Λουτροθεραπεία και πηλοθεραπεία
- ✚ Ποσιθεραπεία
- ✚ Εισπινοθεραπεία.

Η υδροθεραπεία μπορεί να είναι εσωτερική ή εξωτερική. Η εσωτερική υδροθεραπεία περιλαμβάνει την ποσιθεραπεία και την πηλοθεραπεία.

Σε ορισμένες από τις ιαματικές πηγές στη Ελλάδα, που έχουν σύγχρονο εξοπλισμό εφαρμόζονται και οι νέες μέθοδοι της λουτροθεραπείας όπως καταιονήσεις, υδρομαλάξεις, υδροκινησιοθεραπεία, ασκήσεις γυμναστικής, φυσιοθεραπεία κτλ.

• ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΦΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Είναι ο τουρισμός κατά τη διάρκεια του οποίου γίνεται χρήση των φυσικών μεθόδων θεραπείας της εναλλακτικής Ιατρικής για διατήρηση, πρόληψη, θεραπεία και αποκατάσταση της υγείας.

Η χρήση των Ιαματικών νερών και των άλλων γεωθερμικών ρευστών γίνεται με διάφορους μεθόδους, που ανήκουν στις λεγόμενες φυσικές μεθόδους θεραπείας που είναι μέθοδοι αντιμετώπισης, θεραπείας και αποκατάστασης ορισμένων παθήσεων με την χρήση φυσικών μέσων.

Όλες οι μέθοδοι αυτές αποτελούν τη φυσιοθεραπεία που υπάγεται στις θεραπείες της Εναλλακτικής Ιατρικής που περιλαμβάνει εξήντα περίπου τρόπους θεραπείας από τους οποίους όπως ήδη αναφέρθηκε, μερικοί έχουν αποδεδειγμένη αξία, αλλά οι πιο πολλοί ανήκουν στη σφαίρα του τσαρλατανισμού, σύμφωνα τουλάχιστον με τη γνώμη της ορθόδοξης Ιατρικής.

Πρέπει όμως να διευκρινιστεί ότι πολλές φυσικές μέθοδοι δεν υπάγονται στην Εναλλακτική Ιατρική αφού είναι επιστημονικές ιατρικές μέθοδοι και μερικές από αυτές αποτελούν ήδη ιδιαίτερους κλάδους σύγχρονης ιατρικής.

- **ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ**

Είναι ο τουρισμός κατά τη διάρκεια του οποίου οι τουρίστες, ανεξάρτητα από την κατάσταση της υγείας τους, ακολουθούν ένα πρόγραμμα υγιεινής και φυσικής ζωής, που περιλαμβάνει υγιεινή διατροφή, ενεργητική άθληση, διαίτα, ωράριο παράλληλο με τους φυσικούς βιορυθμούς, δραστηριότητες διαφόρων μορφών του υπαίθριου τουρισμού (περιπατητικού, αγροτικού, αθλητικού, φυσιογνωστικού κτλ) και προγράμματα ψυχικής ισορροπίας και καταστολής του άγχους.

- **ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ**

Είναι ο τουρισμός κατά τη διάρκεια του οποίου ακολουθούνται διάφορα προγράμματα ομορφιάς όπως αισθητικής, κομμωτικής, τοπικού ή ολικού αδυνατισματος, σύσφιξης μυών, περιποίησης προσώπου, αποτρίχωσης, ενδυματολογίας, πλαστικής χειρουργικής (στα σύγχρονα τουριστικά κέντρα υγείας) και ακόμη μαθημάτων κοινωνικής παρουσίας (που συμπληρώνει την εικόνα της ομορφιάς).

- **ΘΕΡΜΑΛΙΣΜΟΣ**

Θερμαλισμός ή θερμαλιστικός τουρισμός είναι το σύνολο των δραστηριοτήτων του ιαματικού τουρισμού μαζί με τις διευρυμένες δραστηριότητες αναψυχής και αναζωογόνησης, που μπορούν να έχουν και μη ασθενείς τουρίστες, που επισκέπτονται τις ιαματικές πηγές.

Ο θερμαλισμός περιλαμβάνει ακόμη την ενεργειακή αξιοποίηση των θερμομεταλλικών νερών και τη γενικότερη χρήση της γεωθερμικής ενέργειας και την χρήση των μεταλλικών νερών.¹³

13 Ρίγγας Χρήστος 2005, Συμπληρωματικές Σημειώσεις Τουρισμού Υγείας, Εξάμηνο Ε', ΤΕΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ Ηράκλειο 2005, (σελ 70)

3.3 ΣΑΡΑΝΤΑ ΕΚΑΤΟΜΥΡΙΑ ΤΑΞΙΔΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΥΓΕΙΑΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2010

Ιδιαίτερα υψηλοί δείκτες απόδοσης και κερδών καταγράφονται στον τουρισμό υγείας παγκοσμίως, προσελκόντας συνεχώς μεγάλες επενδύσεις.

Η αγορά αυξάνεται θεαματικά χρόνο με το χρόνο, ωστόσο, η «πίτα» δεν έχει μοιραστεί οριστικά, τα μερίδια της αγοράς είναι ακόμα σχετικά αβέβαια ως προς τη μορφή και το μέγεθός τους, ενώ οι στρατηγικοί παίκτες είτε σε επίπεδο κρατών, είτε σε επίπεδο επιχειρήσεων, είναι αυτοί που θα αποκομίσουν τα μελλοντικά κέρδη.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται σε μια ενδιαφέρουσα μελέτη που εκπονήθηκε για λογαριασμό της έκθεσης *xenia*, το 2005 πραγματοποιήθηκαν παγκοσμίως 19.000.000 ταξίδια στο πλαίσιο του τουρισμού υγείας, ενώ σύμφωνα με μελέτες του περιοδικού «Tourism Research and Marketing», αναμένεται το 2010 να φτάσουν τα 40.000.000 ετησίως και το μερίδιο αγοράς να φτάσει στο 4% των διεθνών μετακινήσεων.

Σύμφωνα με το σχέδιο της Κοινής Υπουργικής Απόφασης, τα Κέντρα Τουρισμού Υγείας στην Ελλάδα κατατάσσονται στην κατηγορία των «εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής», όπως αυτές που καθορίζονται στον Νόμο 2160/93 περί τουρισμού, έχοντας έτσι τη δυνατότητα επιχορηγήσεων από τον Αναπτυξιακό Νόμο σε ποσοστό από 30%-40%, ανάλογα με την περιοχή όπου θα γίνει η επένδυση ή εναλλακτικά να τύχουν φορολογικών απαλλαγών και επιδότησης της δημιουργικής απασχόλησης.

Τα κέντρα τουρισμού υγείας θα συνδυάζουν τη δυνατότητα παραθερισμού με προληπτικές, θεραπευτικές και άλλες αγωγές, που συνδέονται με χρόνια προβλήματα υγείας. Οι γενικές προδιαγραφές ενός τέτοιου κέντρου συμπεριλαμβάνουν:

- ✚ Για το ξενοδοχειακό τμήμα τις ελάχιστες απαιτήσεις μονάδων 4 ή 5 αστέρων με ελάχιστη δυναμικότητα 150 κλινών και με αυξημένες απαιτήσεις εγκαταστάσεων για ΑΜΕΑ (που θα εξυπηρετούνται από το 40% τουλάχιστον του συνόλου των δωματίων).
- ✚ Για το τμήμα υγείας, την εφαρμογή ειδικών διατάξεων σε επί μέρους τμήματα: μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας των ΚΤΥ, μονάδες αδυνατίσματος και διαιτολογίας, μονάδες χρόνιας αιμοκάθαρσης, κέντρα αποθεραπείας και αποκατάστασης, κλινικές.
- ✚ Σημαντικός θα είναι και ο τομέας της άθλησης, καθώς απαιτούνται αθλητικές εγκαταστάσεις, που θα συμπληρώσουν το τμήμα υγείας και θα εμπλουτίσουν το «προσφερόμενο προϊόν».¹⁴

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΑΜΑΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΥΓΕΙΑΣ - ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η ύπαρξη ιαματικών πηγών και η χρήση των νερών τους για θεραπευτικούς σκοπούς χρονολογείται από αρχαιοτάτων χρόνων σε όλους σχεδόν τους αρχαίους πολιτισμούς.

Από τους πρώτους λαούς που χρησιμοποίησαν το κοινό νερό για την υγιεινή και την καθαριότητα του σώματος και το ζεστό νερό των πηγών για τη θεραπεία διαφόρων νοσημάτων, ήταν οι αρχαίοι Έλληνες. Η τέχνη του «θεραπεύειν δια των υδάτων» είναι αναμφίβολα τέχνη ελληνική. Από τους ομηρικούς χρόνους οι άνθρωποι λούζονταν με νερό, όχι μόνο για να καθαριστούν αλλά και για να ξεκουραστούν και να πετύχουν χαλάρωση των μυών.

Οι ιαματικές πηγές, δηλαδή οι φυσικές πηγές θερμών νερών, στις οποίες απέδιδαν θεραπευτικές ιδιότητες ήταν ευρύτατα γνωστές και τις αναφέρουν πολλοί ιστορικοί, γεωγράφοι, ιατροί και φιλόσοφοι της εποχής εκείνης. Τότε η ιατρική συμπορευόταν με τη φυσική θεραπεία¹⁵ και τότε ιδρύθηκαν τα Ασκληπεία, τα πρώτα κέντρα υγείας, γύρω από τις θερμές πηγές.

Κατά τους Ρωμαϊκούς και Βυζαντινούς χρόνους δημιουργούνται γύρω από τις ιαματικές πηγές οι πρώτες λουτροπόλεις, όταν η λουτροθεραπεία με τα ιαματικά νερά ήταν η κυριότερη θεραπευτική μέθοδος πολλών νοσημάτων.

Είναι γνωστή η λουτρομανία των Ρωμαίων ενώ τα περί «αλουσιάς των Βυζαντινών» δεν ανταποκρίνονται στην αλήθεια αφού οι Βυζαντινοί συνήθιζαν να κτίζουν ναούς δίπλα στις ιαματικές πηγές.

Μετά το Μεσαίωνα και μέχρι τον 15^ο αιώνα οι λουτροπόλεις γίνονται τουριστικοί προορισμοί που προσφέρουν αναψυχή και διασκέδαση μάλλον, παρά λουτροθεραπεία.

Το 1480 εκδίδεται η πρώτη νομοθετική πράξη για τα λουτρά στη Γερμανία, ενώ τον 16^ο αιώνα τοποθετούνται γιατροί υδρολόγοι στις ιαματικές πηγές της Γαλλίας και της Ιταλίας. Τότε άρχισε και η επιστημονική έρευνα για τα συστατικά και τις θεραπευτικές ιδιότητες των θερμομεταλλικών νερών, έρευνα που συνεχίζεται μέχρι σήμερα από ιατρούς, υδρογεωλόγους, τοξικολόγους, χημικούς κτλ.

Εν τω μεταξύ η πρόοδος της ορθόδοξης ιατρικής και της φαρμακευτικής με τα θεαματικά θεραπευτικά αποτελέσματα, παραμέρισε τις φυσικές θεραπευτικές μεθόδους, οι οποίες όμως δεν έπαψαν ποτέ να υπάρχουν, να αυξάνονται και να χρησιμοποιούνται.

Σήμερα στο σύνολό τους αποτελούν την εναλλακτική ιατρική με 60 περίπου τρόπους θεραπείας εκ των οποίων μερικοί έχουν αποδεδειγμένη αξία, αλλά οι πιο πολλοί ανήκουν στη σφαίρα του τσαρλατανισμού.

Στην Ευρώπη, η ανάπτυξη των λουτροπόλεων στο τέλος του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ήταν εκπληκτική και πολλές σημερινές πόλεις δημιουργήθηκαν από την εξέλιξη αυτών των λουτροπόλεων.

Στην χώρα μας η υδροθεραπεία σταμάτησε ουσιαστικά από το τέλος των Βυζαντινών χρόνων αν και αναφέρονται περιπτώσεις χρησιμοποίησης των ιαματικών νερών από τους Τούρκους κατακτητές. Μετά την Τουρκοκρατία ξαναρχίζει το ενδιαφέρον της Πολιτείας για τις ιαματικές πηγές.

Οι χρονολογίες των σημαντικότερων γεγονότων που αφορούσαν τις πηγές αυτές είναι:

- ✚ Το 1840 αναφέρεται ο διορισμός ιατρών υδρολόγων στις ελληνικές λουτροπόλεις.
- ✚ Το 1920 δεσμεύονται οι ιαματικές πηγές από το κράτος
- ✚ Το 1928 ιδρύεται η Υπηρεσία Ιαματικών Πηγών από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.
- ✚ Το 1936 οι ιαματικές πηγές περιέρχονται στην αρμοδιότητα του Υφυπουργείου τύπου και το 1945 στη Γενική Γραμματεία Τουρισμού.
- ✚ Το 1950 ιδρύεται ο ΕΟΤ στην αρμοδιότητα του οποίου περνούν οι ιαματικές πηγές.
- ✚ Το 1983 ιδρύεται ο σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας και αρχίζει η σταδιακή μεταβίβαση των Ιαματικών πηγών στη δικαιοδοσία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- ✚ Το 1992 ο παραπάνω σύνδεσμος ιδρύει την Ελληνική Θερμαλιστική Εταιρεία, με έδρα τη Θεσσαλονίκη.

Μετά το 1950 αρχίζουν να εμφανίζονται στις Η.Π.Α και στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης τα λεγόμενα Sanatoriums που ορίζονται σαν εγκαταστάσεις που προσφέρουν θεραπεία σε συνδυασμό με προγράμματα υγιεινής διατροφής και άσκησης και σαν ινστιτούτα ανάπαυσης και ανάρρωσης.

Αυτά τα πρώτα Σανατόρια ήταν πρόδρομοι των σημερινών Κέντρων Υγείας που είναι τα σύγχρονα θέρετρα τουρισμού υγείας. Φυσικά τα κέντρα αυτά είναι διαφορετικά από τα αστικά Κέντρα Υγείας, που είναι νοσοκομεία, χωρίς καμία σχέση με τον τουρισμό.¹⁶

15 Τριαρίδης Κ. «Ιατρική προσέγγιση του Ιαματικού Τουρισμού», Πρακτικά 2ου Συνεδρίου για τα θερμομεταλλικά νερά, Θεσ / νίκη 1990, (σελ 31)

16 Ρίγγας Χρήστος 2005, Συμπληρωματικές Σημειώσεις Τουρισμού Υγείας, Εξάμηνο Ε', Ηράκλειο 2005, (σελ 70)

4.2 ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το σύνολο των Ιαματικών πηγών που βρίσκονται στην Ελλάδα, δεν είναι ακριβώς γνωστό. Πολλοί συγγραφείς αναφέρουν ότι υπάρχουν 2500, άλλοι ότι υπάρχουν 850, άλλοι ότι υπάρχουν 750 και άλλοι αναφέρουν αόριστα ότι ο αριθμός τους είναι πολύ μεγάλος.¹⁷

Το βέβαιο είναι ότι ,το νερό 142 πηγών έχει αναλυθεί χημικά¹⁸και ότι 76 από τις πηγές είναι ανακηρυγμένες σαν Ιαματικές πηγές.¹⁹

Οργανωμένες Ιαματικές πηγές (αλφαβητικά):

Αιδηψός: Τα ιαματικά λουτρά της Αιδηψού, είναι γνωστά από τα αρχαιοελληνικά χρόνια. Οι ιαματικές πηγές της Αιδηψού έχουν ιστορία μεγαλύτερη των 20.000 ετών! Αναφέρονται από τον *Αριστοτέλη* και τον *Στράβωνα* και σήμερα αποτελούν ίσως την πιο ονομαστή λουτρόπολη της Ελλάδας. Στη *Βόρεια Εύβοια* τα Λουτρά Αιδηψού, είναι γνωστά για τις θεραπευτικές ιδιότητες των νερών που αναβλύζουν σε μεγάλη θερμοκρασία. Στα Λουτρά λειτουργούν υδροθεραπευτήρια σε ξενοδοχεία. Ανάμεσά τους είναι και το υδροθεραπευτήριο του *ΕΟΤ* που θεωρείται ότι διαθέτει τις πιο σύγχρονες και πλήρεις εγκαταστάσεις υδροθεραπείας και φυσιοθεραπείας στον ελληνικό χώρο. Σημαντικό απόκτημα για τα Λουτρά είναι η λειτουργία του νέου συγκροτήματος «*Θέρμαι Σύλλα*». Νερό θερμοκρασίας 37°C μπορούν να εκμεταλλευτούν όσοι πάσχουν από ρευματοειδή αρθρίτιδα, χρόνια ρευματική αρθροπάθεια, και γενικά αρθροπάθειες, χολολιθιάσεις, νεφρολιθιάσεις, λοιμώξεις αιμοφόρων οδών, εκζέματα και δερματοπάθειες, τόσο στους ατομικούς λουτήρες όσο και στη μεγάλη πισίνα και στις άκρες του θερμοποτάμου σε φυσικά ανοίγματα (γούρνες).

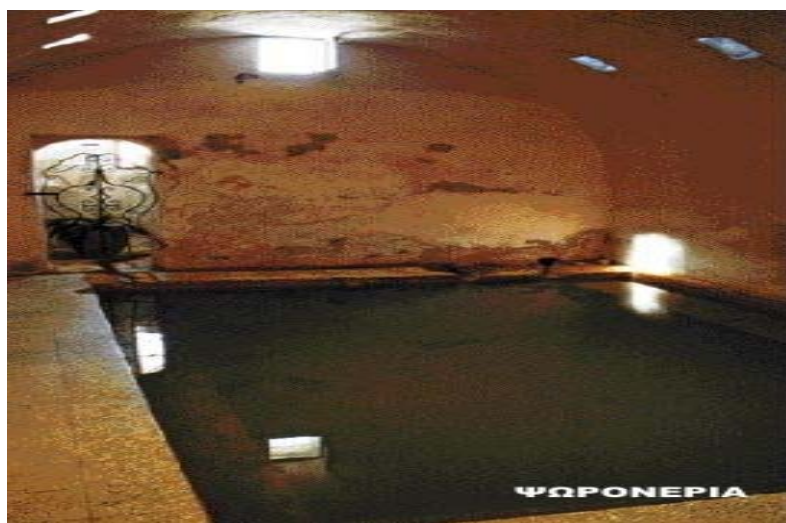
Αιτωλοακαρνανία - Τρύφοι: Το υδροθεραπευτήριο του Τρύφου προσφέρει και ποσιθεραπεία, μαζί με τις κλασικές μεθόδους υδροθεραπείας, κυρίως για την εξάλειψη των πεπτικών και εντερικών διαταραχών. Τηλ. 2646-61202

Απολλωνία: Στο χωριό (απόσταση 55 χλμ. από τη Θεσσαλονίκη), στις όχθες της *Βόλβης* θα βρείτε υδροθεραπευτήριο με σύγχρονες εγκαταστάσεις. Τα λουτρά της Απολλωνίας είναι κατάλληλα για αρθριτικά και δερματικά νοσήματα, καθώς και παθήσεις των περιφερειακών νεύρων. Από το 1970 και μετά, με ιδιαίτερη ένταση την τελευταία δεκαετία, έχει αναπτυχθεί ένας σημαντικός τομέας απασχόλησης στις εγκαταστάσεις των ιαματικών λουτρών *Νέας Απολλωνίας* με ξενοδοχειακές μονάδες και αξιολογητή παροχή υπηρεσιών τουρισμού (υδροθεραπευτήριο, δεξαμενές για ομαδικά λουτρά).

Πλέον, το παλιό προσφυγικό χωριό αποτελεί κεφαλοχώρι της περιοχής και έδρα του νεοσύστατου Δήμου Απολλωνίας. Από τη Νέα Απολλωνία μην παραλείψετε να βρεθείτε στη μαγευτική *λίμνη Βόλβη*, η οποία προστατεύεται από τη *Διεθνή Συνθήκη Ramsar* και φιλοξενεί έναν από τους σημαντικότερους υδροβιότοπους της χώρας.

Στο βόρειο τμήμα της λίμνης δεσπόζει και το μοναδικό παραλίμνιο δάσος της Απολλωνίας με τα υπεραιώνια δένδρα του, συνολικής έκτασης 300 στρεμμάτων. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επικοινωνήσετε με το Δήμο Απολλωνίας τηλ. 23930 41207

ή και τα Λουτρά τηλ. 23930 42150, 23930 42151, 23930 42088.

Ψωρονέρια: Φτάνοντας λίγο μετά τη διασταύρωση της *Αμφισσας* στη πηγή *Καλλιδρόμου* ή *Ψωρονέρια*, η εικόνα που αντικρίζουμε θυμίζει τους πιστούς που βαπτίζονται στον *Ιορδάνη* προκειμένου να τους δοθεί η χάρη του *Αγίου Πνεύματος*. Στα *Ψωρονέρια*, δίνεται η χάρη της γιατρειάς από *δερματοπάθειες*, *ψωριάσεις* και *αρθριτικά*.

Εβρος - Τραϊνούπολη: Οι παθήσεις που θεραπεύει η πηγή της *Τραϊανούπολης* είναι: *ρευματισμοί*, *νευρίτιδες* και *νευραλγίες*, *δερματοπάθειες* και *γυναικολογικά προβλήματα*, *παθήσεις των νεφρών*, του *ήπατος* και της *χολής*, *αναπνευστικές δυσλειτουργίες*, κ.ά. Τηλ.: 25510-31004.

Ζάκυνθος: Στην περιοχή *Καρώνης*, στο δημοτικό διαμέρισμα των *Ορθονίων*, βρίσκεται μία πανέμορφη μικρή παραλία με βότσαλο, τα *Εύγγια*, 20 χλμ. βόρεια της πόλης της *Ζακύνθου*. Η θάλασσα γύρω από τη *θειούχα πηγή* έχει χρώμα λευκό, το οποίο οφείλεται στις *κροκίδες κολλοειδούς θείου*, που προέρχονται από την *αναγωγή θεικών και θειούχων ενώσεων*. Που κάνει καλό; *Απαλύνει το δέρμα*, *εξαλείφει τις ρυτίδες*, *θεραπεύει δερματικές παθήσεις*.

Θέρμη: Λίγα χλμ. έξω από τη *Θεσσαλονίκη*, υπάρχουν τα *ομώνυμα λουτρά* με *θειούχες ιαματικές πηγές* και *εγκαταστάσεις διαμονής και λουτροθεραπείας*, ανοιχτές από τον *Ιούλιο* έως τον *Οκτώβριο*. Τηλ.: 2310-286702

Θερμοπόλες: Λίγο μετά τον *ανδριάντα του Λεωνίδα*. Σε πολλές *σαλπγγιτίδες* και σε *περιπτώσεις στενώσεων ή υπερτροφικών ωθηκών*, οι *γυναίκες ασθενείς* καταφεύγουν σε *ορμονικές θεραπείες με φάρμακα*, ενώ το πρόβλημα τους είναι καθαρά *ψυχολογικό*. Δηλαδή, τους λείπει μία *απαραίτητη μυοχαλάρωση* προκειμένου όλος ο *ορμονικός τους κύκλος* να *λειτουργήσει φυσιολογικά*.

Ικαρία: Γνωστή περισσότερο για τις θεραπευτικές ιδιότητες των ιαματικών λουτρών και λιγότερο για την άγρια φυσική της ομορφιά, η Ικαρία τα τελευταία χρόνια αναδεικνύεται ως ένας ανερχόμενος τουριστικός προορισμός που χαρακτηρίζεται από άγρια ομορφιά, πυκνή βλάστηση, ψηλά βουνά, ποτάμια και χαράδρες. Οι πηγές στην Ικαρία, θεωρούνται μεταξύ των πλέον ραδιενεργών πηγών της υδρογείου. Το ραδόνιο εισπνεόμενο ή προσροφόμενο από το δέρμα φθάνει λόγω της διαλυτότητας του στα λιποειδή των νεύρων επιδρώντας ευεργετικά στις οδυνηρές νευρίτιδες και νευραλγίες. Συντελεί στην αποβολή του ουρικού οξέως δηλαδή θεραπεύει την ουρική αρθρίτιδα. Η παρουσία οιστρογόνων στις πηγές *Μουσταφά* και *Σπηλαιού* ωφελούν στις γυναικολογικές παθήσεις. Δεν υφίσταται κίνδυνος αφού η ραδιενέργεια οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στο ραδόνιο και όχι στα άλατα ραδίου, αφ' ετέρου το νερό που καταλήγει στους λουτήρες έχει μειωμένο ποσό ραδιενέργειας καθώς αναμιγνύεται με το θαλασσινό. Οι ιαματικές πηγές της Ικαρίας είναι της κατηγορίας των αλυπηγών ραδιενεργών. Περισσότερο ραδιενεργές είναι της *Αρτέμιδος* (754 Mache, 50,4°C), του *Απόλλωνος* (557 Mache, 45,4°C), *Μουσταφά-Λιτζα* (350 Mache, 43°C), *Κράτσα* (240 Mache, 46,8°C) κ.ά. Θερμότερη από όλες (58,7°C), αλλά φτωχότερη σε ραδιενέργεια (8,2 - 9 Mache) είναι η πηγή *Θερμό*. Στην περιοχή έχουν βρεθεί ερείπια από αρχαία λουτρά. Τηλ. 22750-22202.

Ιωάννινα - Καβάσιλα: Το ιαματικό, «θερμομεταλλικό» νερό τους θεραπεύει ρευματισμούς, αρθροπάθειες και δερματοπάθειες. Τηλ. 26550-22903 . Επίσης υπάρχουν και τα ατμόλουτρα στον *Αμάραντο Κόνιτσας*, από τα μοναδικά του είδους στην Ελλάδα σε υψόμετρο 1.260μ

Καβάλα - Ελευθερές: Οι τέσσερις θερμές πηγές θεραπεύουν τους ρευματισμούς, τις αρθρίτιδες, γυναικολογικά προβλήματα, ενώ παράλληλα χαλαρώνουν το μυϊκό και νευρικό σύστημα. Από το 1924 στους ιαματικούς βούρκους *Κρηνίδων Καβάλας* ο άργιλος και το θείο απορροφούν τα νεκρά κύτταρα στο δέρμα, που απομακρύνονται με το θειούχο νερό στις ντουζιέρες, ώστε να αποκτήσει στιλπνότητα και μία απαστράπτουσα επιδερμίδα. Οι πηγές Ελευθερών Καβάλας βρίσκονται 42 χλμ από την Καβάλα, στην εθνική οδό προς Θεσσαλονίκη, μέσα σε μια κατάφυτη κοιλάδα που διασχίζεται από τον ποταμό *Μαρμαρά*. Απέχουν 1,5 χλμ από τη θάλασσα. Τηλ. 25940-51294.

Καρδίτσα - Σμόκοβο: Τα ευεργετικά συστατικά του νερού τους θεραπεύουν μια μεγάλη γκάμα παθήσεων, με πρώτες τις ρευματοπάθειες και τις παθήσεις των αναπνευστικών οδών. Οι περισσότεροι έρχονται από την *Πτολεμαίδα*, με έντονο αναπνευστικό πρόβλημα λόγω των μολυσματικών έργων της ΔΕΗ. Η πιο θερμή πηγή ανέρχεται στους 41,6 °C., ενώ η μέση θερμοκρασία του νερού από το 1662 είναι 40,2 βαθμοί. Το νερό συγκεντρώνεται σε μια δεξαμενή από την οποία με θερμομονωτικούς σωλήνες μεταφέρεται στο υδροθεραπευτήριο για τη λούση, το τμήμα εισπνοών, ρινοπλύσεων και το ομαδικό χαμάμ. Κάθε μπανιέρα διαθέτει υδρομασάζ και ρυθμιστή θερμοκρασίας προκειμένου να αντιστοιχεί στην θερμοκρασία που συστήνει ο γιατρός. Με μία γεώτρηση λαμβάνεται κρύο νερό 18 °C της ίδιας σύστασης που αναμιγνύουμε με το ζεστό». Τηλ. 24430-61210

Καϊάφας: Με το αυτοκίνητο φτάνετε σε τρεις ώρες. Είναι το μέρος όπου ο μύθος θέλει τον κένταυρο *Νέσσο* να ξέπλυνε την πληγή που του προκλήθηκε μετά από χτύπημα βέλους από τον *Ηρακλή*. Δίπλα ακριβώς στα λουτρά υπάρχει μία υπαίθρια μικρή λιμνούλα, η οποία κάθε απόγευμα είναι δωρεάν για το κοινό. Κάνουν καλό: Στις αρθρικές, δερματικές και γυναικολογικές παθήσεις, στις χολολιθιάσεις και ηπατίτιδες, στις παθήσεις του γαστρεντερικού συστήματος, στις υποτονικές δυσπεψίες και στις ατονικές δυσκοιλιότητες από χολική ανεπάρκεια. Στα λουτρά του *Γερανίου Καϊάφα*, νοτιοανατολικά του *Πύργου Ηλείας*, το σινάφι των καρδιοπαθών ανταμώνει στα χαλκοπράσινα νερά μιας μικρότερης σπηλιάς με 32 °C, αφού η καρδιά τους δεν αντέχει μεγαλύτερη θερμοκρασία. Σε ένα μικρότερο ακόμη σπήλαιο, οι πάσχοντες πίνουν κρύο θειούχο νερό. «Το ύδωρ του *Γερανίου Αύλακος* το

συστήνει ο γιατρός των λουτρών δια ποσιμοθεραπεία», μας τονίζει ο τελευταίος υδρολόγος του Πανεπιστημίου Αθηνών *Γιάννης Καραπαναγιώτης*.

Καμένα Βούρλα: Οι παθήσεις που θεραπεύονται είναι εκείνες του κυκλοφοριακού συστήματος, οι ρευματισμοί, οι δερματοπάθειες και τα γυναικολογικά προβλήματα.

Καστοριά - Αμμουδάρα: Το κέντρο θεραπείας ενδείκνυται για τις παθήσεις των άκρων και για τις ρευματοπάθειες. Τηλ. 24670-42058

Κιλκίς - Πικρολίμνη: Η Πικρολίμνη βρίσκεται στην *Ξυλοκερατιά* του *Κιλκίς*, 23 χλμ. από την *Θεσσαλονίκη*. Στη λίμνη έκτασης 4.500 στρεμμάτων, οι θειούχες λάσπες περιέχουν σημαντική ποσότητα θειούχων ενώσεων και νιτρικών αλάτων που όταν θερμαίνονται παρεισφρέουν στον οργανισμό μέσω του δέρματος επιδρώντας στις απολήξεις των νεύρων. Στις όχθες της εδρεύει το πρώτο, σύγχρονο κέντρο πηλοθεραπείας στα *Βαλκάνια* που φροντίζει για την υγεία, την ομορφιά και επιδρά καταπραυντικά σε μυοσκελετικά προβλήματα, ρευματισμούς, αρθρικά, οσφυαλγία, ισχιαλγία, δυσκοκλήλη, δερματοπάθειες (ακμή κ.λ.π), σαλπγγίτιδες.

Κυλλήνη: Παλιά αρχιτεκτονική οικημάτων, ερειπωμένη μέσα σε δάσος ευκαλύπτων, θυμίζει τις δόξες της *Κυλλήνης*, όταν έσπευδαν να θεραπεύσουν πλήρως το αναπνευστικό τους βρογχικό άσθμα, εμφύσημα, χρόνιες βρογχίτιδες, αναπνευστική ανεπάρκεια. Δεν είναι τυχαίο που οι φιλάρεσκοι *Ρωμαίοι* έχτισαν το θέρετρο τους ακριβώς εδώ.

Κως: Λίγο μετά το *Ψαλίδι* βρίσκονται τα *Θερμά*, που όπως θα κατάλαβες πήραν την ονομασία τους από τις θερμές πηγές που υπάρχουν στην περιοχή. Τα καυτά νερά καταλήγουν στη θάλασσα κι έχουν μεγάλη περιεκτικότητα σε θειάφι. Κάνουν καλό: Σε αρθρίτιδες, δερματοπάθειες, εφιδρωματικές καταστάσεις, κυκλοφορικές διαταραχές, νευρώσεις, παραλύσεις, ρευματισμοί. Η περιοχή χρειάζεται φροντίδα για τον εκσυγχρονισμό της κυρίως ως προς τις συνθήκες λειτουργίας του όλου χώρου, αλλά και βελτίωση στο δρόμο που οδηγεί στα *Θερμά*.

Λήμνος - Μύρινα: Θεραπεύει την ουρική αρθρίτιδα, τις λοιμώξεις των ουροφόρων οδών και τις παθήσεις των νεφρών. Τηλ. Πληροφοριών: 2254-22315. Στην *Πλάκα* προς την παραλία του *Αγίου Χαράλαμπος* βρίσκονται τα ιαματικά λασπόλουτρα, όπου γίνεται «πηλοθεραπεία» σε υπαίθριες εγκαταστάσεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα, τον συγκεκριμένο πηλό τον πούλαγαν στα φαρμακεία σε σφραγισμένα δισκία και τον χρησιμοποιούσαν ως αντίδοτο στα δηλητήρια.

Λαγκαδάς: 18 χλμ. από τη Θεσσαλονίκη, μπορείτε να απολαύσετε θερμά θεραπευτικά λουτρά. Υπάρχει ξενοδοχείο, εστιατόριο καθώς και ένας δροσερός καλοφτεμένος κήπος. Τα λουτρά του Λαγκαδά είναι κατάλληλα για αρθρικά και ρευματικά νοσήματα καθώς και παθήσεις των περιφερικών νεύρων. Το 900 π.Χ περίπου ο γιατρός του *Βυζαντίου Ιουστινιανός* κατασκεύασε τον μαρμάρινο ομαδικό λουτήρα και άλλες εγκαταστάσεις λουτροθεραπείας στον Λαγκαδά, δίπλα στη λίμνη που πήρε το όνομα *Κορώνεια*, από τη μητέρα του *Ασκληπιού*, θεού της Ιατρικής και της Υγείας. Σήμερα, η λουτρόπολη του Λαγκαδά διαθέτει υδροθεραπευτήριο με δυο ομαδικούς λουτήρες 41 °C και 60 ατομικούς από τους οποίους οι 23 είναι εξοπλισμένοι με υδρομασάζ. Ακόμη, φυσιοθεραπευτήριο, ιατρείο, δυο πισίνες Ολυμπιακών προδιαγραφών, γήπεδα μπάσκετ, τένις, βόλεϊ, πάρκα. Τα νερά είναι φθοριούχα, θειονατριούχα διτανθρακικά, αλκαλικών γαιών.

Λουτρά Ηραίας: Στο κέντρο του χωριού λειτουργεί σύγχρονο υδροθεραπευτήριο με αυτεπιστασία του Δήμου, από τις 15 Ιουνίου έως και τις 15 Οκτωβρίου. Το υδροθεραπευτήριο διαθέτει είκοσι (20) υπερπολυτελείς καμπίνες με αντίστοιχες μπανιέρες από τις οποίες οι τρεις είναι για υδρομασάζ. Τα θειούχα και σιδηρούχα νερά των

πηγών είναι τα πλέον ενδεδειγμένα ιατρικά, με αποδεδειγμένες θεραπευτικές ιδιότητες για: αρθρίτιδες, αυχενικό σύνδρομο, γυναικολογικά, κυκλοφορικό και νευρικό σύστημα, οστεοπόρωση, ρευματισμούς και ίσως τα καλύτερα για τη θεραπεία ήπατος και χολής. Οι Ιαματικές Πηγές βρίσκονται κοντά στην Εθνική οδό *Τρίπολης-Πύργου*. Στη γέφυρα *Κοκλαμά* ο δρόμος αριστερά περνά από τα χωριά *Γαρατζινού*, *Λιοδώρα* και φτάνει στις Ιαματικές Πηγές Λουτρών Ηραίας. Πληροφορίες στα τηλέφωνα του Δήμου 27950-31117, 27950-31114.

Λουτράκι: Η πρώτη αναφορά στα νερά του Λουτρακίου γίνεται στον *Ξενοφώντα*. Οι πηγές λένε ότι χάρη σ' αυτά θεραπεύτηκε ο *Σύλλας* και στόμα με στόμα το μυστικό έμαθαν οι πάντες στη ρωμαϊκή επικράτεια. Οι *Θέρμες*, το σημερινό Λουτράκι, θεωρείται η αρχαιότερη ελληνική λουτρόπολη. Το πρώτο δημοτικό «λουτρικό κατάστημα» έγινε το 1874. Τα λουτρά που είναι το σημερινό υδροθεραπευτήριο Θερμά κτίστηκαν το 1934 και φέτος πρόκειται να ανακαινιστούν εσωτερικά. Θεσμός έχει γίνει στο Λουτράκι και το Μεσογειακό Συνέδριο Ιαματικής Ιατρικής. Στα Λουτρά Λουτρακίου λειτουργούν ένα υδροθεραπευτήριο με 4 ομαδικές πισίνες 12 ατόμων και 12 ατομικούς λουτήρες, με διαχωρισμό ανδρών-γυναικών. Τηλ. 22260-23500. Η θεραπεία στο *Λουτράκι*, δεν ενδείκνυται για όσους πάσχουν από έλκη, ηπατικές ανεπάρκειες, μη αντισταθμιζόμενες παθήσεις της καρδιάς, πρόσφατη εγκεφαλική συμφόρηση, μεγάλη αρτηριακή υπέρταση, προχωρημένες γενικά νεφρίτιδες και λιθιάσεις.

Μέθανα: Οι Ιαματικές πηγές των Μεθάνων είναι αποτέλεσμα της ηφαιστειακής δράσης, ονομαστές εδώ και χιλιάδες χρόνια για την αποτελεσματική και σωτήρια επίδρασή τους στην υγεία και την ομορφιά. Κείμενα του *Πανσανία*, του *Στράβωνα* και του *Οβίδιου*, μαρτυρούν την ύπαρξη και την φήμη τους από τους αρχαίους χρόνους. Έχουν ευεργετικές θεραπευτικές ιδιότητες για πολλές παθήσεις όπως αρθροπάθεια, δισκοπάθεια, σπονδυλοαρθρίτιδα, ρευματοπάθεια, κατάγματα, γυναικολογικές παθήσεις, στειρότητα, νευρώσεις, κοπώσεις, παθήσεις αναπνευστικού συστήματος, χρόνιες βρογχίτιδες, δερματικά νοσήματα κλπ. Οι ιαματικές εγκαταστάσεις των Μεθάνων βρίσκονται στις εξής περιοχές: *Άγιοι Ανάργυροι* (Λουτρόπολη Μεθάνων), *Άγιος Νικόλαος* (Λουτρόπολη Μεθάνων) και *Λουτρά Πανσανία* (στον οικισμό του Αγίου Νικολάου Κουνουπίτσας σε απόσταση 11 χιλιομέτρων από τα Μέθανα).

Μυτιλήνη: Η φύση χάρισε στον *Πολιχνίτο* τις πιο θερμές πηγές στην Ευρώπη, που αναβλύζουν μέσα από ηφαιστειογενή πρωτογενή και δευτερογενή πορώδη πετρώματα. Η θερμοκρασία του νερού είναι μεταξύ 67 και 92 βαθμών Κελσίου και στους λουτήρες μεταξύ 42 και 44 βαθμών Κελσίου. Θεωρούνται εφάμιλλες του *Βισμπάντεν* της *Γερμανίας* και έχουν θεραπευτικές ιδιότητες (πέρα από τις χαλαρωτικές) για χρόνιους ρευματισμούς, αρθροπάθειες, χρόνιες σπονδυλαρθρίτιδες, οσφυοισχιαλγία, δευτεροπαθείς δερματικές παθήσεις, ουρική αρθρίτιδα, φλεγμονώδεις παθήσεις γυναικολογικής προέλευσης, δυσλειτουργία σαλπίνγων κ.ά. Ιαματικές Πηγές *Λουτρόπολης Θερμής*: Τα ιαματικά νερά της Θερμής ήταν περίφημα και στην αρχαιότητα. Στις ανασκαφές που έγιναν για

την ανέγερση του ξενοδοχείου "Σάρλιτσα Παλλάς" βρέθηκαν μικροί λουτρώνες και συστήματα αποχετεύσεως. Συστήνονται για την θεραπεία ρευματισμών, γυναικολογικών, δερματικών παθήσεων και παθήσεων κυκλοφορικού. Η Θερμή (Δήμος Λουτροπόλεως Θερμής) απέχει 11 χλμ. από την πόλη της Μυτιλήνης, αποτελεί το κέντρο της γύρω περιοχής και χωρίζεται σε δύο μέρη στην Κάτω και Άνω Θερμή. Τηλ. 22510-71277. *Ιαματικές πηγές Εφταλούς*: Με θερμοκρασίες 43,6-46,5. C, ενδείκνυται για τη θεραπεία ρευματισμών, αρθριτισμού, ισχιαλγίας, νευραλγίας, ψωριάσεως, χολολιθιάσεως, γυναικολογικών και δερματικών παθήσεων. Περιοχή: *Μόλοβος (Μήθυμνα)*.

Μήλος: Τα ιαματικά λουτρά του νησιού ήταν γνωστά από την αρχαιότητα. Ο *Ιπποκράτης* τα αναφέρει στο Ε' βιβλίο του "*Περί Επιδημιών*". Αναφορά σε αυτά κάνει πολύ αργότερα, το 1771 και ο γάλλος καθηγητής της Βοτανικής *Pitton de Tournefort* στα "περιηγητικά" του κείμενα. Σήμερα λίγες πηγές χρησιμοποιούνται και αυτές είναι ελάχιστα αξιοποιημένες. Οι πιο σημαντικές από αυτές είναι οι παρακάτω: Λουτρά του *Λάκκου*, Λουτρά του *Μακρινού*, η *Πικροπηγή ή Τσιλλονέρι*, τα Λουτρά του *Προβατά*. Ενδείκνυται: Στις ρευματοειδείς αρθρίτιδες, στις παθήσεις των περιφερειακών νεύρων, στις γυναικολογικές παθήσεις και στις δερματικές. Μπορείτε να πάτε στον *Αδάμαντα* (μέσα σ' ένα σπήλαιο όπου έχουν κατασκευαστεί και χώροι για μπάνιο) με θερμοκρασία 33,3° C, στις *Αλυκές* με 22° C, στην *Κάναβα* με 50°C, στο *Παλιοχώρι* με 50°C, στα *Μαντράκια* με 54°C, στον *Αδάμαντα* στην περιοχή *Χάρου* με 42°C, στον *Προβατά*, *Τρία Πηγάδια* και αλλού.

Όλες αυτές οι πηγές θεωρούνται κατάλληλες για ρευματοειδείς αρθρίτιδες, παθήσεις των περιφερειακών νεύρων, γυναικολογικές, δερματικές και άλλες. Χαρακτηριστικό είναι ότι στις περιοχές αυτές μετρούνται υψηλές θερμοκρασίες και στο έδαφος... (Δείτε και στο www.milos-island.gr)

Νέα Απολλωνία: Εκτός από τα άνω και κάτω άκρα, το ιαματικό νερό της λουτρόπολης θεραπεύει γυναικολογικά προβλήματα, ανακουφίζει από τους ρευματισμούς και τις παθήσεις των νεύρων. Τηλ. 23930-41207

Νίσυρος: Τα λουτρά λειτουργούν από το 1870 και πηγαίνουν άνθρωποι που ταλαιπωρούνται από διάφορες παθήσεις, όπως ρευματισμούς, αρθρίτιδες, αυχενικά, κατάγματα κ.ά. Η θερμοκρασία του νερού φθάνει τους 50 βαθμούς Κελσίου, ενώ λέγεται ότι το νησί επισκεπτόταν συχνά για θεραπευτικούς λόγους και ο *Ιπποκράτης*. Δυστυχώς η σημερινή εικόνα των λουτρών είναι άθλια και όπως μας είπαν άνθρωποι που κάνουν λουτροθεραπείες κινδυνεύει να απαξιωθεί η φήμη μιας από τις καλύτερες λουτροπηγές της χώρας.

Ξάνθη - Γεννησέα: Η ιαματική πηγή της Γεννησέας ενδείκνυται ιδιαίτερα για τις παθήσεις του δέρματος, του νευρικού συστήματος και για την ίαση ρευματοπαθειών. Τηλ. 25410 - 96349

Πέλλα - Λουτράκι: Οι θεραπευτικές ενδείξεις είναι απεριόριστες- ενδεικτικά αναφέρονται οι παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος, οι ρευματοπάθειες, οι αρθροπάθειες, οι ισχιαλγίες, οι δερματοπάθειες, τα προβλήματα του πεπτικού και κυκλοφορικού συστήματος κ.ά. Τηλ. 23840-91300.

Πλατύστομο: Οι δύο πηγές βρίσκονται 1,5 χλμ. δυτικά από το χωριό, σε υψόμετρο 420 μέτρα του βουνού Όθρη. Μπορείτε να κάνετε λουτροθεραπεία με νερό της αλκαλικής θειοπηγής (32,1°C), ποσιθεραπεία με θειούχο νερό της ψυχρής πηγής (25 °C), ή και τα δύο μαζί - 0,14 mache ραδιενέργειας. Θεραπεύουν: Παχυσαρκία, αρθρικά, χολολιθίαση, μικρή ανεπάρκεια ύπατος, νεφρολιθίαση, κυστίτιδα, δυσπεψία, δυσκοιλιότητα.

Πόζαρ: Λουτρόπολη της *Αριδαίας* πριν την *Έδεσσα*. Κάποιοι πίνουν νερό για τις νεφρολιθιάσεις.

<http://www.loutrapozar.com/greek/home.htm>

Πρέβεζα: Εκτός των κλασικών θεραπειών τα λουτρά προσφέρουν πλήρη ανάνηψη από τις ραχίτιδες. Τηλ. 26820-28120.

Ροδόπη: Έξω από το παρθένο δάσος *Φρακτού*, στην οροσειρά της Δυτικής Ροδόπης, πίσω από μια βουνοπλαγιά και 10 χλμ από το *Παρανέστι Δράμας*, η διαπεραστική μυρωδιά του θείου αναμιγνύεται έντονα με άρωμα βασιλικού. Η προσέλευση πολλών επισκεπτών τα καλοκαίρια στα λουτρά, δημιούργησε τον οικισμό *Θέρμια* στα *Πομακοχώρια*. Ο γραμματέας της κοινότητας *Θερμών*, μας παραπονέθηκε για την άρνηση των επιστημόνων να γίνει δειγματοληψία και εξέταση του νερού, επειδή η πηγή δεν ανήκει στον Σύνδεσμο. Η θερμοκρασία του είναι 47 °C, τσούζει, αλλά θεραπεύει τις δερματοπάθειες.

Σέρρες - Σιδηρόκαστρο: Οι ιδιότητες του νερού είναι τέτοιες που μπορούν να θεραπεύουν πλήρως τις παθήσεις και τα προβλήματα των άκρων, χρόνια ή μη, καθώς και κάποια γυναικολογικά προβλήματα. Πολλοί νέοι, αθλητικοί σύλλογοι και επαγγελματίες χορευτές παραθερίζουν χειμώνα και καλοκαίρι στα ιαματικά υδρόλουτρα Σιδηροκάστρου όπου η πληρότητα ανέρχεται στο 90% κατά τη λουτρική περίοδο.

Στο σύγχρονο υδροθεραπευτήριο Σιδηροκάστρου, για τα άτομα με ειδικές ανάγκες υπάρχουν ανυψωτικά μηχανήματα και τροχήλατα προκειμένου να οδηγούνται στο κρεβάτι, στον λουτήρα, στον ντους, καθώς και ειδικές ράμπες για τους παραπληγικούς. Όργανα διαθερμίας, υπερήχων, μηχανήματα έλξης, παραφινοθεραπείας, λουτρά πεταλούδας με υδρομασάζ, σάουνα, πισίνα ανοιχτή και κλειστή. Οι παλιοί ομαδικοί λουτήρες τύπου χαμάμ, θερμοκρασίας 39-40 °C διακοσμούνται με βιτρό βυζαντινών σχεδίων. Τηλ. 2323-22422.

Σουρωτή: Κοντά στη Θεσσαλονίκη, υπάρχει πηγή με πόσιμο θεραπευτικό νερό που διευκολύνει την πέψη και έχει διουρητική δράση.

Φθιώτιδα - Υπάτη: Σε απόσταση 18χλμ. από τη Λαμία βρίσκονται τα Λουτρά της *Υπάτης*, κοντά στην ομώνυμη κωμόπολη στους πρόποδες της *Οίτης*, που περιβάλλεται από ένα καταπράσινο και πανέμορφο φυσικό περιβάλλον. Το νερό της θεραπεύει το δύσκολο πρόβλημα των ημικρανιών. Επίσης ενδείκνυται για καρδιαγγειακές παθήσεις, μυϊκά προβλήματα και παθήσεις του νευρικού συστήματος. Τηλ. 2231-59616²⁰

17 Σφακιανάκης Κ.Μανώλης 2000, Εναλλακτικές μορφές τουρισμού, εκδόσεις «ΕΛΛΗΝ», Αθήνα 2000 (σελ 73)

18 Δημόπουλος Γ. «Υδρογεωλογικά και Υδροχημικά χαρακτηριστικά των Θερμομεταλλικών νερών Ελλάδας», Πρακτικά δεύτερου Συνεδρίου για τα θερμομεταλλικά νερά, Θεσσαλονίκη 1990 (σελ 50)

19 Νόμος 4086/60

20 www.in.gr - ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΥΓΕΙΑ -Ημερομηνία δημοσίευσης: 07/09/2006

4.2.1 ΙΜΑΤΙΚΕΣ ΘΕΡΑΠΕΙΕΣ

ΥΔΡΟΠΟΣΙΑ: Ο όρος προέρχεται από το ύδωρ και το ρήμα πίνω και συνίσταται στην κατανάλωση νερού απευθείας από την πηγή σύμφωνα με τις οδηγίες του γιατρού για την σχετική θεραπεία. Σε πολλές περιπτώσεις το νερό πίνεται το πρωί με άδειο στομάχι, σε δόσεις που αυξάνουν λίγο λίγο και στην προσδιορισμένη ποσότητα. Σε ορισμένες θεραπείες με ιδιαίτερα νερά οι δόσεις είναι πάρα πολύ μικρές (μερικές κουταλιές) ενώ σε άλλες χρειάζεται η κατανάλωση και ενός λίτρου νερού. Οι μελέτες της ιατρικής υδρολογίας, σήμερα, επιβάλλουν γενικά μικρότερες δόσεις από ότι στο παρελθόν. Η θεραπεία της υδροποσίας γίνεται σχεδόν πάντοτε στον κατάλληλα διασκευασμένο χώρο της πηγής. Ο ασθενής παίρνει μόνος του το νερό ή απευθύνεται στον υπεύθυνο που παρακολουθεί και τον τρόπο εφαρμογής. Για λόγους υγιεινής, ο κάθε ασθενής έχει το δικό του ποτήρι, αν και είναι προτιμότερο να χρησιμοποιούνται τα γρασαρισμένα ποτήρια που διαθέτει η πηγή.

ΕΝΕΣΕΙΣ: Μία άλλη μορφή εσωτερικής θεραπείας, στην οποία όμως καταφεύγουν σπάνια, είναι εκείνη που γίνεται με ενέσεις υποδόριες, περιαρθρωτικές, και πολύ πιο σπάνια ενδοφλέβιες. Παρ'όλα τα ικανοποιητικά αποτελέσματα που σημειώθηκαν με αυτού του είδους τη θεραπεία, οι ενέσεις αποφεύγονται συστηματικά και εφαρμόζονται αποκλειστικά σε πολύ ιδιαίτερες περιπτώσεις.

ΛΟΥΤΡΑ: Πολύ συχνά η υδροθεραπεία με μεταλλικά νερά, γίνεται με την μορφή λουτρών που, σύμφωνα με τις διάφορες περιπτώσεις, εφαρμόζονται με διαφορετικούς τρόπους: κρύα μπάνια, χλιαρά, ζεστά και καυτά, με πλήρη βύθιση ή μερική, με ντους, σε στάσιμο ή τρεχούμενο νερό, σε πισίνα ή ατομική μπανιέρα κ.λ.π. Κοινό χαρακτηριστικό, στο μεγαλύτερο ποσοστό τους, αυτών των θεραπευτικών λουτρών, είναι ότι ωφελούν αποτελεσματικά όταν γίνονται το πρωί με άδειο στομάχι και δεν θεωρούνται αγγαρεία.

Το μπάνιο, πράγματι, πρέπει να ακολουθείται από μία κατάλληλη αντίδραση και για να δημιουργηθεί αυτή ο ασθενής στεγνώνεται με πολύ ζεστά πανιά, μετά ξαπλώνει και τυλιγεται σε ένα σεντόνι και σκεπάζεται με ζεστές και βαριές κουβέρτες. Η όλη θεραπεία ολοκληρώνεται με ένα τονωτικό μασάζ.

ΕΙΣΠΝΟΕΣ: Πρόκειται για μία θεραπεία γνωστή από πολλούς αιώνες πριν που σήμερα εφαρμόζεται με πιο αποτελεσματικές σύγχρονες τεχνικές, χάρη στις ειδικές συσκευές. Πρόκειται για ψεκασμούς των άνω και κάτω κοιλοτήτων με σταγόνες που περιέχουν μεταλλικά νερά ή ελευθερωμένο αέριο από το ίδιο το νερό. ΕΙΣΠΝΟΗ ΖΕΣΤΗ - ΥΓΡΗ. Γίνεται με αλατούχο - ιωδιούχο νερό, με αλατούχο - βρωμιούχο - ιωδιούχο νερό και με θειούχο νερό και είναι μία από τις πιο διαδεδομένες μεθόδους. Η εφαρμογή γίνεται κατά κύριο λόγο, σε κοινούς χώρους όπου είναι εγκατεστημένες πολλές συσκευές, μία για κάθε ασθενή, και διαρκεί γύρω στα 10 λεπτά.

ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΣΠΗΛΑΙΑ: Στην ιατρική υδρολογία περιλαμβάνεται και η μελέτη της θεραπευτικής δραστηριότητας των φυσικών σπηλαίων ή θερμαστών. Χωρίζονται σε δύο τύπους: στις υγρές σπηλιές και στις ξηρές σπηλιές. Στις πρώτες, που είναι γεμάτες από τους ατμούς των θερμών πηγών που αναβλύζουν, χρησιμοποιούνται για θεραπευτικούς σκοπούς οι ζώνες όπου η θερμοκρασία κυμαίνεται ανάμεσα στους 30 και 42°C. Στις δεύτερες, όπου δεν υπάρχουν υδρατμοί, η θερμοκρασία φθάνει τους 50 ακόμα και τους 70°C. η επίδραση της σπηλιάς είναι βασικά διαφορική, με ακόλουθη εξουδετέρωση των μεταβολικών υπολειμμάτων τόσο με την εφίδρωση όσο και με την ούρηση. Αυτή η μέθοδος θεραπείας ευνοεί την αλλαγή και εξασκεί μια δραστική ενέργεια καθαρά αποτοξινωτική, χάρη στην αυξημένη εξουδετέρωση των υπολειμμάτων. Οι ασθένειες που αντιμετωπίζονται περισσότερο με αυτές τις θεραπείες είναι η παχυσαρκία, η ποδάγρα, η αρτηριακή υπέρταση και

περιοριστικά στις ξηρές σπηλιές, το βρογχικό άσμα και το πνευμονικό εμφύσημα. Και αυτές οι θεραπείες, στις περισσότερες περιπτώσεις, γίνονται το πρωί και με άδειο στομάχι και ο ασθενής, για να συνηθίσει στις θερμοκρασίες, προχωρεί προοδευτικά μέσα στη σπηλιά, και το ίδιο κάνει και στην έξοδο, δηλαδή με μικρές στάσεις στα ενδιάμεσα που θα κρατάνε και 10 λεπτά, για να μην υπάρξουν διαταραχές από τις αλλαγές θερμοκρασίας μέσα και έξω από τις σπηλιές. Κάθε θεραπεία θα ολοκληρώνεται με ένα ζεστό ντους και ένα γενικό μασάζ.²¹

4.2.2 ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΟΥΤΡΟΘΕΡΑΠΕΙΑ:

- ✚ Συμβουλευθείτε τον ιατρό των λουτρών (καθώς και αναφέρετε και τα φάρμακα αν τυχόν παίρνετε) σχετικά με την ύπαρξη αντενδείξεων, αν δηλαδή υπάρχει κάποιος σοβαρός λόγος που δεν σας επιτρέπει τη χρήση των Ιαματικών λουτρών.
- ✚ Ένας κύκλος λουτροθεραπείας περιλαμβάνει 15 - 20 μπάνια, μέγιστης διάρκειας το καθένα είκοσι λεπτών, ανάλογα με τις οδηγίες του γιατρού.
- ✚ Η ανάπαυση μισής ώρας μετά το μπάνιο αποτελεί αναπόσπαστο στάδιο της λουτροθεραπείας.
- ✚ Μην ανησυχήσετε αν μετά τα πρώτα μπάνια οι πόνοι είναι εντονότεροι. Θα υποχωρήσουν αργότερα.
- ✚ Μετά το τέταρτο μπάνιο, είναι σωστό, να κάνετε μια μέρα παύση, προκειμένου να αποφύγετε τη λουτρική (θερμαντική) κρίση.
- ✚ Το σπουδαιότερο: όταν ξεκινήσετε για τα ιαματικά λουτρά, αφήστε τις στεναχώριες σπίτι σας.

Σχετικά links στο

<http://www.iama.gr/ethno/Therm/kokalas.html>

http://users.hol.gr/~chriskir/iamatikes_phges_ellados.htm

<http://krotkaya.wordpress.com/2007/11/21/spa/>

4.3 ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΝΕΡΑ

4.3.1 ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ ΤΗΣ ΥΔΡΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΜΕ ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΝΕΡΑ

Η συνταγή «θεραπείας» (ικανοποίησης) της τουριστικής ανάγκης των τουριστών που προτιμούν τον τουρισμό υγείας είναι γνωστή και δοκιμασμένη. Όμως, η συνταγή «θεραπείας» (ικανοποίησης) της ανάγκης υγείας των ιδίων τουριστών, που έχουν προβλήματα υγείας, φαίνεται ότι δεν είναι απόλυτα γνωστή. Ειδικότερα η αποτελεσματικότητα της υδροθεραπείας με χρήση ιαματικών νερών φαίνεται ότι δεν είναι απόλυτα εξασφαλισμένη.

Το ερώτημα που προκύπτει από τον ισχυρισμό αυτό είναι στην πιο απλή του διατύπωση το εξής: Έχουν ή δεν έχουν θεραπευτικές ιδιότητες τα Ιαματικά νερά; Και ο πιο αρμόδιος να απαντήσει είναι η Ιατρική Επιστήμη.

Οι σχετικές απόψεις σκιαγραφούνται παρακάτω.

Το νερό, το αφθονότερο στοιχείο της φύσης, ήταν από την αρχαιότητα όχι μόνο μέσο καθαριότητας, αλλά και μέσο ξεκούρασης και χαλάρωσης. Αργότερα το χαρακτήρισαν ρυθμιστή της Υγείας του ανθρώπου και θεραπευτικό παράγοντα. Ο χαρακτηρισμός αυτός ενισχύθηκε όταν παρατηρήθηκαν τα αναβλύζοντα από τις φυσικές πηγές θερμά νερά, που άρχισαν σιγά σιγά να χρησιμοποιούνται και ύστερα από μακρά χρήση τους, τους αποδόθηκε ενεργητική και θεραπευτική δράση με αποτέλεσμα να χαρακτηριστούν Ιαματικά (θεραπευτικά) νερά και οι πηγές τους Ιαματικές Πηγές.

Μέχρι το 16^ο αιώνα καμία επιστημονική έρευνα για τα συστατικά και τις θεραπευτικές ιδιότητες των θερμομεταλλικών νερών είχε γίνει. Από τότε όμως άρχισε να ερευνάται η σχέση Ιαματικά νερά – Άνθρωπος, με όσα μέσα διέθεταν η Χημεία και η Ιατρική. Καθιερώνεται η ειδικότητα των Υδρολόγων ιατρών, ιδρύονται έδρες κλινικής υδροθεραπείας σε πολλά πανεπιστήμια των Ευρωπαϊκών Χωρών, (στη χώρα μας το 1938), προσδιορίζονται οι ασθένειες που θεραπεύονται με τα Ιαματικά νερά και αργότερα για να γίνει η θεραπεία πιο αποδεκτή ελκυστική και ανώδυνη, οι Ιαματικές πηγές εμπλουτίζονται με εγκαταστάσεις διαμονής, διατροφής και ψυχαγωγίας. Ο Ιαματικός τουρισμός ήταν πλέον γεγονός.

Όμως η τεχνολογική ιατρική και φαρμακολογία που αναπτύχθηκαν εν τω μεταξύ θεαματικά είχαν και θεαματικά θεραπευτικά αποτελέσματα. Διαμόρφωσαν όμως διαφορετικές από τις παραδοσιακές απόψεις για τα Ιαματικά νερά και την Υδροθεραπεία, την οποία θεωρούν πλέον σαν μέθοδο της ορθόδοξης Ιατρικής αλλά και σαν φυσική θεραπευτική μέθοδο της Εναλλακτικής ή Παραδοσιακής ή Συμπληρωματικής Ιατρικής. Ο ισχυρισμός για αυτή τη θεώρηση είναι ότι παραμένει αναπάντητο το ερώτημα αν και κατά πόσο τα διάφορα χημικά χαρακτηριστικά των θερμομεταλλικών νερών παρεμβάλλονται στην αντιμετώπιση – θεραπεία των διαφόρων παθήσεων και ότι η επιστημονική τεκμηρίωση της ωφέλειας που προσφέρουν τα θερμομεταλλικά νερά είναι ακόμη ανέφικτη. Και πράγματι πολλοί γιατροί σήμερα δέχονται ότι δεν υπάρχουν αποδείξεις αλλά μόνο ενδείξεις ότι τα Ιαματικά νερά μπορούν να προσφέρουν κάτι διαφορετικό από αυτό που προσφέρει το κοινό ζεστό νερό και η Υδροθεραπεία με αυτό και ότι η φήμη και οι ιστορικές αναφορές για τις θεραπευτικές ιδιότητες των θερμομεταλλικών νερών και η μακράιωνη χρήση του κοινού νερού, που για χιλιάδες χρόνια δεν ήταν τόσο προσιτό στον άνθρωπο όσο είναι σήμερα. Μόλις πριν

από 50-100 χρόνια, δεν υπήρχαν δίκτυα ύδρευσης, δεν υπήρχαν εγκαταστάσεις θέρμανσης του νερού, δεν υπήρχαν υδραυλικές εγκαταστάσεις μέσα στα σπίτια, δεν υπήρχε η αφθονία του νερού που εξασφαλίζει η διανομή του. Δεν υπήρχαν επίσης οι καθημερινές συνήθειες καθαριότητας. Δεν είχε δηλαδή διαπιστωθεί η ευεργετική δράση του κοινού νερού στην έκταση που είχε διαπιστωθεί η αντίστοιχη δράση του Ιαματικού νερού.

Οι κυριότερες έρευνες για τα Ιαματικά νερά γίνονται σήμερα στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Οι πιο τεκμηριωμένες είναι οι έρευνες του Ινστιτούτου Pasteur στο Παρίσι που οδηγούν σε σοβαρές και βάσιμες υποψίες (μόνο υποψίες) ως προς την θεραπευτική ιδιότητα των Ιαματικών νερών.

Η κρατούσα άποψη μπορεί να συνοψιστεί ως εξής: «Η επιστημονική τεκμηρίωση της ωφέλειας που προσφέρουν τα Ιαματικά νερά είναι ακόμη στα σπάργανα. Η υδροθεραπεία με Ιαματικά νερά είναι θεραπευτική μέθοδος παγκόσμια αποδεκτή. Και είναι παραδοσιακά αποδεκτό ότι έχει ευεργετικά αποτελέσματα όταν και αν γίνεται καλή χρήση της. Η αποδοχή αυτή δημιούργησε ένθερμους θιασώτες της Υδροθεραπείας, αν και υπάρχουν πολλοί άνθρωποι, οι θιασώτες της ορθόδοξης Ιατρικής, που αμφιβάλλουν για τα αποτελέσματά της.²²

4.3.2 ΕΡΩΤΗΜΑ ΤΗΣ ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Τα νερά πολλών ιαματικών πηγών, εκείνων τουλάχιστον στις οποίες έγιναν μετρήσεις (Λουτρακίου, Καμένων Βούρλων, Λαγκαδά, Ικαρίας, Αιδηψού, Νιγρίτας) χαρακτηρίζονται από αξιόλογες συγκεντρώσεις ενεργών ραδιοϊσοτόπων και κυρίως του Ραδίου 222, του Ραδονίου 229 και του Ραδονίου 219.

Οι εργαζόμενοι στις ιαματικές πηγές και οι ασθενείς που κάνουν χρήση των ιαματικών νερών ακτινοβολούνται από τα Ράδιο 226 και το Ραδόνιο 222 (θυγατρικό του Ραδίου 226) που βρίσκονται μέσα στα νερά και από το Ραδόνιο 222 που βρίσκεται στον αέρα, στο εσωτερικό περιβάλλον των ιαματικών πηγών.

Ο εμπλουτισμός των ιαματικών νερών από τα παραπάνω ραδιοϊσότοπα οφείλεται στην πορεία τους μέσα από τα πετρώματα, που είναι πλούσια σε προϊόντα διάσπασης φυσικών ραδιενεργών πυρήνων.

Σαν ραδιενεργές χαρακτηρίζονται οι πηγές που περιέχουν Ράδιο 222 σε συγκέντρωση μεγαλύτερη από $37\text{Bq}/\text{m}^3$ (Becquerel = μονάδα ραδιενέργειας) και ανάλογα με το ύψος της συγκέντρωσης οι πηγές διακρίνονται σε ασθενείς, μέτριες και ισχυρές.²³ Οι περισσότερες από τις Ελληνικές πηγές, στις οποίες έγιναν μετρήσεις, είναι μέτριες και ισχυρές ραδιενεργές πηγές.

Το ενδιαφέρον στο προκείμενο θέμα βρίσκεται στην επικινδυνότητα του Ραδίου 226 και Ραδονίου 222 που έχουν καταταχθεί διεθνώς στην ομάδα των ισχυρών ραδιοτοξικών γιατί όταν προσληφθούν σε μεγαλύτερες από τις κανονικές δόσεις προκαλούν σοβαρές βιολογικές βλάβες (καρκινογενέσεις), στο ανθρώπινο σώμα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το Ραδόνιο αποτελεί σήμερα ένα από τους πιο σοβαρούς παράγοντες μόλυνσης του εσωτερικού περιβάλλοντος που απειλούν τη ζωή του ανθρώπου.

Το Ραδόνιο βρίσκεται δυστυχώς παντού. Στον αέρα της υπαίθρου οι συγκεντρώσεις του είναι 2-5Bq/m³. Μέσα στα σπίτια είναι 5-50Bq/m³ ανάλογα με το βαθμό αερισμού τους, ενώ οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις, που φθάνουν μέχρι τα 1000Bq/m³ παρατηρήθηκαν στα Ουρανιούχα μεταλλεία και σε χώρους ραδιονιούχων πηγών.

Για την εκτίμηση της ραδιενέργειας που δέχεται ο άνθρωπος από τις ακτινοβολίες θεσπίστηκε η μονάδα Sievert (Sv). Η μονάδα αυτή, μετρά τη βιολογική βλάβη που προκαλεί η ραδιενέργεια και ονομάζεται μονάδα ισοδυνάμων δόσεων.

Ο μέσος Έλληνας δέχεται κάθε χρόνο 2 χιλιοστά του Sv (2mSv) από το σύνολο των ακτινοβολιών φυσικής προέλευσης. Από τις μετρήσεις που έγιναν στις ιαματικές πηγές βρέθηκε ότι οι εργαζόμενοι σε αυτές δέχονται μέχρι και 5mSv (10 περιπτώσεις) ενώ μερικοί εργαζόμενοι δέχονται και πάνω από το ετήσιο όριο που είναι 50mSv.

Όσον αφορά τους ασθενείς, αυτοί δέχονται 0,5mSv ανά 20 λούσεις, δηλαδή το ¼ της μέσης συνολικής ετήσιας ακτινοβολίας φυσικής προέλευσης. (το Τσερνομπίλ επέφερε κατά μέσο όρο 0,5mSv).

Το σπουδαιότερο όμως είναι ότι, ανεξάρτητα από τα παραπάνω μεγέθη, στις ελληνικές ιαματικές πηγές δεν εφαρμόζονται οι αρχές της ακτινοπροστασίας που έχει θεσπίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η πρώτη αρχή, είναι αυτή της τεκμηρίωσης που λέει ότι «κάθε δραστηριότητα που συνεπάγεται έκθεση του ανθρώπου σε ιοντίζουσες ακτινοβολίες πρέπει να τεκμηριώνεται με το όφελος που αυτή επιφέρει». Το όφελος πρέπει να είναι πολλαπλάσιο από τον κίνδυνο της έκθεσης.

Για την περίπτωση των ελληνικών ιαματικών πηγών τίθεται το ερώτημα: Είναι η λουτροθεραπεία ωφέλιμη και πόσο, συγκρινόμενη με τον κίνδυνο της ραδιενέργειας; Η πλειοψηφία των ειδικών στα θέματα της ακτινοπροστασίας, απαντούν αρνητικά.

Η δεύτερη αρχή, είναι αυτή της αριστοποίησης που λέει «όλες οι εκθέσεις ανθρώπων σε ιοντίζουσες ακτινοβολίες πρέπει να διατηρούνται στο χαμηλότερο λογικά εφικτό επίπεδο»

Για την περίπτωση των ελληνικών ιαματικών πηγών, αυτό δεν γίνεται σε κανένα από τα λουτρά που εξετάστηκαν.

Η τρίτη αρχή που αφορά μόνο τους εργαζόμενους (που βρίσκονται συνεχώς στο περιβάλλον των ιαματικών πηγών), είναι αυτή του περιορισμού των δόσεων που λέει «το άθροισμα των δόσεων από διάφορες οδούς έκθεσης σε ιοντίζουσες ακτινοβολίες δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει ορισμένα όρια».

Για την περίπτωση των ελληνικών ιαματικών πηγών, όπως ήδη αναφέρθηκε, υπάρχουν περιπτώσεις που όλο το σύνολο των δόσεων υπερβαίνει τα καθιερωμένα όρια.

Οι κρίσεις και τα συμπεράσματα για τα παραπάνω θέματα πρέπει να γίνονται και να εξάγονται μόνο από τους ειδικούς της Ιατρικής Επιστήμης και από τους ειδικούς πυρηνικούς επιστήμονες. Οι απορίες όμως μπορούν να διατυπώνονται από όλους.²⁴

4.3.3 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Τρία είναι τα καιρία προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα ο ιαματικός τουρισμός (τα προβλήματα Διοίκησης, Οργάνωσης, Λειτουργίας, Προσωπικού, Υποδομής κ.τ.λ., που λίγο ή πολύ υπάρχουν, κρίνονται επί του παρόντος δευτερεύοντα)

Το πρώτο είναι το πρόβλημα της αμφισβήτησης της θεραπευτικής ικανότητας των ιαματικών νερών.

Το δεύτερο είναι το πρόβλημα της επικινδυνότητας της ραδιενέργειας που δέχονται οι εργαζόμενοι και οι λουόμενοι στις ιαματικές πηγές.

Το τρίτο είναι το πρόβλημα της επαπειλούμενης υποκατάστασης του ιαματικού τουρισμού από τον τουρισμό υγείας και της υποκατάστασης των εγκαταστάσεων των ιαματικών πηγών από τα κέντρα υγείας.

Το πρώτο και το δεύτερο πρόβλημα οι θιασώτες του ιαματικού τουρισμού και οι επίσημοι φορείς του ή τα θεωρούν ως μη υπάρχοντα ή τα αντιπαρέχονται.

Τα κυριότερα επιχειρήματά τους είναι:

- ✚ Για χιλιάδες χρόνια και μέχρι σήμερα που γίνεται χρήση των ιαματικών νερών κανένας εργαζόμενος ή λουόμενος στις ιαματικές πηγές δεν έπαθε τίποτα. Δεν παρουσιάστηκε καμία ανεπιθύμητη ενέργεια, ενώ αντίθετα η ωφέλεια από τα ιαματικά νερά είναι πανθομολογούμενη και ιστορικά αποδεδειγμένη.
- ✚ Ο ιαματικός τουρισμός έχει βαθιές ρίζες στην παράδοση και στις συνήθειες του λαού, τις οποίες δεν μπορούν να επηρεάσουν τα επιτεύγματα της Τεχνολογικής Ιατρικής και Φαρμακευτικής.
- ✚ Η λουτροθεραπεία είναι μέθοδος φυσικοθεραπείας που υποστηρίζεται από υψηλού βαθμού επαγγελματική εκπαίδευση και μπορεί να σταθεί ισότιμα δίπλα στην ορθόδοξη Ιατρική.
- ✚ Έχουν γίνει σοβαρές ιατρικές έρευνες που τεκμηριώνουν τη θεραπευτική ιδιότητα των ιαματικών νερών, όπως οι έρευνες του Ινστιτούτου Παστέρ.
- ✚ Η εναλλακτική ιατρική στο σύνολό της και η λουτροθεραπεία με ιαματικά νερά, χρησιμοποιούνται για να ανακουφίσουν απελπισμένους ασθενείς στους οποίους η ορθόδοξη Ιατρική δεν μπορεί να προσφέρει ευεργετικά αποτελέσματα και ο αριθμός των οποίων αυξάνεται εξακολουθητικά με τον χρόνο.
- ✚ Ο ιαματικός τουρισμός είναι μια φιλική προς το περιβάλλον εναλλακτική μορφή τουρισμού με πολλά πλεονεκτήματα (αντιεποχικός, αντιμαζικός, φθηνός κ.τ.λ.) και σαν τέτοιος πρέπει να υποστηριχθεί.
- ✚ Ο ιαματικός τουρισμός αποτελεί για τις περιοχές των ιαματικών πηγών τη βάση της οικονομικής τους ανάπτυξης συμβάλλοντας στην αύξηση της απασχόλησης και των εισοδημάτων του ντόπιου πληθυσμού.
- ✚ Οι ιαματικές πηγές βρίσκονται συνήθως σε περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους που είναι ελκυστικοί τουριστικοί προορισμοί και για εσωτερικούς και για εξωτερικούς τουρίστες.
- ✚ Στους χώρους των ιαματικών πηγών υπάρχει ήδη σοβαρή θεραπευτική και τουριστική δρομομηχανολογική υποδοχή και το θεραπευτικοτουριστικό προϊόν έχει αρκετά διαφημιστεί, έχει τοποθετηθεί στις προτιμήσεις των τουριστών και η ζήτησή του συνεχώς αυξάνεται. Και αυτά τα επιτεύγματα δεν πρέπει να χαθούν.

- ✚ Οι Ελληνικοί τουριστικοί φορείς όπως και φορείς ξένων χωρών και διεθνών Ασφαλιστικών Εταιριών έχουν εντάξει τον ιαματικό τουρισμό στα προγράμματα του κοινωνικού τουρισμού ή του τουρισμού ατόμων με ειδικές ανάγκες ή και του τουρισμού κινήτρων. Και αυτό πρέπει να εκτιμηθεί και πρέπει να αξιοποιηθεί.
- ✚ Όσον αφορά τη ραδιενέργεια των Ιαματικών πηγών (αν και οι υπεύθυνοι την αντιπαραέρχονται) οι μετρήσεις που γίνονται είναι μέσα στα επιτρεπτά όρια ενώ λαμβάνονται και μέτρα ακτινοπροστασίας.

Όσον αφορά το τρίτο πρόβλημα, πολλοί ισχυρίζονται ότι όχι μόνο δεν είναι πρόβλημα αλλά μπορεί να είναι και η λύση των δύο πρώτων προβλημάτων. Θεωρούν τον τουρισμό υγείας σαν στάδιο εξέλιξης του ιαματικού τουρισμού, στη διαδικασία της οποίας ο ιαματικός τουρισμός διατηρεί τον πρωταγωνιστικό ρόλο.

Ο τουρισμός υγείας, σαν ευρύτερη έννοια, μπορεί πράγματι να αποτελέσει τη γέφυρα μετάβασης από τον παραδοσιακό ιαματικό τουρισμό στο σύγχρονο ιαματικό τουρισμό που θα χρησιμοποιεί τις πιο εξελιγμένες μεθόδους τόσο της εναλλακτικής όσο και της ορθόδοξης Ιατρικής για να προσφέρει υπηρεσίες υγείας ή υποστήριξη υγείας, απόλυτα ολοκληρωμένες και χωρίς ερωτηματικά, παράλληλα με τις τουριστικές υπηρεσίες των εγκαταστάσεών του. Το αν λέγεται ιαματικός ή τουρισμός υγείας, δεν έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Φυσικά στην πορεία αυτής της μετεξέλιξης θα υπάρξουν και μερικότερα προβλήματα, όπως αυτά των ιαματικών πηγών που δεν μπορούν ή που δεν κρίνεται σκόπιμο να μετατραπούν σε σύγχρονα Κέντρα Υγείας. Σ' αυτές τις περιπτώσεις πρέπει να εφαρμόζεται ο κανόνας του τελικού μακροχρόνιου οφέλους από τις προσφερόμενες λύσεις στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι εναλλακτικές χρήσεις των ιαματικών νερών.²⁵

22 Σφακιανάκης Κ. Μανώλης 2000, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού, εκδόσεις «ΕΛΛΗΝ», Αθήνα 2000 (σελ 81 – 83)

23 Ψαρράκος Κ. «Ραδιενέργεια Ιαματικών Πηγών Ελλάδας», Πρακτικά δευτέρου Συνεδρίου για τα θερμομεταλλικά νερά, Θεσσαλονίκη 1999 (σελ 289 – 298)

24 Σφακιανάκης Κ. Μανώλης 2000, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού, εκδόσεις «ΕΛΛΗΝ», Αθήνα 2000 (σελ 83 – 84)

25 Σφακιανάκης Κ. Μανώλης 2000, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού, εκδόσεις «ΕΛΛΗΝ», Αθήνα 2000 (σελ 85 – 86)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΠΡΑΣΙΝΟ ΦΩΣ ΓΙΑ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ

Ο ιατρικός τουρισμός είναι μια αναπτυσσόμενη οικονομική δραστηριότητα μεγάλης προστιθέμενης αξίας χωρίς να απαιτούνται μεγάλες επενδύσεις για την αναβάθμισή του, την οποία θα μπορούσε να αξιοποιήσει με τις κατάλληλες επενδύσεις η Ελλάδα, προσελκύνοντας ασθενείς από ολόκληρη την Ευρώπη, αρκεί να εξειδικευθεί σε μορφές ιατρικού τουρισμού συμβατές με το φυσικό της περιβάλλον.

Οι Ευρωπαίοι ζουν πλέον περισσότερο και είναι πιο υγιείς, αλλά, στο μέτρο που η διάρκεια ζωής τους θα παρατείνεται, θα έχουν όλο και περισσότερο ανάγκη από υψηλού επιπέδου ιατρικές υπηρεσίες. Όλα δείχνουν ότι η Ευρώπη του μέλλοντος θα είναι πολύ διαφορετική από την σημερινή. Στον 21^ο αιώνα πολύ περισσότερα άτομα θα ξεπερνούν τα 80 ή τα 90 χρόνια. Επειδή μάλιστα θα μειωθεί ο ρυθμός γονιμότητας, ο ενεργός πληθυσμός θα είναι μικρότερος και γηραιότερος από σήμερα.

Η γήρανση του πληθυσμού των ευρωπαϊκών κοινωνιών, αποτελεί μία σημαντική αλλαγή στο μοντέλο στο οποίο, έως σήμερα, βασιζόταν το ευρωπαϊκό οικονομικό και κοινωνικό πολιτικό πρόγραμμα. Η γήρανση του πληθυσμού ενισχύει τις εκτιμήσεις τόσο για την ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού, όσο και για την προώθηση τουριστικών δραστηριοτήτων για την Τρίτη ηλικία.

Οι Ελληνικές περιοχές που προσφέρονται για την ανάπτυξη παρόμοιων δραστηριοτήτων είναι η Αχαΐα, η Θεσσαλονίκη, η Χαλκιδική και η Κρήτη, η οποία θεωρείται και παράδειγμα μακροβιοτικής κοινωνίας.

Ο ιατρικός τουρισμός θα μπορούσε να εφαρμοστεί σε μια ολόκληρη γκάμα παθήσεων από τις πιο απλές μέχρι τις πιο πολύπλοκες.

Οι ιατρικές υπηρεσίες, όμως, που ολοκληρώνονται σε μια μέρα σε τομείς όπως η Οφθαλμολογία. Η Οδοντιατρική και η Πλαστική χειρουργική, οι οποίες είναι σχετικά ανώδυνες και σύντομες, μπορούν να συνδυαστούν με ολιγοήμερη ανάρρωση σε διάφορα ήδη υπάρχοντα θέρετρα.

Το μέλλον αυτό της αγοράς θα μπορούσε να είναι λαμπρό. Ο ασθενής δεν φείδεται ούτε χρόνο, ούτε κόπο, ούτε χρήματα με σκοπό να πετύχει το καλύτερο για την υγεία του.

Η Ελλάδα πληροί όλες τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού διαθέτοντας ιδανικές περιβαλλοντικές και κλιματολογικές συνθήκες, πρότυπες ξενοδοχειακές υποδομές και ανεπτυγμένο τουριστικό δίκτυο, εθνικό σύστημα υγείας με δομές που προσφέρουν υψηλό επίπεδο υπηρεσιών για την ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού και τέλος χαμηλό κόστος ιατρικής περίθαλψης σε σχέση με άλλες χώρες της Ε.Ε.

Υπάρχουν ωστόσο κάποια προβλήματα που πρέπει να επιλυθούν και είναι τα ακόλουθα :

- ✚ Αδυναμία συντονισμού των αρμόδιων υπουργείων Υγείας, Τουρισμού, Ανάπτυξης και τοπικών Αρχών.
- ✚ Έλλειψη κοινής εθνικής στρατηγικής
- ✚ Έλλιπές νομοθετικό πλαίσιο
- ✚ Έλλειψη άμεσης ανταπόκρισης και ευελιξίας από το Δημόσιο
- ✚ Μη προώθηση και προβολή των υφισταμένων δομών ιατρικού τουρισμού, στην Ελλάδα, αλλά κυρίως στο εξωτερικό.
- ✚ Ισχυρή συνεργασία με tour operators του εξωτερικού εξειδικευμένους στον ιατρικό τουρισμό.
- ✚ Επικέντρωση μόνο στον ιαματικό τουρισμό.
- ✚ Ελλειμματική αξιοποίηση των εθνικών και κοινοτικών πόρων.²⁶

5.2 ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ: ΤΟ ΦΙΛΟΔΟΞΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ

Νοσοκομεία - ξενοδοχεία πέντε αστέρων διά χειρός... υπουργείου Υγείας! Κλινικές υψηλών προδιαγραφών για την παροχή ιατρικών υπηρεσιών κυρίως σε ξένους τουρίστες-ασθενείς αναμένεται να δημιουργηθούν σε πολλές τουριστικές περιοχές της χώρας, όπως προβλέπει προσχέδιο νόμου που παρουσιάζει σήμερα η «Κ.Ε.» και το οποίο θα κατατεθεί προς ψήφιση στη Βουλή.

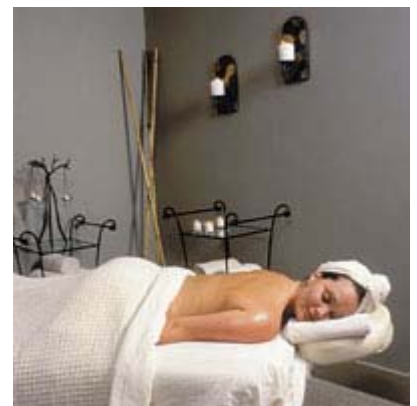
Τα «Κέντρα Τουρισμού Υγείας» όπως θα ονομαστούν θα είναι από spa, κέντρα πλαστικής χειρουργικής και κοσμετολογίας, μέχρι μονάδες ψυχικής υγείας και δομές που θα αφορούν χρονίως πάσχοντες, όπως είναι οι αιμοκαθαρόμενοι.

Στόχος, η Ελλάδα να μπορέσει να προσελκύσει και να αξιοποιήσει μεγάλο κομμάτι του ιατρικού τουρισμού της Γηραιάς Ηπείρου αλλά και των ΗΠΑ, που σήμερα καταφεύγει σε χώρες της κεντρικής Ευρώπης, αλλά ακόμη και σε μακρινές όπως είναι η Ινδία, η Ταϊλάνδη και η Μαλαισία, όπου οι υπηρεσίες είναι φθηνότερες.

Για την Ελλάδα «εύφορη» θεωρείται ειδικά η αγορά των ΗΠΑ, καθώς οι σχετικές αμερικανικές ιατρικές υπηρεσίες κοστίζουν τουλάχιστον το διπλάσιο σε σχέση με τις ελληνικές.

Όπως περιγράφεται στα άρθρα του προσχεδίου νόμου:

- ✚ Θα ιδρυθούν Κέντρα Τουρισμού Υγείας που ορίζονται ως «μονάδες υγείας που παρέχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες υγείας, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της κείμενης νομοθεσίας και που διαθέτουν ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις και εξοπλισμό για τη φιλοξενία των ασθενών τους πέντε αστέρων».

Τα «Κέντρα Τουρισμού Υγείας» θα είναι από «spa» μέχρι μονάδες πλαστικής χειρουργικής και τεχνητής αναπαραγωγής.

✚ Τα κέντρα θα διακρίνονται σε επτά κατηγορίες παροχής υπηρεσιών:

1. Ψυχικής υγείας και κοινωνικής επανένταξης.
2. Αποκατάστασης σε πολυτραυματίες και ασθενείς με κινητικά προβλήματα.
3. Κοσμητικής ιατρικής.
4. Πραγματοποίησης χειρουργικών επεμβάσεων κάθε μορφής.
5. Οδοντιατρικών υπηρεσιών.
6. Τεχνητά υποβοηθούμενης αναπαραγωγής.
7. Αντιμετώπιση χρόνιων παθήσεων του ανθρώπου.

✚ Όπως διευκρινίζεται, δεν αποκλείεται να θεσπιστούν και άλλες κατηγορίες παρεχόμενων υπηρεσιών με απόφαση του υπουργού Υγείας.

✚ Οι άδειες, που θα χορηγούνται σε φυσικά και νομικά πρόσωπα, θα ακολουθούν δύο φάσεις: προσωρινή και στη συνέχεια οριστική, αφού προηγηθεί έλεγχος τόσο από επιτροπή του υπουργείου Υγείας όσο και από τον ΕΟΤ, ώστε να διαπιστωθούν οι ακριβείς συνθήκες νοσηλείας αλλά και ο ξενοδοχειακός εξοπλισμός.

✚ Οι μονάδες που θα δημιουργηθούν, όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά, πρέπει «να πληρούν τις τεχνικές προδιαγραφές και να έχουν τον εξοπλισμό και το έμπυχο δυναμικό που προβλέπεται από τον νόμο για την οργάνωση και λειτουργία των αντίστοιχων μονάδων υγείας κατά κατηγορία κέντρου».

✚ Η οριστική πιστοποίησή τους θα γίνεται από το Ερευνητικό Κέντρο Βιολογικών Υλικών, σύμφωνα με κριτήρια τα οποία θα καθορισθούν τρεις μήνες μετά την ψήφιση του νομοσχεδίου.

Κίνητρα για επένδυση:

Η νοσηλεία θα καλύπτεται από τα ασφαλιστικά ταμεία, αλλά προς το παρόν δεν διευκρινίζεται εάν η ρύθμιση αυτή θα αφορά και σε έλληνες ασθενείς ή μόνο αλλοδαπούς.

Πάντως αναμένεται να δοθούν και κίνητρα σε όσους δραστηριοποιηθούν στην ανάπτυξη τέτοιων κέντρων. Θα εξαρτηθούν από τις παρεχόμενες υπηρεσίες αλλά και από τη χωροθέτηση των μονάδων υγείας. Με βάση, πάντως, και τον αναπτυξιακό νόμο, στον οποίο και θα προσαρμοστεί το νομοσχέδιο, οι επιχορηγήσεις θα ξεκινούν από 30% ανάλογα με την περιοχή.

Ήδη μεγάλοι όμιλοι όπως του «Υγεία» και του «Ιατρικού Κέντρου» φαίνεται πως προτίθενται να επενδύσουν σε τέτοιες μονάδες υγείας και θεωρείται πιθανή η συνεργασία με υφιστάμενες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις. Με βάση τις εκτιμήσεις της αγοράς, μόνο στην Ευρωπαϊκή Ένωση περίπου το 10% των ασθενών αναζητεί ετησίως έναν ξένο προορισμό για να έχει υπηρεσίες υγείας.

Το σχέδιο του υπουργείου Υγείας είναι προφανές ότι αφορά υψηλού επιπέδου επισκέπτες - ασθενείς, γι' αυτό άλλωστε και η επιλογή των πολυτελών μονάδων. Για να κερδηθεί η εμπιστοσύνη της ξένης αγοράς θεωρείται ως προϋπόθεση το εγχείρημα να προσελκύσει ιατρικό προσωπικό διεθνούς εμβέλειας, ώστε οι μεγάλες ασφαλιστικές εταιρείες να το εντάξουν στα προγράμματα που καλύπτουν.

5.2.1 ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ

Τα υπουργεία Τουριστικής Ανάπτυξης και Υγείας επεξεργάζονται τις ελάχιστες απαιτούμενες προδιαγραφές για την ίδρυση Κέντρων Τουρισμού Υγείας, ώστε να επιτραπεί η υπαγωγή των σχετικών επενδύσεων στις διατάξεις του Αναπτυξιακού Νόμου. Το μοντέλο αυτό είναι διαδεδομένο στις αναπτυγμένες χώρες, όμως στη χώρα μας δεν εφαρμόζονταν λόγω έλλειψης του νομοθετικού πλαισίου.

Σύμφωνα με το σχέδιο, σε αυτά τα Κέντρα θα γίνεται παροχή υπηρεσιών πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας υγείας που θα μπορούν να προσφέρουν αναγνωρισμένοι από το κράτος δημόσιοι ή ιδιωτικοί φορείς που καλύπτουν το χώρο της γενικής ή της ψυχικής υγείας, σε Έλληνες ή αλλοδαπούς πολίτες, ενώ μέρος των υπηρεσιών θα επιτρέπεται να παρέχονται και από υποδομές που παρέχονται από τουριστικούς φορείς.

Έτσι εξετάζεται και το ενδεχόμενο η ίδρυση των Κέντρων Υγείας Τουρισμού να συνδυαστεί με την απόσυρση γερασμένων ξενοδοχειακών μονάδων, τα οποία εφόσον πληρούν τις προδιαγραφές θα μπορούν να μετατραπούν σε τέτοια Κέντρα.

Επίσης εξετάζεται η δυνατότητα συλλειτουργίας με κέντρα θαλασσοθεραπείας, υδροθεραπείας ιαματικού ύδατος, με χιονοδρομικά κέντρα ή και με κέντρα προπονητικού αθλητικού τουρισμού.

Τα Κέντρα Τουρισμού Υγείας θα πρέπει να λειτουργούν υποχρεωτικά καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Φορές υγείας που επιθυμεί να παρέχει υπηρεσίες ιατρικού ή θεραπευτικού τουρισμού θα πρέπει να υποβάλει αίτηση στον ΕΟΤ για τη σχετική άδεια, στην οποία να επισυνάπτεται αναλυτικό σχέδιο συμφωνίας-προσωπικό και περιγραφή των ιατρικών πρωτοκόλλων που θα χρησιμοποιηθούν- με έναν τουλάχιστο ασφαλιστικό φορέα υγείας του ιδιωτικού ή δημόσιου τομέα στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Η έγκριση θα πιστοποιείται με ειδικό σήμα.²⁷

5.3 ΚΕΝΤΡΑ ΦΥΣΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΚΑΙ CITY SPA ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΟΝΟΜΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ALDEMAR ROYAL MARE THALASSO	ΚΡΗΤΗ (ΛΙΜΕΝΑΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ)	http://www.aldemarthalasso-spa.com
ELIA HOTEL AND SPA	ΚΡΗΤΗ (ΧΑΝΙΑ)	http://www.elia-crete.com.gr
ELITE SPA	ΑΘΗΝΑ (ΚΟΛΩΝΑΚΙ)	http://www.elite-spa.gr
KATERINA DAY SPA	ΡΟΔΟΣ	http://www.katerinadayspa.gr
LAPRAIRIE SPA	ΑΘΗΝΑ (ΚΙΦΙΣΙΑ)	http://www.laprairieluxtreat.gr
LASER DAY SPA	ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑ (ΑΡΤΟΣΤΟΛΙ)	http://www.laserdayspa.com
LITTLE LUXURY DAY SPA	ΚΡΗΤΗ (ΧΑΝΙΑ)	http://www.littleluxurydayspa.gr
MEDIFIT SPA	ΑΘΗΝΑ (ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ)	http://www.medifit.gr
METAMORPHOSIS DAY SPA	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (ΚΑΛΑΜΑΡΙΑ)	http://www.m-spa.gr
MF DAY SPA	ΑΘΗΝΑ (ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ)	http://www.mfdayspa.gr
SALUS PER AQUA	ΑΘΗΝΑ (ΦΙΛΟΘΕΗ)	http://www.salusperacqua.gr
SPIRIT DAY SPA	ΑΘΗΝΑ (ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ)	http://www.spiritdayspa.gr
TANSY WELLNESS SPA	ΑΘΗΝΑ (ΧΑΛΑΝΔΡΙ)	http://www.tansy-spa.gr
ΛΙΜΝΗ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΤΙΚΗ (ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗ)	http://www.limnivouliagmeni.gr
BEAUTY AND CARE	ΑΘΗΝΑ (ΠΑΛΑΙΟ ΦΑΛΗΡΟ)	http://www.external.gr/agerasie
DRS	ΑΘΗΝΑ (ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ)	http://www.drs.gr

PHYSICALTHERAPY	ΑΘΗΝΑ	http://www.physicaltherapy.gr
PHYSIOCORPUS	ΑΘΗΝΑ (ΝΕΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ)	http://www.physiocorpus.gr
VIOKINISI	ΑΘΗΝΑ (ΝΕΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ)	http://www.viokinisi.gr
ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ ΣΠ.	ΑΘΗΝΑ (ΚΥΨΕΛΗ)	http://GEOCITIES.COM/PHTHERAPY
ΑΡΩΓΗ	ΛΑΡΙΣΑ	http://www.apokatastasi.gr
ΒΙΟΣΤΗΡΙΞΗ	ΑΘΗΝΑ (ΠΑΛΑΙΟ ΦΑΛΗΡΟ)	http://www.biostirixi.gr
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΦΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ	ΑΓΡΙΝΙΟ	http://www.geocities.com/physikotherapia
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ	ΑΘΗΝΑ (ΚΟΥΚΑΚΙ)	http://www.epistrofi.com
ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	ΜΥΣΤΡΑΣ (ΜΑΓΟΥΛΑ)	http://www.kap.gr

5.4 ΤΟ 1^ο ΠΡΩΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ

Περισσότερα από 300 άτομα παρακολούθησαν τις εργασίες του 1^{ου} Παγκόσμιου Συνεδρίου Τουρισμού Υγείας, που έλαβε χώρα στην Αττάλεια της Τουρκίας 14-17 Μαρτίου 2008.

Την διοργάνωση και τον συντονισμό είχε αναλάβει ο σύλλογος για την Βελτίωση του Τουρισμού Υγείας «Association for Improving Health Tourism» υπό την επίβλεψη του προέδρου του συλλόγου, Dr. Dursun Aydın.

Κύριοι ομιλητές κατά την εναρκτήρια τελετή ήταν οι Υπουργοί Υγείας και Τουρισμού και ο Κυβερνήτης της Αττάλειας.

Κύριος σκοπός του συνεδρίου ήταν η απόκτηση γνώσης, κυρίως από διεθνώς γνωστούς ειδικούς στο θέμα του Τουρισμού Υγείας και η μετάδοση αυτής της γνώσης στους εταίρους του τομέα στη χώρα. Συμπληρωματικός σκοπός ήταν η ανάδειξη ενδεικτικών τοπικών παραδειγμάτων παροχής υπηρεσιών τουρισμού υγείας (παράλληλα με το συνέδριο λειτούργησε και Έκθεση εταιρειών / οργανισμών που παρέχουν υπηρεσίες τουρισμού υγείας).

Οι διοργανωτές προβλέπουν το συνέδριο να διεξάγεται κάθε έτος σε διαφορετική πόλη της Τουρκίας. Πέρσι, οι κύριες εργασίες του συνεδρίου έλαβαν χώρα στο συνεδριακό κέντρο του ξενοδοχείου Maritim Resort στο Belek, παραθαλάσσιο θέρετρο ανατολικά της Αττάλειας (γνωστό για τις εγκαταστάσεις Golf)

Από την Ελλάδα, προσκεκλημένος και φιλοξενούμενος ομιλητής ήταν ο Δρ. Κωνσταντίνος Κωνσταντινίδης (Διευθύνων Σύμβουλος της HealthCare Cybernetics, οργανισμός που παρέχει ανάλυση και στρατηγική σκέψη στο θέμα τουρισμός υγείας, διεθνώς), ο οποίος ήταν μέλος του επιστημονικού συμβουλίου του συνεδρίου.

Κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου πραγματοποιήθηκαν 37 παρουσιάσεις, που είχαν συμπεριληφθεί σε τρεις θεματικές ενότητες:

- HEALTH TOURISM - GENERALLY
- SPA AND WELLNES TOURISM
- HEALTH TOURISM FOR THE "OLDER GENERATION"

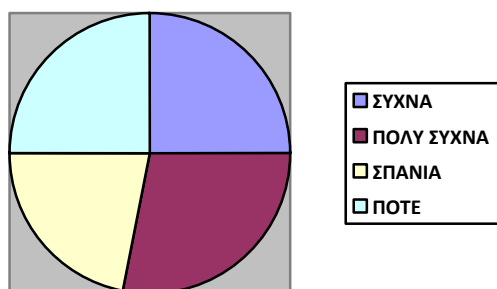
Οι διοργανωτές είχαν ετοιμάσει πλούσιο κοινωνικό και ψυχαγωγικό πρόγραμμα, που μεταξύ άλλων περιελάμβανε εκδρομές στην περιοχή, αλλά και επίσκεψη αρχαιολογικών χώρων και νοσοκομείων, που παρέχουν υπηρεσίες τουρισμού υγείας.²⁹

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 ΕΡΕΥΝΑ

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 100 ατόμων κάθε ηλικίας, που έχουν σαν μόνιμο τόπο κατοικίας την Κρήτη, τους μήνες Αύγουστο και Σεπτέμβριο του έτους 2009.

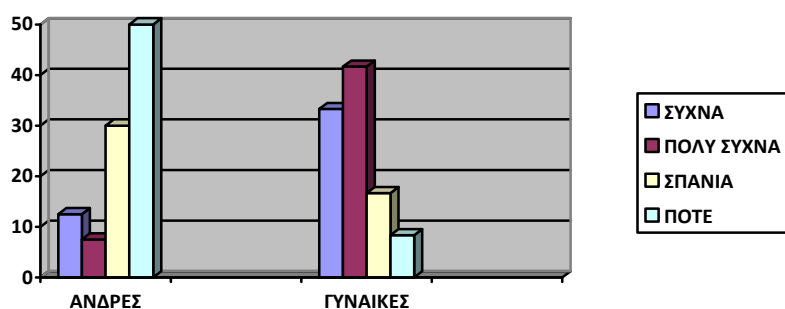
1. ΕΧΕΤΕ ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙ ΠΟΤΕ ΚΑΠΟΙΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ; (π.χ. city spa)

Όπως παρατηρούμε στο παραπάνω διάγραμμα, τα αποτελέσματα σε άνδρες και γυναίκες στο ερώτημα αν έχουν επισκεφθεί ποτέ κάποιο κέντρο τουρισμού υγείας έχουν ως εξής:

ΣΥΧΝΑ: 25% **ΠΟΛΥ ΣΥΧΝΑ: 28%** **ΣΠΑΝΙΑ: 22%** **ΠΟΤΕ: 25%**

Στο παρακάτω διάγραμμα θα παρατηρήσουμε τα αποτελέσματα στην ίδια ερώτηση, χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών:

Ξεκινώντας από τα αποτελέσματα των ανδρών ερωτηθέντων παρατηρούμε τα εξής:

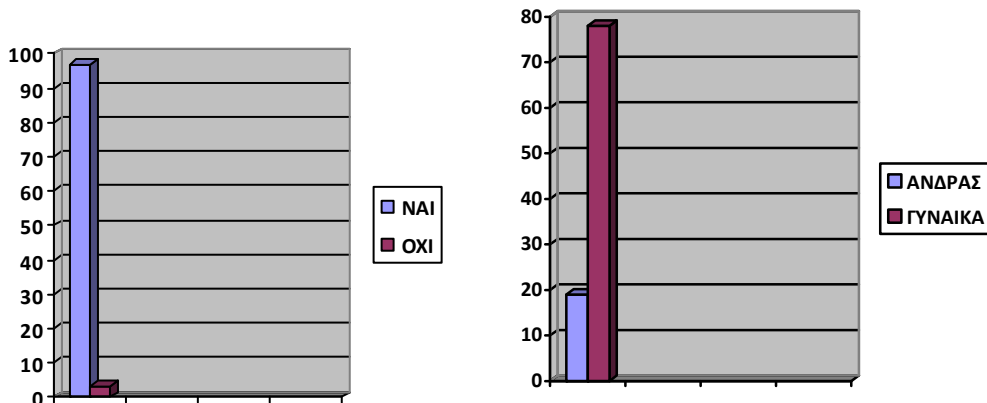
ΣΥΧΝΑ: 12,5% **ΠΟΛΥ ΣΥΧΝΑ: 7,5%** **ΣΠΑΝΙΑ: 30%** **ΠΟΤΕ: 50%**

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών, έχουμε τα εξής:

ΣΥΧΝΑ: 33,3% **ΠΟΛΥ ΣΥΧΝΑ: 41,66%** **ΣΠΑΝΙΑ: 16,66%** **ΠΟΤΕ: 8,33%**

2. ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΚΑΠΟΙΟΝ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙ ΚΑΠΟΙΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ;

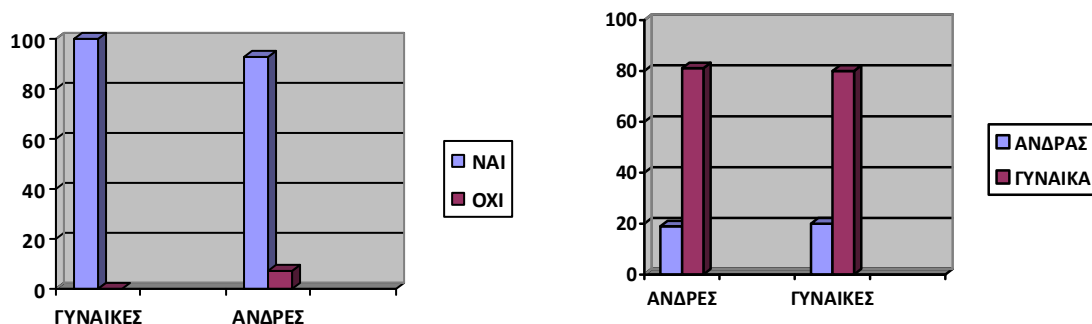
(ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΣΗΜΕΙΩΣΑΤΕ ΑΝ ΕΙΝΑΙ ΑΝΔΡΑΣ Η ΓΥΝΑΙΚΑ)

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα, οι απαντήσεις ανδρών και γυναικών στην ερώτηση αν γνωρίζουν κάποιον που έχει επισκεφθεί κάποιο κέντρο τουρισμού υγείας, έχουν ως εξής:

ΝΑΙ: 97% **ΟΧΙ: 3%** **ΑΝΔΡΑΣ: 19%** **ΓΥΝΑΙΚΑ: 78%**

Στο παρακάτω διάγραμμα θα παρατηρήσουμε τα αποτελέσματα στην ίδια ερώτηση χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών:

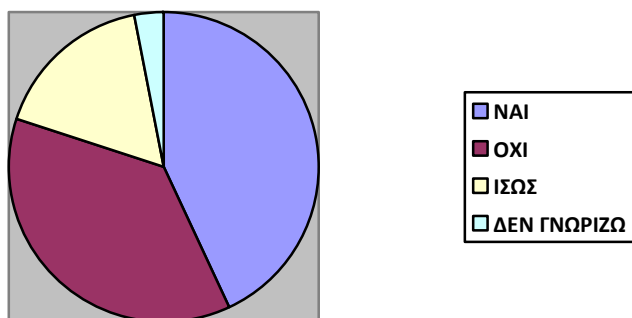
Εκκινώντας από τα αποτελέσματα των ανδρών ερωτηθέντων παρατηρούμε τα εξής:

ΝΑΙ: 97% **ΟΧΙ: 3%** **ΑΝΔΡΑΣ: 18,91%** **ΓΥΝΑΙΚΑ: 81,09%**

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών έχουμε τα εξής:

ΝΑΙ: 100% **ΟΧΙ: -** **ΑΝΔΡΑΣ: 20%** **ΓΥΝΑΙΚΑ: 80%**

3. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΕΧΕΙ ΤΙΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ - ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΓΙΑ ΝΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΕΙ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΥΓΕΙΑΣ;

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα, οι απαντήσεις ανδρών και γυναικών στην ερώτηση αν πιστεύουν ότι η Ελλάδα έχει τις προδιαγραφές - υποδομές για να υποστηρίξει τον τουρισμό υγείας, έχουν ως εξής:

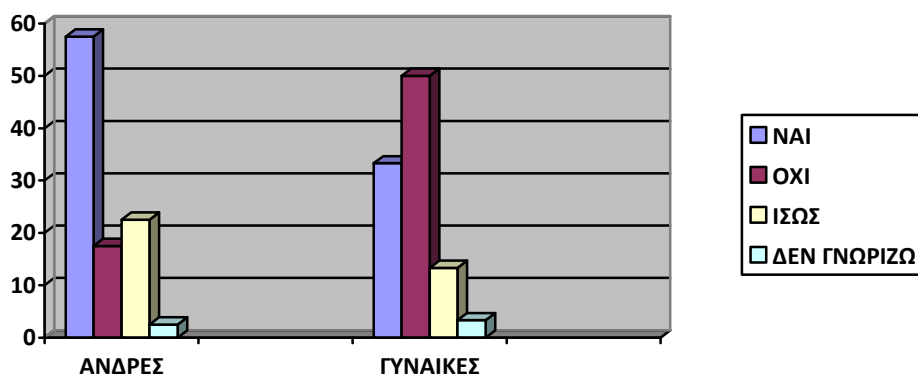
ΝΑΙ: 43%

ΟΧΙ: 37%

ΙΣΩΣ: 17%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 3%

Στο παρακάτω διάγραμμα θα παρατηρήσουμε τα αποτελέσματα στην ίδια ερώτηση, χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών:

Εκκινώντας από τα αποτελέσματα των ανδρών ερωτηθέντων παρατηρούμε τα εξής:

ΝΑΙ: 57,5%

ΟΧΙ: 17,5%

ΙΣΩΣ: 22,5%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 2,5%

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών, έχουμε τα εξής:

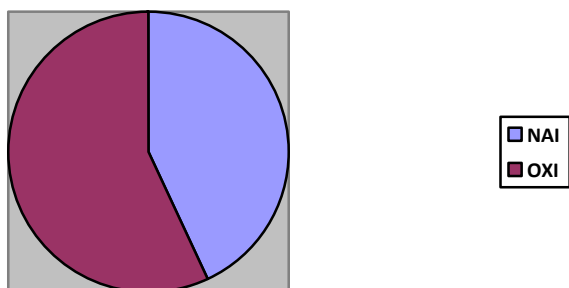
ΝΑΙ: 33,3%

ΟΧΙ: 50%

ΙΣΩΣ: 13,3%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 3,3%

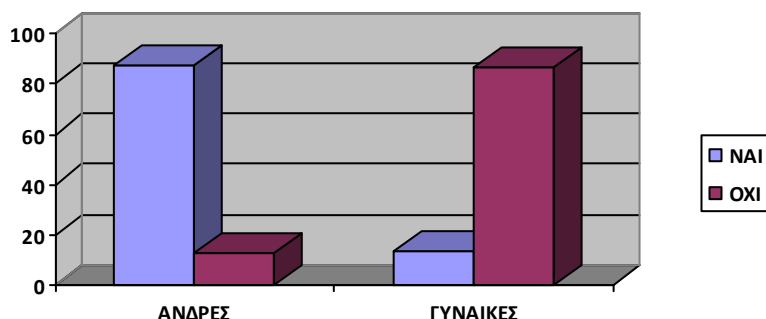
4. ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΥΨΗΛΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ;

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα, οι απαντήσεις ανδρών και γυναικών στην ερώτηση αν νομίζουν ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας απευθύνονται σε άτομα υψηλού εισοδήματος, έχουν ως εξής:

ΝΑΙ: 43% **ΟΧΙ: 57%**

Στο παρακάτω διάγραμμα θα παρατηρήσουμε τα αποτελέσματα στην ίδια ερώτηση, χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών:

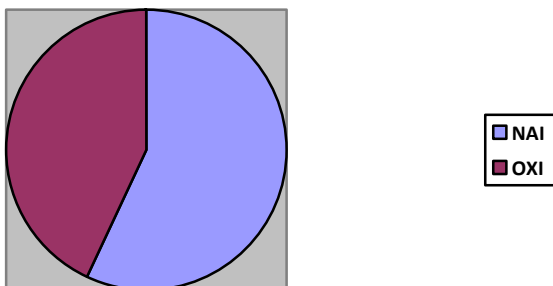
Ξεκινώντας από τα αποτελέσματα των ανδρών ερωτηθέντων παρατηρούμε τα εξής:

ΝΑΙ: 87,5% **ΟΧΙ: 12,5%**

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών, έχουμε τα εξής:

ΝΑΙ: 13,33% **ΟΧΙ: 86,66%**

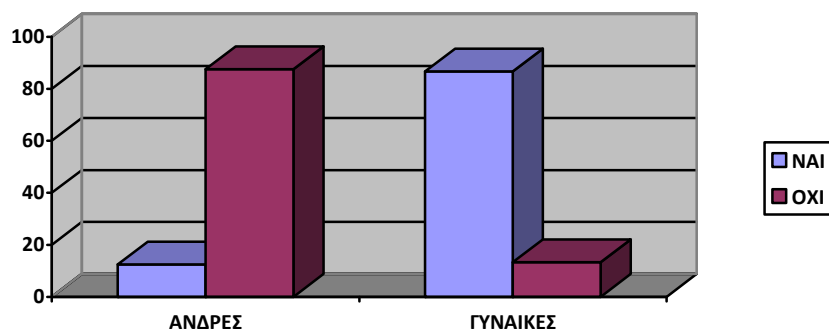
5. ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΤΑΞΕΩΝ;

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα, οι απαντήσεις ανδρών και γυναικών στην ερώτηση αν νομίζουν ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας απευθύνονται σε άτομα όλων των κοινωνικών τάξεων, έχουν ως εξής:

ΝΑΙ: 57% **ΟΧΙ: 43%**

Στο παρακάτω διάγραμμα θα παρατηρήσουμε τα αποτελέσματα στην ίδια ερώτηση, χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών.

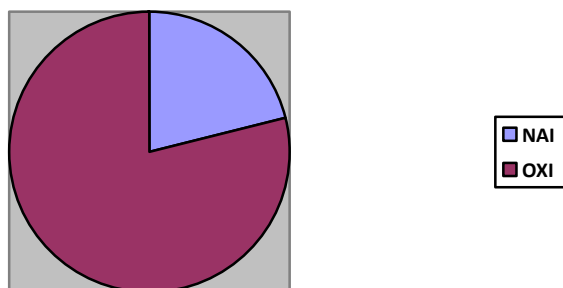
Εεκινώντας από τα αποτελέσματα των ανδρών ερωτηθέντων παρατηρούμε τα εξής:

ΝΑΙ: 12,5% **ΟΧΙ: 87,5%**

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών, έχουμε τα εξής:

ΝΑΙ: 86,66% **ΟΧΙ: 13,33%**

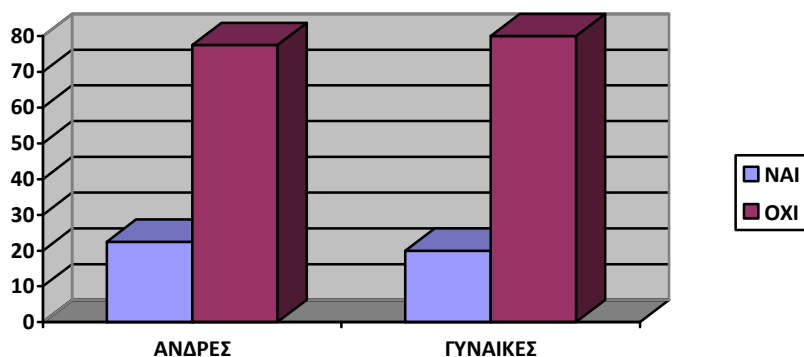
6. ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΠΑΡΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ;

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα, οι απαντήσεις ανδρών και γυναικών στην ερώτηση αν νομίζουν ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας παρέχουν μόνο θεραπευτικές υπηρεσίες, έχουν ως εξής:

ΝΑΙ: 21% **ΟΧΙ: 79%**

Στο παρακάτω διάγραμμα θα παρατηρήσουμε τα αποτελέσματα στην ίδια ερώτηση, χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών:

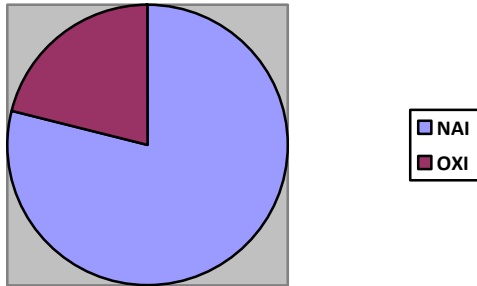
Ξεκινώντας από τα αποτελέσματα των ανδρών ερωτηθέντων παρατηρούμε τα εξής:

ΝΑΙ: 22,5% **ΟΧΙ: 77,5%**

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών, έχουμε τα εξής:

ΝΑΙ: 20% **ΟΧΙ: 80%**

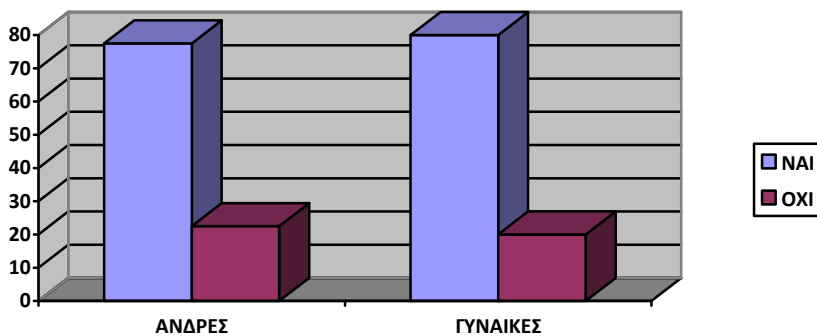
7. ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΓΝΩΜΗ ΣΑΣ, ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΠΑΡΕΧΟΥΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ;

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα, οι απαντήσεις ανδρών και γυναικών στην ερώτηση αν νομίζουν ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας παρέχουν μόνο θεραπευτικές υπηρεσίες, έχουν ως εξής:

ΝΑΙ: 79% **ΟΧΙ: 21%**

Στο παρακάτω διάγραμμα θα παρατηρήσουμε τα αποτελέσματα στην ίδια ερώτηση, χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών.

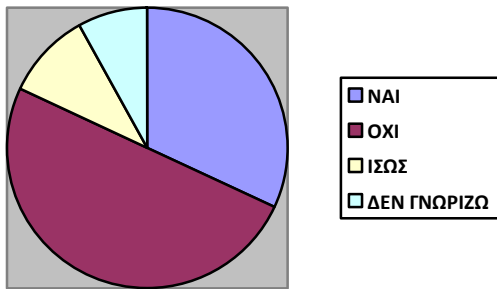
Ξεκινώντας από τα αποτελέσματα των ανδρών ερωτηθέντων παρατηρούμε τα εξής:

ΝΑΙ: 77,5% **ΟΧΙ: 22,5%**

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών, έχουμε τα εξής:

ΝΑΙ: 80% **ΟΧΙ: 20%**

8. ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΑΝ ΚΑΠΟΙΟΣ ΙΔΙΩΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕΙ ΜΙΑ ΜΟΝΑΔΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ, ΘΑ ΕΧΕΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ;

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα, οι απαντήσεις ανδρών και γυναικών στην ερώτηση αν νομίζουν ότι αν κάποιος ιδιώτης δημιουργήσει μια μονάδα τουρισμού υγείας θα έχει υποστήριξη από το κράτος, έχουν ως εξής:

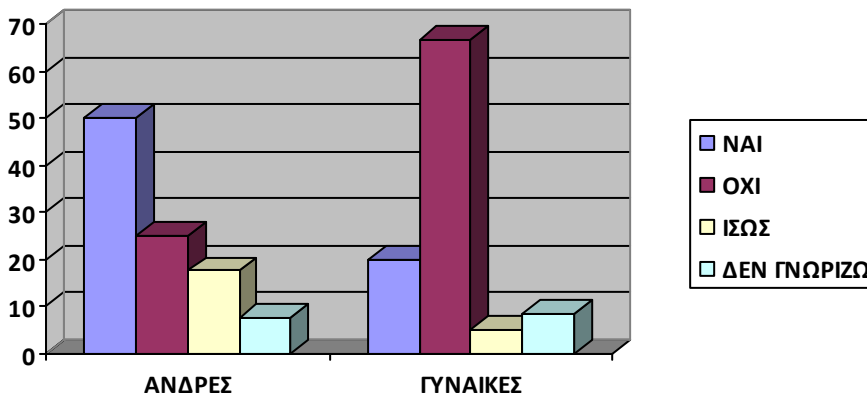
ΝΑΙ: 32%

ΟΧΙ: 50%

ΙΣΩΣ: 10%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 8%

Στο παρακάτω διάγραμμα θα παρατηρήσουμε τα αποτελέσματα στην ίδια ερώτηση, χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών:

Ξεκινώντας από τα αποτελέσματα των ανδρών ερωτηθέντων παρατηρούμε τα εξής:

ΝΑΙ: 50%

ΟΧΙ: 25%

ΙΣΩΣ: 17,5%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 7,5%

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών, έχουμε τα εξής:

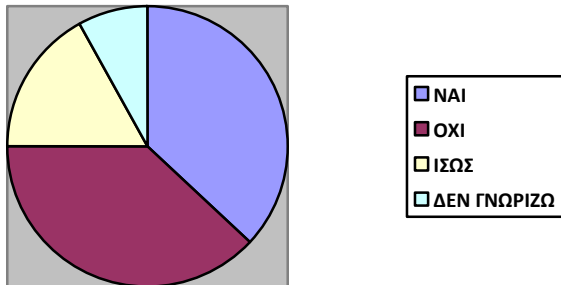
ΝΑΙ: 20%

ΟΧΙ: 66,66%

ΙΣΩΣ: 5%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 8,33%

9. ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΑΝ ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΝ ΑΠΟ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΘΑ ΤΙΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΣΑΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ;

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα, οι απαντήσεις ανδρών και γυναικών στην ερώτηση αν νομίζουν ότι αν οι υπηρεσίες των κέντρων τουρισμού υγείας καλύπτονταν από όλους τους ασφαλιστικούς φορείς θα τις χρησιμοποιούσαν περισσότεροι Έλληνες, έχουν ως εξής:

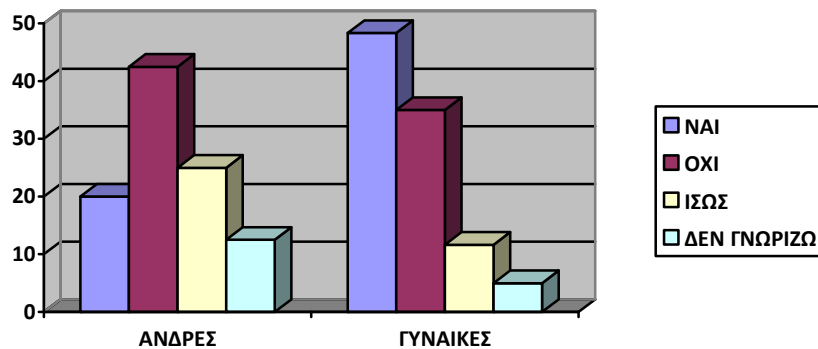
ΝΑΙ: 37%

ΟΧΙ: 38%

ΙΣΩΣ: 17%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 8%

Στο παρακάτω διάγραμμα θα παρατηρήσουμε τα αποτελέσματα στην ίδια ερώτηση, χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών:

Ξεκινώντας από τα αποτελέσματα των ανδρών ερωτηθέντων παρατηρούμε τα εξής:

ΝΑΙ: 20%

ΟΧΙ: 42,5%

ΙΣΩΣ: 25%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 12,5%

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών, έχουμε τα εξής:

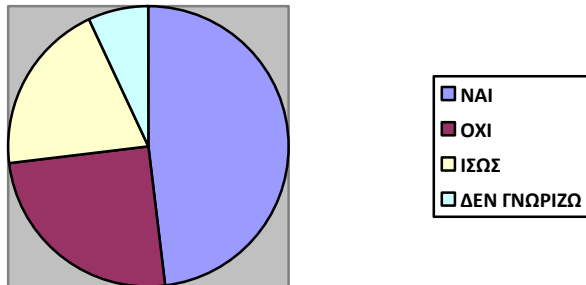
ΝΑΙ: 48,33%

ΟΧΙ: 35%

ΙΣΩΣ: 11,66%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 5%

10. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΑΝ ΑΝΑΠΤΥΧΘΕΙ Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΕΙΝΑΙ ΙΚΑΝΟΣ ΛΟΓΩ ΤΟΥ ΕΥΡΕΩΣ ΦΑΣΜΑΤΟΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΕΙ, ΝΑ ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ;

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα, οι απαντήσεις ανδρών και γυναικών στην ερώτηση αν πιστεύουν ότι αν αναπτυχθεί ο τουρισμός υγείας στην Ελλάδα είναι ικανός λόγω του ευρέως φάσματος ειδικοτήτων που απασχολεί, να συμβάλλει αποτελεσματικά στην καταπολέμηση ανεργίας στη χώρα, έχουν ως εξής:

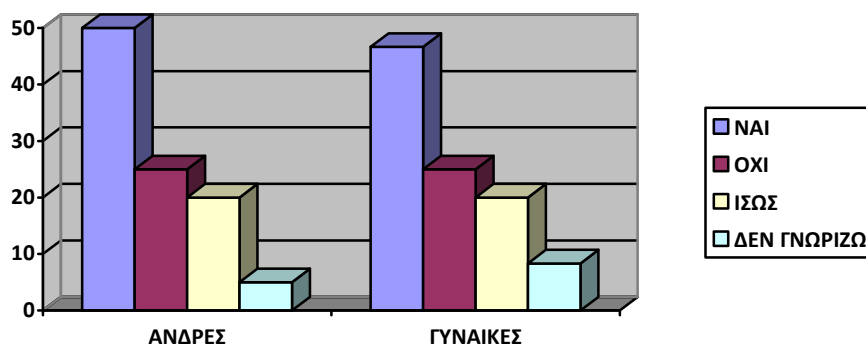
ΝΑΙ: 48%

ΟΧΙ: 25%

ΙΣΩΣ: 20%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 7%

Στο παρακάτω διάγραμμα θα παρατηρήσουμε τα αποτελέσματα στην ίδια ερώτηση, χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών.

Ξεκινώντας από τα αποτελέσματα των ανδρών ερωτηθέντων παρατηρούμε τα εξής:

ΝΑΙ: 50%

ΟΧΙ: 25%

ΙΣΩΣ: 20%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 5%

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών, έχουμε τα εξής:

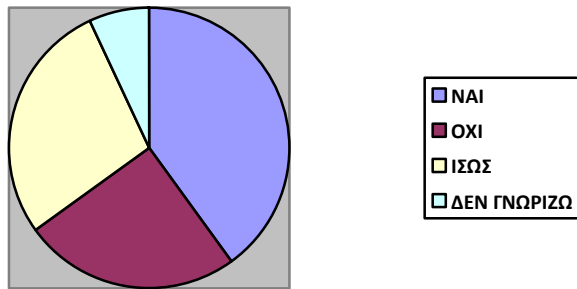
ΝΑΙ: 46,66%

ΟΧΙ: 25%

ΙΣΩΣ: 20%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 8,33%

11. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΘΑ ΦΤΑΣΕΙ ΠΟΤΕ Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΑΥΤΗ ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ;

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα, οι απαντήσεις ανδρών και γυναικών στην ερώτηση αν πιστεύουν ότι θα φτάσει ποτέ η Ελλάδα το επίπεδο που έχουν αυτή τη στιγμή τα κέντρα τουρισμού υγείας στο εξωτερικό, έχουν ως εξής:

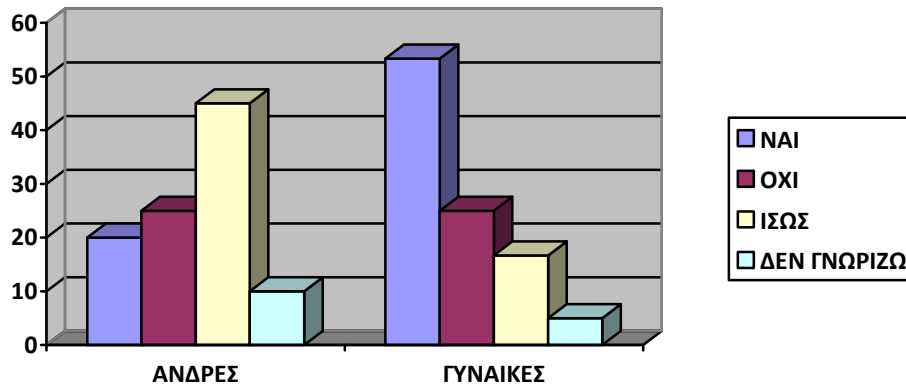
ΝΑΙ: 40%

ΟΧΙ: 25%

ΙΣΩΣ: 28%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 7%

Στο παρακάτω διάγραμμα θα παρατηρήσουμε τα αποτελέσματα στην ίδια ερώτηση, χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών:

Ξεκινώντας από τα αποτελέσματα των ανδρών ερωτηθέντων παρατηρούμε τα εξής:

ΝΑΙ: 20%

ΟΧΙ: 25%

ΙΣΩΣ: 45%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 10%

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών, έχουμε τα εξής:

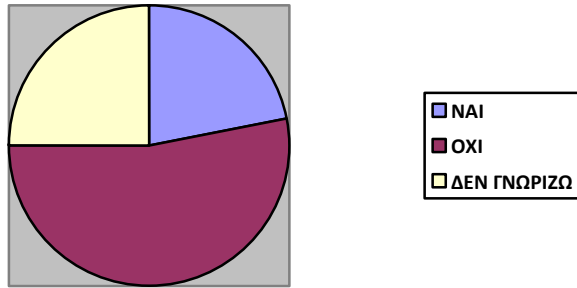
ΝΑΙ: 53,33%

ΟΧΙ: 25%

ΙΣΩΣ: 16,66%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 5%

12. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΙ ΤΙΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΥΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ;

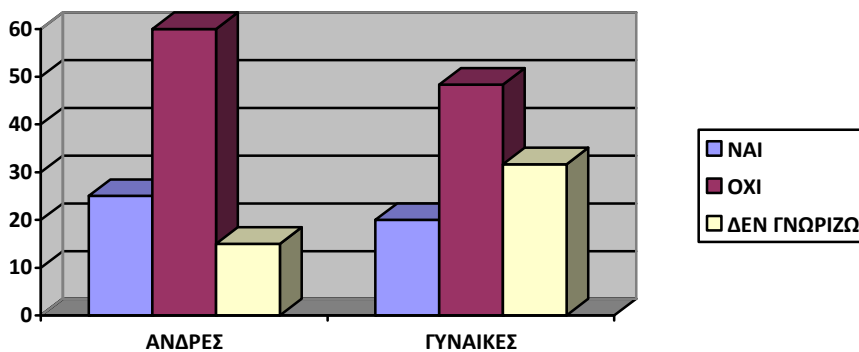
Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα, οι απαντήσεις ανδρών και γυναικών στην ερώτηση αν πιστεύουν ότι η ιατρική υποστηρίζει τις φυσικές μεθόδους θεραπείας, έχουν ως εξής:

ΝΑΙ: 22%

ΟΧΙ: 53%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 25%

Στο παρακάτω διάγραμμα θα παρατηρήσουμε τα αποτελέσματα στην ίδια ερώτηση, χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών:

Ξεκινώντας από τα αποτελέσματα των ανδρών ερωτηθέντων παρατηρούμε τα εξής:

ΝΑΙ: 25%

ΟΧΙ: 53%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 15%

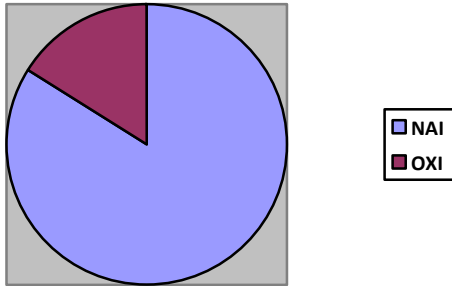
Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών, έχουμε τα εξής:

ΝΑΙ: 20%

ΟΧΙ: 48,33%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 31,66%

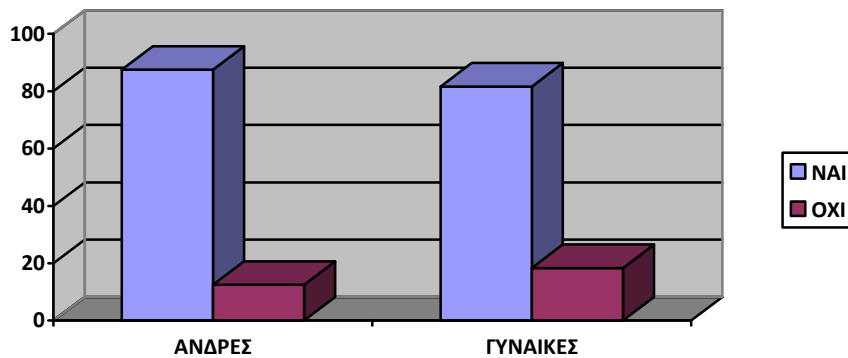
13. ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΑΝ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΕΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ, Η ΧΩΡΑ ΜΑΣ ΕΧΕΙ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΓΙΑ ΝΑ ΕΠΕΝΔΡΩΘΟΥΝ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΑΥΤΟΥ;

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα, οι απαντήσεις ανδρών και γυναικών στην ερώτηση αν νομίζουν ότι αν το κράτος υποστηρίξει προσπάθειες ανάπτυξης του τουρισμού υγείας, η χώρα μας έχει το ανθρώπινο δυναμικό για να επενδρωθούν τα κέντρα αυτού, έχουν ως εξής:

ΝΑΙ: 84% **ΟΧΙ: 16%**

Στο παρακάτω διάγραμμα θα παρατηρήσουμε τα αποτελέσματα στην ίδια ερώτηση, χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών:

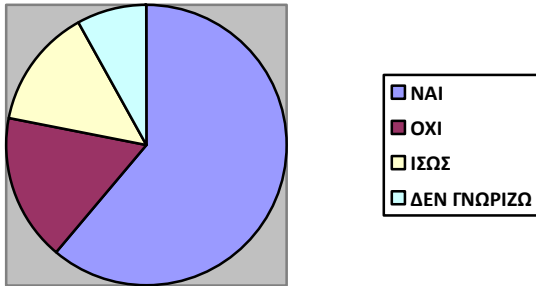
Εεκινώντας από τα αποτελέσματα των ανδρών ερωτηθέντων παρατηρούμε τα εξής:

ΝΑΙ: 87,5% **ΟΧΙ: 12,5%**

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών, έχουμε τα εξής:

ΝΑΙ: 81,66% **ΟΧΙ: 18,33%**

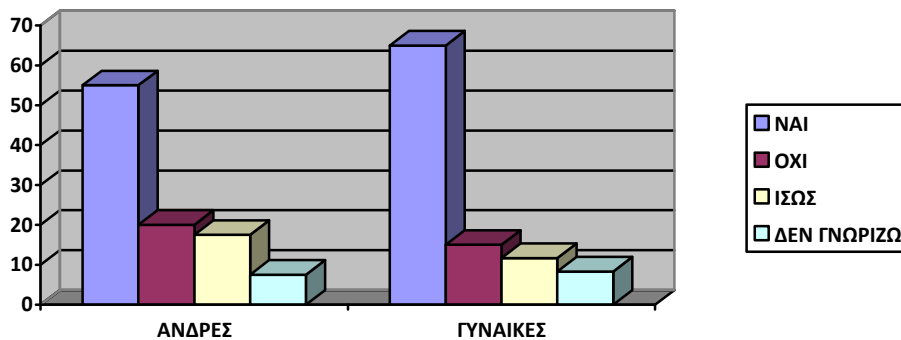
14. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΕΝΤΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ, ΘΑ ΑΣΧΟΛΗΘΟΥΝ ΜΕ ΑΥΤΟΝ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΟΥ ΙΣΩΣ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ Η ΔΕΝ ΕΙΧΑΝ ΣΚΕΦΤΕΙ ΠΟΤΕ ΝΑ ΑΣΧΟΛΗΘΟΥΝ ΜΕ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΥΓΕΙΑΣ;

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα, οι απαντήσεις ανδρών και γυναικών στην ερώτηση αν πιστεύουν ότι με τις επιχορηγήσεις του υπουργείου υγείας όσων αφορά τη δημιουργία και ανάπτυξη κέντρων τουρισμού υγείας θα ασχοληθούν με αυτόν τον τομέα και άνθρωποι που ίσως δεν έχουν την κατάρτιση ή δεν είχαν σκεφτεί ποτέ να ασχοληθούν με τον τουρισμό υγείας, έχουν ως εξής:

ΝΑΙ: 61% **ΟΧΙ: 17%** **ΙΣΩΣ: 14%** **ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 8%**

Στο παρακάτω διάγραμμα θα παρατηρήσουμε τα αποτελέσματα στην ίδια ερώτηση, χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών:

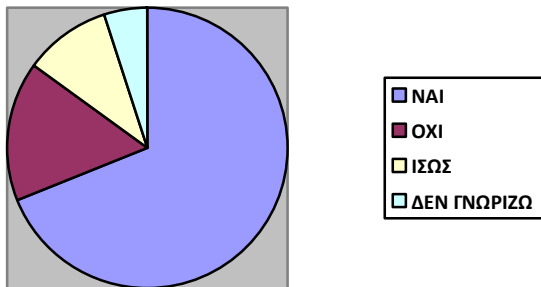
Ξεκινώντας από τα αποτελέσματα των ανδρών ερωτηθέντων παρατηρούμε τα εξής:

ΝΑΙ: 55% **ΟΧΙ: 20%** **ΙΣΩΣ: 17,5%** **ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 7,5%**

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών, έχουμε τα εξής:

ΝΑΙ: 65% **ΟΧΙ: 15%** **ΙΣΩΣ: 11,66%** **ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 8,33%**

15. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ 12ΜΗΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ;

Όπως παρατηρούμε από το παραπάνω διάγραμμα, οι απαντήσεις ανδρών και γυναικών, έχουν ως εξής:

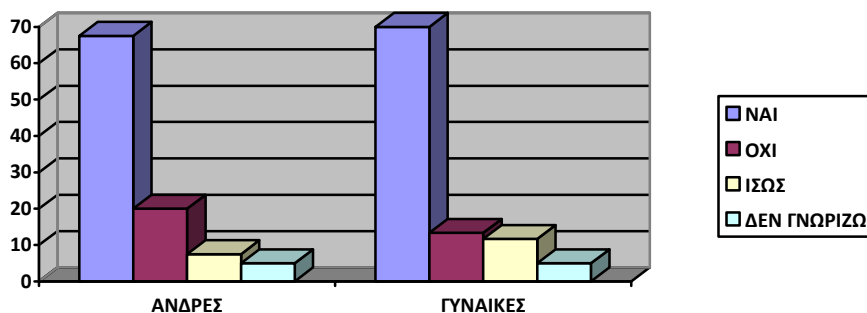
ΝΑΙ: 69%

ΟΧΙ: 16%

ΙΣΩΣ: 10%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 5%

Στο παρακάτω διάγραμμα θα παρατηρήσουμε τα αποτελέσματα στην ίδια ερώτηση, χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών:

Ξεκινώντας από τα αποτελέσματα των ανδρών ερωτηθέντων παρατηρούμε τα εξής:

ΝΑΙ: 67,5%

ΟΧΙ: 20%

ΙΣΩΣ: 7,5%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 5%

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών, έχουμε τα εξής:

ΝΑΙ: 70%

ΟΧΙ: 13,33%

ΙΣΩΣ: 11,66%

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ: 5%

6.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

Αρχικά σημειώνεται ότι καθ' όλη την διάρκεια της έρευνας θα αναλύονται τα ποσοστά για το σύνολο των ερωτηθέντων και θα αναλύονται χωριστά οι απαντήσεις ανδρών και γυναικών έτσι ώστε το αρχικό ποσοστιαίο σύνολο, να μην παραπλανά τους αναγνώστες της συγκεκριμένης έρευνας.

Στην πρώτη ερώτηση, για το αν έχουν επισκεφθεί οι άνθρωποι που αποτελούν το δείγμα μας κάποιο κέντρο τουρισμού υγείας, λάβαμε το ποσοστό του 25% που μας απαντά συχνά, το 28% που απαντά πολύ συχνά, το 22% που μας λέει σπάνια και το 25% που δεν έχει επισκεφθεί ποτέ κάποιο κέντρο τουρισμού υγείας.

Όσον αφορά τους άνδρες, το μεγαλύτερο ποσοστό του 50% απαντά ότι δεν έχουν έχει επισκεφθεί ποτέ -τουλάχιστον και μέχρι τη διεξαγωγή της έρευνας- κάποιο κέντρο τουρισμού υγείας, ακολούθως με 30% παραδέχονται ότι σπάνια επισκέπτονται κέντρα τουρισμού υγείας, ευεξίας και ομορφιάς, μόλις το 12,5% επισκέπτεται συχνά τέτοια κέντρα και το ακόμη μικρότερο ποσοστό του 7,5% απαντά πολύ συχνά.

Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι οι άνδρες είναι κάπως επιφυλακτικοί όσον αφορά τα κέντρα που παρέχουν υπηρεσίες τουρισμού υγείας, είτε γιατί δεν έχουν καταλάβει τι ακριβώς παρέχουν αυτά τα κέντρα, είτε γιατί θεωρούν τις επισκέψεις σε αυτά μάλλον «γυναικεία υπόθεση».

Από τις απαντήσεις των γυναικών στην ίδια ερώτηση, παρατηρούμε τα εξής: Το 33,3% επισκέπτονται συχνά τα κέντρα τουρισμού υγείας και το λίγο μεγαλύτερο ποσοστό του 41,66% πολύ συχνά. Μόλις το 16,66% απάντησε ότι σπάνια δέχεται υπηρεσίες κέντρων τουρισμού υγείας, ενώ μόλις το 8,33% εξ αυτών ποτέ δεν είχε τέτοια εμπειρία - τουλάχιστον μέχρι και την στιγμή διεξαγωγής της έρευνας.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών, συμπεραίνουμε ότι σχεδόν όλες εκ των ερωτηθέντων έχουν επισκεφθεί ή επισκέπτονται κέντρα που παρέχουν υπηρεσίες τουρισμού υγείας. Δεν διστάζουν να δοκιμάσουν και να εξερευνήσουν αυτή την νέα μορφή τουρισμού για την χώρα μας, και δεν έχουν κανένα ενδοιασμό να το παραδεχτούν, κάτι που κάνουν αρκετοί άνδρες λόγω του ότι δεν υπάρχει σωστή ενημέρωση του καταναλωτικού κοινού για το τι είναι και τι μπορεί να προσφέρει ο τουρισμός υγείας σε επίπεδο παροχών υγείας και σε οικονομικό επίπεδο για τη χώρα μας αλλά -γιατί όχι- και σε κοινωνικό επίπεδο όσον αφορά την ποιότητα ζωής μας σαν λαός.

Όπως παρατηρούμε από το διάγραμμα που απεικονίζονται τα ποσοστά για τις απαντήσεις της δεύτερης ερώτησης, για το αν γνωρίζουν οι ερωτηθέντες κάποιον ο οποίος επισκέπτεται κέντρα τουρισμού υγείας, φαίνεται ότι σχεδόν όλοι γνωρίζουν κάποιον που έχει επισκεφθεί -μέχρι και τη στιγμή διεξαγωγής της έρευνας- κάποιο κέντρο τουρισμού υγείας με το ποσοστό του 97% έναντι του ελαχίστου ποσοστού του 3% που δεν γνωρίζουν.

Οι ερωτηθέντες απάντησαν ότι γνωρίζουν περισσότερες γυναίκες με το ποσοστό του 78% και λιγότερους άνδρες με το ποσοστό του 19%.

Χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών παρατηρούμε, ξεκινώντας από τους άνδρες ότι σχεδόν όλοι, με ποσοστό 97% γνωρίζουν άτομα που επισκέπτονται κέντρα τουρισμού υγείας εκ των οποίων το 81,09 είναι γυναίκες και το 18,91 είναι άνδρες.

Περνώντας στις απαντήσεις των γυναικών, βλέπουμε το σύνολό τους με 100% να γνωρίζει άτομα που επισκέπτονται κέντρα τουρισμού υγείας με το 80% να αντιστοιχεί στις γυναίκες και το 20% στους άνδρες. Σ' αυτή την ερώτηση παρατηρούμε σύγκλιση απόψεων ανδρών και γυναικών, αφού και οι δύο υποστηρίζουν ότι περισσότερο οι γυναίκες επισκέπτονται κέντρα τέτοιου τύπου.

Η τρίτη ερώτηση «Πιστεύετε ότι η Ελλάδα έχει τις προδιαγραφές - υποδομές για να υποστηρίξει τον τουρισμό υγείας» μάλλον δίχασε τους ερωτηθέντες, αφού σχεδόν οι μισοί υποστήριξαν ότι μπορεί και σχεδόν οι άλλοι μισοί ότι δεν μπορεί.

Αναλύοντας τα αποτελέσματα, έχουμε το ποσοστό του 43% που πιστεύουν ότι η Ελλάδα μπορεί να υποστηρίξει τον τουρισμό υγείας, το 37% που πιστεύουν ότι δεν μπορεί, το 17% που απαντούν με το αόριστο ίσως, και το μικρό ποσοστό του 3% που απάντησαν ότι δεν γνωρίζουν.

Είναι αρκετά παρήγορο το γεγονός ότι μόνο το 3% δεν έχει γνώμη πάνω σε αυτό το θέμα, γιατί όπως ξέρουμε ένα αρκετά μεγάλο μέρος της οικονομίας της Ελλάδας, στηρίζεται στον τουρισμό και επηρεάζει ακόμα και τις ζωές όσων δεν ασχολούνται άμεσα με αυτόν.

Το 17% που απαντά ίσως, είναι σημαντικό ποσοστό για σχολιασμό, διότι εκφέρουν άποψη για το θέμα, αλλά δεν έχουν την σωστή ενημέρωση ώστε να κατασταλάξουν είτε σε θετική, είτε σε αρνητική θέση. Εκπροσωπούν ένα σημαντικό μέρος της έρευνας, που αντανακλάται κατ'επέκταση και στην κοινωνία, από την στιγμή που οι ερωτηθέντες είναι άνδρες και γυναίκες όλων των ηλικιών και διαφόρων μορφωτικών επιπέδων και κοινωνικών τάξεων. Είναι άνθρωποι που θα μπορούσαν να ενταχθούν είτε με αυτούς που υποστηρίζουν ότι η Ελλάδα έχει τις υποδομές να υποστηρίξει τον τουρισμό υγείας, είτε με αυτούς που υποστηρίζουν ότι δεν τις έχει, αν το κράτος έδινε την ευκαιρία στον τουρισμό υγείας να «ανθίσει» στην χώρα μας.

Το μεγαλύτερο ποσοστό του 43% απαντά ότι η Ελλάδα έχει τις προδιαγραφές - υποδομές να υποστηρίξει τον τουρισμό υγείας και σε αυτό το ποσοστό κατατάσσονται όλοι εκείνοι που πιστεύουν στις υποδομές που έχει η Ελλάδα σαν χώρα και στο ανθρώπινο δυναμικό που θα ασχοληθεί με τον τουρισμό υγείας και μπορεί να τον εξελίξει.

Το αρκετά σημαντικό ποσοστό του 37%, πιστεύει ότι η Ελλάδα δεν έχει τις προδιαγραφές - υποδομές να υποστηρίξει τον τουρισμό υγείας. Με αυτήν την άποψη συντάσσονται όσοι δεν πιστεύουν είτε ότι δεν έχει τις υποδομές από την άποψη ίσως των κτηριακών εγκαταστάσεων, είτε τις προδιαγραφές από την άποψη ίσως της κρατικής υποστήριξης. Σε αυτό το ποσοστό όμως, από ότι μας έδειξε η έρευνα βρίσκονται και άνθρωποι με έλλειψη σωστής ενημέρωσης για το τι είναι ακριβώς ο τουρισμός υγείας.

Χωρίζοντας τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών παρατηρούμε ότι αρχικά οι άνδρες, σε πολύ μικρό ποσοστό της τάξεως του 2,5% δεν γνωρίζουν την απάντηση και οι γυναίκες αντίστοιχα στο πολύ μικρό ποσοστό του 3,3% και όπως παρατηρήσαμε και παραπάνω στο συνολικό αποτέλεσμα, το

αποτέλεσμα είναι αρκετά ικανοποιητικό από τη στιγμή που ο τουρισμός αποτελεί τη λεγόμενη «βαριά βιομηχανία» της χώρας μας και είναι πολύ λίγοι αυτοί που δεν έχουν άποψη – έστω και λανθασμένη ή ελλιπής τις περισσότερες φορές. Οι άνδρες σε ποσοστό 22,5% απάντησαν ίσως και όπως θα παρατηρήσουμε και παρακάτω μάλλον διχάστηκαν σε αυτήν την ερώτηση γιατί ενώ αυτοί που απάντησαν ίσως αποτελούν σημαντικό ποσοστό, και είναι αυτοί που δεν έχουν σωστή ενημέρωση ώστε να ταχθούν με μία άποψη, το μεγαλύτερο ποσοστό του 57,5 υποστηρίζουν ότι η Ελλάδα έχει τις προδιαγραφές – υποδομές να υποστηρίξει τον τουρισμό υγείας και το 17,5% ότι δεν τις έχει. Συμπερασματικά λοιπόν θα λέγαμε ότι γενικά εμφανίζονται θετικοί και ενημερωμένοι πλην μερικών εξαιρέσεων.

Αντιθέτως οι γυναίκες σε ποσοστό 13,3% απάντησαν ίσως, και παρόλο που το ποσοστό είναι μικρότερο των ανδρών, είναι και αυτό ένα σημαντικό ποσοστό ελλιπούς ενημέρωσης. Το 33,3% πιστεύουν ότι η Ελλάδα έχει τις προδιαγραφές – υποδομές να υποστηρίξει τον τουρισμό υγείας και το μεγαλύτερο ποσοστό του 50% ότι δεν τις έχει. Συμπερασματικά λοιπόν οι γυναίκες εμφανίζονται αρνητικές και ενημερωμένες πλην μερικών εξαιρέσεων

Στην τέταρτη ερώτηση, το 43% απάντησε ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας απευθύνονται σε άτομα υψηλού εισοδήματος και το 57% είχε αντίθετη γνώμη. Αξίζει να παρατηρήσουμε τα αποτελέσματα ανδρών και γυναικών χωριστά για να μπορέσουμε να βγάλουμε συμπεράσματα.

Όπως μας έχει δείξει η έρευνα μέχρι τώρα, οι γυναίκες είναι αυτές που επισκέπτονται τα κέντρα τουρισμού υγείας, πολύ περισσότερο από τους άνδρες, άρα είναι λογικό να έχουν και μεγαλύτερη εμπειρία, τουλάχιστον όσον αφορά τα κέντρα που υπάγονται στην υποκατηγορία του τουρισμού υγείας, τον τουρισμό ομορφιάς και ευεξίας. Οι άνδρες σε ποσοστό 87,5% πιστεύουν ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας απευθύνονται σε άτομα υψηλού εισοδήματος, έναντι του ποσοστού του 12,5% που έχουν αντίθετη άποψη. Οι γυναίκες από την άλλη πλευρά πιστεύουν ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας δεν απευθύνονται σε άτομα υψηλού εισοδήματος με το ποσοστό του 86,66% έναντι του ποσοστού του 13,33% που έχουν αντίθετη άποψη. Τα αποτελέσματα είναι απολύτως λογικά σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που έγιναν παραπάνω.

Στην πέμπτη ερώτηση παρατηρούμε ακριβώς τα αντίθετα αποτελέσματα από την προηγούμενη. Έχουμε το ποσοστό του 57% που πιστεύουν ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας απευθύνονται σε άτομα όλων των κοινωνικών τάξεων και το 43% που έχουν αντίθετη άποψη.

Ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να σχολιάσουν την απάντησή τους και οι άνδρες μας έδειξαν ότι αντιμετωπίζουν μάλλον με «ταμπού» την δική τους συμμετοχή σε κέντρα τέτοιου τύπου και κατ'επέκταση δεν γνωρίζουν και με τι τιμές κινούνται αυτά τα κέντρα στην αγορά. Το ποσοστό του 87,5% των ανδρών υποστηρίζει ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας δεν απευθύνονται σε άτομα όλων των κοινωνικών τάξεων και το ποσοστό του 12,5% είχε διαφορετική άποψη.

Όσον αφορά τις γυναίκες, πήγαν ένα βήμα παρακάτω και εκτός από τα κέντρα τουρισμού υγείας που επισκέπτονται –που είναι συνήθως κέντρα τουρισμού ομορφιάς και ευεξίας- υπέδειξαν πολύ σωστά ότι τουρισμό υγείας μπορεί να προσφέρει η χώρα μας και με τις αρκετές ιαματικές πηγές και λουτροπόλεις που διαθέτει οι οποίες υποδέχονται ως επί το πλείστον ανθρώπους της τρίτης ηλικίας που οι περισσότεροι είναι χαμηλοσυνταξιούχοι. Έτσι το 86,66% των γυναικών πιστεύουν ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας απευθύνονται σε άτομα όλων των κοινωνικών τάξεων σε αντίθεση με το μικρότερο ποσοστό του 13,33% που δεν το πιστεύουν.

Στην έκτη ερώτηση, βλέπουμε ότι το 21% του συνόλου πιστεύει ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας παρέχουν μόνο θεραπευτικές υπηρεσίες σε αντίθεση με το 79% που απάντησαν όχι. Αξίζει να προχωρήσουμε σε διαχωρισμό των απαντήσεων για να προβούμε στα συμπεράσματα.

Ξεκινώντας από τα ποσοστά των ανδρών, παρατηρούμε ότι το 77,5% πιστεύουν ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας δεν παρέχουν μόνο θεραπευτικές υπηρεσίες σε αντίθεση με το 22,5% που πιστεύουν ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας παρέχουν μόνο θεραπευτικές υπηρεσίες. Αν παρατηρήσουμε και τα ποσοστά των γυναικών θα δούμε ότι οι απόψεις τους για πρώτη φορά μέσα στην έρευνα αυτή σχεδόν ταυτίζονται, αφού και οι γυναίκες με ποσοστό 80% πιστεύουν ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας δεν παρέχουν μόνο θεραπευτικές υπηρεσίες, έναντι του 20% που έχουν αντίθετη γνώμη.

Στην έβδομη ερώτηση, συμπληρωματικά της ερώτησης που προηγήθηκε, τα ποσοστά έχουν ως εξής: Το 79% των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας μπορούν να παρέχουν και υπηρεσίες πρόληψης σε αντίθεση με το 21% που υποστηρίζει ότι δεν μπορούν.

Οι άνδρες με ποσοστό 77,5% πιστεύουν ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας μπορούν να παρέχουν και υπηρεσίες πρόληψης και το 80% των γυναικών συμφωνούν μαζί τους.

Αντίθετα, το 22,5% για τους άνδρες και το 20% για τις γυναίκες δεν πιστεύουν ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας μπορούν να παρέχουν υπηρεσίες πρόληψης.

Η ταύτιση ανδρών και γυναικών σε αυτά τα αποτελέσματα μας δείχνει ότι όλοι τους γνωρίζουν πως τα κέντρα τουρισμού υγείας δεν έχουν μόνο θεραπευτικό χαρακτήρα, αλλά λειτουργούν και προληπτικά, είτε οι ίδιοι τα επισκέπτονται, είτε όχι.

Στην όγδοη ερώτηση, το 32% του συνόλου των ερωτηθέντων πιστεύει ότι αν κάποιος ιδιώτης δημιουργήσει μια μονάδα τουρισμού υγείας θα έχει υποστήριξη από το κράτος, το 50% εμφανίζονται αρνητικοί σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο, το 10% απαντά ίσως και το 8% δεν γνωρίζει την απάντηση σε αυτήν την ερώτηση.

Όπως βλέπουμε στα αποτελέσματα των ανδρών, το μικρότερο ποσοστό του 7,5% δεν γνωρίζει την απάντηση σε αυτή την ερώτηση, το σεβαστό ποσοστό του 17,5% εικάζει ότι θα μπορούσε το κράτος να υποστηρίξει έναν ιδιώτη εάν επιχειρούσε να λειτουργήσει ένα κέντρο τουρισμού υγείας, αλλά τα μεγαλύτερα ποσοστά τα συναντάμε σε αυτούς που έχουν ξεκάθαρη άποψη υπέρ ή κατά.

Έτσι έχουμε το 50% των ανδρών ερωτηθέντων να υποστηρίζει ότι αν κάποιος ιδιώτης δημιουργήσει μια μονάδα τουρισμού υγείας θα βρει το κράτος «σύμμαχό» του σε αυτήν την προσπάθεια και το αρκετά μεγάλο ποσοστό του 25% να πιστεύει ότι το κράτος δεν θα βοηθήσει.

Στην άλλη πλευρά έχουμε τις γυναίκες που σε ποσοστό 8,33% δεν γνωρίζουν την απάντηση σε αυτήν την ερώτηση, το μικρό ποσοστό του 5% να απαντά ίσως, αλλά και εδώ βλέπουμε τα μεγαλύτερα ποσοστά να συγκεντρώνονται σε εκείνες που έχουν ξεκάθαρη άποψη υπέρ ή κατά.

Έτσι έχουμε το 20% των γυναικών να απαντά ότι αν κάποιος ιδιώτης δημιουργήσει μια μονάδα που παρέχει υπηρεσίες τουρισμού υγείας θα υποστηριχθεί από το κράτος και το μεγαλύτερο ποσοστό του 66,66% να πιστεύει ότι δεν υπάρχει τέτοια περίπτωση.

Σε γενικές γραμμές λοιπόν μπορούμε να πούμε ότι οι άνδρες έχουν περισσότερες προσδοκίες και ελπίδες από τις γυναίκες όσον αφορά το κράτος και αυτό μπορεί να οδηγήσει τα αποτελέσματα σε δύο σκέψεις. Η πρώτη είναι ότι οι άνδρες ξέρουν μία πλευρά του κράτους που οι γυναίκες αγνοούν και πραγματικά πιστεύουν ότι μπορούν να βοηθηθούν από αυτό και η δεύτερη είναι ότι δεν σταματούν να ελπίζουν παρόλο που δεν έχουν τα αντίστοιχα καλά δείγματα από άποψη κρατικού ενδιαφέροντος απέναντι στον πολίτη.

Στην ένατη ερώτηση, όπως βλέπουμε από το σύνολο των αποτελεσμάτων, το 8% των ερωτηθέντων δεν γνωρίζει την απάντηση σε αυτήν την ερώτηση, το 17% θεωρούν ότι ίσως και να παρακινούσε περισσότερους Έλληνες η ασφαλιστική κάλυψη των παρεχόμενων υπηρεσιών από κέντρα τουρισμού υγείας, αλλά και πάλι τα μεγαλύτερα ποσοστά συναντώνται στις ξεκάθαρες θετικές και αρνητικές απαντήσεις. Έτσι έχουμε το 37% θετικά παρακείμενους, και το 38% αρνητικά.

Εκκινώντας από τα αποτελέσματα των ανδρών, παρατηρούμε ότι αρκετοί απαντούν με άγνοια που φθάνει το ποσοστό του 12,5%,πάρα πολλοί σε ποσοστό 25% είναι αυτοί που νομίζουν ότι ίσως η ασφαλιστική κάλυψη θα μπορούσε να φέρει περισσότερο κόσμο στον τουρισμό υγείας, λιγότεροι είναι εκείνοι που απαντάνε θετικά σε ποσοστό 20% και το μεγαλύτερο ποσοστό του 42,5% απαντάται σε εκείνους που πιστεύουν ότι η ασφαλιστική κάλυψη των υπηρεσιών των κέντρων τουρισμού υγείας, δεν θα αλλάξει τις μέχρι τώρα συνήθειες των Ελλήνων και δεν θα είναι κίνητρο για να αυξηθεί ο αριθμός εκείνων που τα επισκέπτονται.

Στα σχόλιά τους οι άνδρες ενισχύουν την πεποίθησή τους ότι οι γυναίκες επισκέπτονται περισσότερο αυτά τα κέντρα και ότι θα το κάνουν και στο μέλλον, είτε αυτά ενισχυθούν ασφαλιστικά είτε όχι.

Οι γυναίκες από την άλλη πλευρά, δηλώνουν άγνοια που φθάνει το 5%, κατά 11,66% απαντούν ίσως, το 35% εξ αυτών δηλώνουν ότι δεν θα χρησιμοποιούσαν περισσότεροι Έλληνες τις υπηρεσίες των κέντρων τουρισμού υγείας αν αυτές καλύπτονταν ασφαλιστικά, και το μεγαλύτερο ποσοστό της τάξεως του 48,33% υποστηρίζουν ότι θα υπήρχε θετική αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν οι Έλληνες τα κέντρα τουρισμού υγείας αν υπήρχε ασφαλιστική κάλυψη.

Στα σχόλιά τους οι γυναίκες υποστηρίζουν ότι αν οι υπηρεσίες των κέντρων τουρισμού υγείας καλύπτονταν από όλους τους ασφαλιστικούς φορείς, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από ακόμα

περισσότερους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας που ίσως μέχρι τώρα ή δεν γνώριζαν για αυτά τα κέντρα ή δεν το είχαν σκεφτεί.

Ακόμα προσθέτουν, πως εάν τέτοιου είδους υπηρεσίες μπορούσαν να συνταγογραφηθούν και κατά συνέπεια να προταθούν από τους θεράποντες ιατρούς, ίσως να έμπαιναν στη διαδικασία να τις δοκιμάσουν «απενεχοποιημένα» και περισσότεροι άνδρες.

Στην δέκατη ερώτηση, παρατηρούμε το 7% να δηλώνουν άγνοια, το 20% να θεωρούν ότι ίσως να μπορούσε ο τουρισμός υγείας να συμβάλλει αποτελεσματικά στην καταπολέμηση της ανεργίας στην χώρα, το 25% το θεωρούν αδύνατο και το μεγαλύτερο ποσοστό του 48% πιστεύει ότι ο τουρισμός υγείας, λόγω του ευρέως φάσματος ειδικοτήτων που απασχολεί, μπορεί να συμβάλλει αποτελεσματικά στην καταπολέμηση της ανεργίας στην χώρα, αν αναπτυχθεί.

Από τα αποτελέσματα παρατηρούμε ταύτιση ανδρών και γυναικών σε αυτήν την ερώτηση, αφού με ποσοστό 5% για τους άνδρες και 8,33% για τις γυναίκες βλέπουμε ότι δεν γνωρίζουν την απάντηση, με 20% και για τους άνδρες και για τις γυναίκες απαντούν ίσως και με 25% εκατέρωθεν απαντούν αρνητικά στην παραπάνω ερώτηση.

Το σημαντικότερο αποτέλεσμα και για τις δύο πλευρές είναι ότι οι περισσότεροι πιστεύουν, με 46,66% για τις γυναίκες και 50% για τους άνδρες, ότι αν αναπτυχθεί ο τουρισμός υγείας στην Ελλάδα, θα δημιουργήσει θέσεις εργασίας για τους χιλιάδες ανέργους της χώρας μας.

Στην ενδέκατη ερώτηση αν πιστεύετε ότι θα φτάσει ποτέ η Ελλάδα το επίπεδο που έχουν αυτήν την στιγμή τα κέντρα τουρισμού υγείας στο εξωτερικό, το σύνολο των ερωτηθέντων απαντά κατά 7% ότι δεν γνωρίζει την απάντηση σε αυτήν την ερώτηση, το σημαντικό ποσοστό του 28% απαντά ίσως, το 25% μας λέει ότι δεν πιστεύει πως θα φτάσει σε αυτό το σημείο η Ελλάδα και το μεγαλύτερο ποσοστό του 40% εμφανίζεται αρκετά αισιόδοξο απαντώντας ότι η Ελλάδα μπορεί να φτάσει το επίπεδο που έχουν αυτή τη στιγμή τα κέντρα τουρισμού υγείας του εξωτερικού.

Αξίζει να διαχωρίσουμε τις απαντήσεις ανδρών και γυναικών για να προβούμε σε πιο ξεκάθαρα αποτελέσματα και για να γίνει και ο σχολιασμός των απαντήσεών τους.

Ξεκινώντας από τις απαντήσεις των ανδρών έχουμε το ποσοστό του 10% που δεν γνωρίζουν την απάντηση σε αυτήν την ερώτηση, το ποσοστό του 20% που εμφανίζονται αισιόδοξοι και το ποσοστό του 25% που πιστεύουν ότι η Ελλάδα δεν θα φτάσει ποτέ το επίπεδο που έχουν αυτήν την στιγμή τα κέντρα τουρισμού υγείας του εξωτερικού. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ανδρών με 45% πιστεύουν ότι ίσως μπορεί να φτάσει η Ελλάδα σε αυτό το επίπεδο, υπό προϋποθέσεις, σημαντικότερη εκ των οποίων, όπως υπογραμμίζουν είναι να αρχίσει η χώρα μας να μελετά σοβαρά τις κινήσεις των ανταγωνιστών της σε αυτόν τον τομέα και προσπαθήσει να μπει και εκείνη στην αγορά του τουρισμού υγείας που μεγαλουργεί στο εξωτερικό.

Όσον αφορά τις απαντήσεις των γυναικών, εμφανίζονται αρκετά αισιόδοξες και με ποσοστό 53,33% πιστεύουν ότι θα δούμε κάποια στιγμή την χώρα μας να ανταγωνίζεται επάξια τις «αντιπάλους» της. Το 25% απαντά αρνητικά, το 16,66% συμμερίζεται τις απόψεις των ανδρών που

λένε ότι ίσως φτάσει η Ελλάδα κάποια στιγμή το επίπεδο των κέντρων τουρισμού υγείας υπό προϋποθέσεις και το 5% δεν γνωρίζει την απάντηση σε αυτήν την ερώτηση.

Στην δωδέκατη ερώτηση, το σύνολο των ερωτηθέντων απαντά με 22% ότι πιστεύει πως η ιατρική υποστηρίζει τις φυσικές μεθόδους θεραπείας, το μεγαλύτερο ποσοστό του συνόλου με 53% έχει αντίθετη άποψη και το σεβαστό ποσοστό του 25% δεν γνωρίζει την απάντηση σε αυτή την ερώτηση.

Εκκινώντας από τις απαντήσεις των ανδρών, έχουμε το μεγαλύτερο ποσοστό του 60% να πιστεύει ότι η ιατρική δεν υποστηρίζει τις φυσικές μεθόδους θεραπείας αφού όπως λένε, ακόμα και σήμερα και ύστερα από αρκετές και πολύχρονες έρευνες για τις φυσικές μεθόδους θεραπείας, πολλοί είναι οι γιατροί που κατατάσσουν αυτές τις μεθόδους στη σφαίρα του «τοαρλατανισμού». Αντίθετα το 25% πιστεύει ότι αυτές οι απόψεις έχουν ξεπεραστεί και το 15% δηλώνει άγνοια.

Στο δείγμα των γυναικών παρατηρούμε σχεδόν την ίδια τάση όσων αφορά αυτή την ερώτηση, αφού και εκείνες πιστεύουν με ποσοστό 48,33% ότι η ιατρική δεν υποστηρίζει τις φυσικές μεθόδους θεραπείας. Αντίθετα το 20% μας λέει ότι η ιατρική επιστήμη είναι θετικά παρακείμενη ως προς αυτές τις μεθόδους, και το αρκετά μεγάλο ποσοστό του 31,66% δηλώνουν πως δεν έχουν ασχοληθεί ιδιαίτερα με το αν υποστηρίζονται οι φυσικές μέθοδοι θεραπείας από την ιατρική.

Στην δέκατη τρίτη ερώτηση, το μεγαλύτερο ποσοστό του 84% πιστεύει ότι αν το κράτος υποστηρίζει προσπάθειες ανάπτυξης του τουρισμού υγείας, η χώρα μας έχει το ανθρώπινο δυναμικό για να επανδρωθούν τα κέντρα αυτού και μόλις το 16% έχει αντίθετη άποψη. Υπογραμμίζουν πως αν αναπτυχθεί ο τουρισμός υγείας στην Ελλάδα, θα μπορέσει να εντάξει στο δυναμικό του πάρα πολλούς ανθρώπους που ασχολούνται με ιατρικά και παραϊατρικά επαγγέλματα, πάρα πολλούς ανθρώπους που έχουν σπουδάσει τον τουρισμό και μπορούν να εξελιχθούν το αντικείμενό τους, πάρα πολλούς επιχειρηματίες που ασχολούνται με την παροχή τουριστικών υπηρεσιών και πολλούς άλλους.

Ενδεικτικά αναφέρονται και τα αποτελέσματα ανδρών και γυναικών που σχεδόν ταυτίζονται και συμπληρώνουν ισάξια τα ποσοστά του συνόλου. Το 87,5% για τους άνδρες και το 81,66% για τις γυναίκες πιστεύουν ότι η χώρα μας έχει το ανθρώπινο δυναμικό για να επανδρωθούν τα κέντρα τουρισμού υγείας, σε αντίθεση με το 12,5% για τους άνδρες και το 18,33% για τις γυναίκες, που έχουν αντίθετη άποψη.

Στην δέκατη τέταρτη ερώτηση, το μεγαλύτερο ποσοστό του 61% πιστεύουν ότι με τις επιχορηγήσεις του Υπουργείου Υγείας όσων αφορά τη δημιουργία και ανάπτυξη κέντρων τουρισμού υγείας, θα ασχοληθούν με αυτόν τον τομέα και άνθρωποι που ίσως δεν έχουν την κατάρτιση ή δεν είχαν σκεφτεί ποτέ να ασχοληθούν με αυτόν τον τομέα, γιατί όπως υπογραμμίζουν είναι στη φύση του ελληνικού λαού να «κυνηγά» την κρατική χρηματοδότηση για να «ανέβει» επαγγελματικά, ακόμα και αν το αντικείμενο της επιχορήγησης, δεν ακριβώς αυτό που λέμε «το αντικείμενό του». Από την άλλη πλευρά, μόλις το 17% απαντά ότι δεν πιστεύει πως θα ασχοληθούν μη γνώστες του αντικειμένου. Το 14% μας λέει ότι ίσως συμβεί κάτι τέτοιο, και το 8% απαντά πως δεν γνωρίζει με τι σκεπτικό θα κινηθούν οι Έλληνες σε αυτήν την περίπτωση.

Για άλλη μία φορά, μέσα σε αυτήν την έρευνα τα αποτελέσματα ανδρών και γυναικών παρουσιάζουν ταύτιση και όπως και στην προηγούμενη ερώτηση, συμπληρώνουν επάξια τα ποσοστά του συνόλου.

Το 65% για τις γυναίκες και το 55% για τους άνδρες απαντούν θετικά σε αυτήν την ερώτηση, το 15% για τις γυναίκες και το 20% για τους άνδρες απαντούν αρνητικά, το 11,66% για τις γυναίκες και το 17,5% για τους άνδρες απαντούν ίσως και τα μικρότερα ποσοστά 8,33% για τις γυναίκες και 7,5% για τους άνδρες, δηλώνουν άγνοια.

Στην δέκατη πέμπτη ερώτηση, για το αν πιστεύουν ότι τα κέντρα τουρισμού υγείας μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και διατήρηση του 12μηνου τουρισμού, το 69% του συνόλου απάντησε θετικά, το 16% αρνητικά, το 10% απάντησε ίσως και μόλις το 5% απάντησε ότι δεν γνωρίζει την απάντηση σε αυτήν την ερώτηση.

Όπως παρατηρούμε, για άλλη μια φορά, άνδρες και γυναίκες έχουν τις ίδιες απόψεις, με το 70% για τις γυναίκες και το 67,5% για τους άνδρες να πιστεύουν ότι ο τουρισμός υγείας μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη και διατήρηση του 12μηνου τουρισμού, μιας και ολοένα και περισσότερες ξενοδοχειακές μονάδες εντάσσουν στις υπηρεσίες τους, υπηρεσίες υγείας, ομορφιάς και ευεξίας. Λιγότεροι είναι εκείνοι που πιστεύουν ότι δεν μπορεί ο τουρισμός υγείας να αποτελέσει 12μηνη μορφή τουρισμού με το 13,33% για τις γυναίκες και το 20% για τους άνδρες. Υπάρχουν και εκείνοι που απαντούν με το αόριστο ίσως πιθανότατα γιατί δεν έχουν στοιχεία για να απαντήσουν θετικά, ούτε επιχειρήματα για να απαντήσουν αρνητικά και αποτελούν το 11,66% για τις γυναίκες και το 7,5% για τους άνδρες. Πολλοί λίγοι είναι εκείνοι που δεν γνωρίζουν τη απάντηση και είναι 5% και για τους άνδρες και για τις γυναίκες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Έρευνες για την εικόνα της Ελλάδας δείχνουν πως η χώρα μας εξακολουθεί να «πουλά» ήλιο και θάλασσα, την ώρα που σε άλλες, λιγότερο ευνοημένες περιοχές του πλανήτη, αναπτύσσονται οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Επίκαιρο γίνεται λοιπόν το ερώτημα, αν και κάτω από ποιες προϋποθέσεις μπορεί να αναπτυχθεί στην Ελλάδα ο τουρισμός υγείας.

Ο τουρισμός υγείας αφορά την προσέλκυση επισκεπτών οι οποίοι, παράλληλα και συμπληρωματικά με τις τουριστικές υπηρεσίες, επιλέγουν να κάνουν χρήση υπηρεσιών υγείας στις χώρες του ταξιδιωτικού τους προορισμού.

Όπως υπογραμμίζεται σε όλη την εργασία, η Ελλάδα πληροί όλες τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού, καθώς διαθέτει ιδανικές περιβαλλοντικές και κλιματολογικές συνθήκες, πρότυπες ξενοδοχειακές υποδομές και ανεπτυγμένο τουριστικό δίκτυο.

Συμπερασματικά προκύπτει πως η ανάπτυξη τέτοιου είδους υπηρεσιών αποτελεί ευκαιρία ανάπτυξης για την Ελλάδα. Η χώρα μας γέννησε την ιατρική επιστήμη και ανήγαγε σε φιλοσοφία ζωής τον άνθρωπο.

Η Ελλάδα είναι παρούσα στο χώρο της υγείας διεθνώς με τους άξιους επιστήμονες και ερευνητές της, οι οποίοι διαπρέπουν με το έργο και τη συνεισφορά τους στην πρόοδο της ιατρικής επιστήμης.

Βέβαια η Ελλάδα διαθέτει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μιας χώρας που είναι διεθνώς καταξιωμένος τουριστικός προορισμός και μάλιστα κατατάσσεται συχνά στις πρώτες θέσεις των προτιμήσεων των ξένων τουριστών.

Γιατί λοιπόν να μην επωφεληθούμε από όλα αυτά που έχει να προσφέρει η χώρα μας στον τομέα του ιατρικού τουρισμού και να μη προχωρήσουμε σε κάτι νέο, πρωτοποριακό, ανταγωνιστικό και επικερδές για την Ελλάδα;

Προτάσεις ανάπτυξης του ιατρικού τουρισμού στην Ελλάδα:

- ✚ Να δοθούν οι δυνατότητες στους γιατρούς να είναι οι βασικοί συντελεστές στις κλινικές που παρέχουν υπηρεσίες υγείας, ευεξίας και ομορφιάς, μέσα από μια ανανεωμένη ιατρική νομοθεσία και δίπλα στις κλινικές αυτές να δημιουργηθούν πρότυπες ξενοδοχειακές μονάδες.

- ✚ Διαφήμιση και πληροφόρηση του κοινού από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, όσων αφορά τις ιαματικές και ιατρικές υπηρεσίες τουρισμού που μπορεί να παρέχει η Ελλάδα – τουλάχιστον για το στάδιο που βρίσκονται αυτή τη στιγμή.
- ✚ Βελτίωση των εγκαταστάσεων των λουτροπόλεων της χώρας με σύγχρονη υποδομή και εξοπλισμό, για την πλήρη αξιοποίηση των ιαματικών ιδιοτήτων των νερών των πηγών.
- ✚ Ένταξη των πηγών σε ένα πλέγμα ποικίλων εγκαταστάσεων που να συνδυάζουν και άλλες δραστηριότητες ώστε να επιτυγχάνεται η ανάδειξή τους σε παραθεριστικά κέντρα.
- ✚ Να γίνει βασικός σκοπός των αναπτυξιακών σχεδιασμών του τομέα του τουρισμού η προσέλκυση επενδύσεων, ώστε να αναπτυχθούν και στην Ελλάδα σύγχρονα κέντρα τουρισμού υγείας, όπως γίνεται με ταχείς ρυθμούς στις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης.
- ✚ Να ενταχθούν στα κέντρα τουρισμού υγείας υπηρεσίες, που θα εξυπηρετούν όλη την οικογένεια. Ένα κέντρο που παρέχει εκτός από υπηρεσίες υγείας, αθλητικές υπηρεσίες, ψυχαγωγικές υπηρεσίες, υπηρεσίες απασχόλησης προσχολικής ηλικίας, επισιτιστικές υπηρεσίες κ.α., μπορεί να γίνει πόλος έλξης όλης της οικογένειας, η οποία θα έχει κίνητρο να παραμείνει στην μονάδα καθ'όλη τη διάρκεια των διακοπών της, αλλά θα μπορεί να την επισκέπτεται και όλους τους μήνες του χρόνου.
- ✚ Να γίνουν εύκολα προσπελάσιμες οι περιοχές που προορίζονται για κέντρα τουρισμού υγείας μακράς παραμονής. Θα πρέπει να βρίσκονται κοντά σε αερολιμένα και να εξυπηρετούνται από καλό οδικό δίκτυο.
- ✚ Να επεκταθεί ο σημερινός προορισμός των λουτροπόλεων που είναι κυρίως μόνο για θεραπευτικούς σκοπούς.
- ✚ Οι περισσότερες πηγές συνδυάζουν βουνό, θάλασσα και θερμό κλίμα. Αυτό αποτελεί ιδανικό προνόμιο με πολλά περιθώρια αξιοποίησης και ανάδειξής τους σε αξιόλογα τουριστικά κέντρα υγείας για τουρισμό μακράς παραμονής για όλες τις ηλικίες.
- ✚ Τέλος, πρέπει η χώρα μας να «μελετήσει» τις κινήσεις των ανταγωνιστών της που διαπρέπουν στην αγορά του τουρισμού υγείας και να «διδασχθεί» από αυτούς.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα οφέλη για την χώρα που υποδέχεται επισκέπτες που λαμβάνουν υπηρεσίες υγείας είναι πολλαπλά. Το πρώτο είναι ότι οι υπηρεσίες αυτές δεν είναι εποχιακές με αποτέλεσμα να υπάρχει η δυνατότητα επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου και αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για μια χώρα σαν την Ελλάδα, που δυστυχώς έχει καθιερωθεί μόνο ως καλοκαιρινός προορισμός. Το δεύτερο είναι ότι οι επισκέπτες που ζητούν υπηρεσίες υγείας αυξάνουν σημαντικά τα έσοδα για την χώρα υποδοχής. Υπολογίζεται ότι αυτοί οι τουρίστες ξοδεύουν τα διπλάσια χρήματα από ότι ένας απλός τουρίστας στις χώρες που επισκέπτονται. Το τρίτο όφελος για την χώρα υποδοχής είναι ότι γίνεται γνωστή και τοποθετείται στον παγκόσμιο χάρτη ως ιδιαίτερος προορισμός, χάρη σε αυτές τις υπηρεσίες.

Για την Ελλάδα, οι κατηγορίες ιατρικού τουρισμού, που μπορούν να ανθήσουν είναι η πλαστική χειρουργική, καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις, μεταμοσχεύσεις ζωτικών οργάνων, οφθαλμολογία, οδοντιατρική, εξυπηρέτηση ασθενών με χρόνιες παθήσεις, εξυπηρέτηση ανθρώπων τις τρίτης ηλικίας και γενικά ανθρώπων μη επαρκώς εξυπηρετούμενα και με ειδικές ανάγκες.

Επίσης η Ελλάδα είναι πλούσια σε ιαματικές πηγές με νερά που έχουν ποικίλη φυσικοχημική σύσταση και ενδείκνυνται για εφαρμογή στη σύγχρονη φυσική υδροθεραπεία.

Σύμφωνα με το σχέδιο της Κοινής Υπουργικής Απόφασης, τα κέντρα τουρισμού υγείας στην Ελλάδα κατατάσσονται στην κατηγορία των «εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής» όπως αυτές καθορίζονται στον Νόμο 2160/93 περί τουρισμού, έχοντας έτσι τη δυνατότητα επιχορηγήσεων από τον Αναπτυξιακό Νόμο σε ποσοστό από 30%-40%, ανάλογα με την περιοχή, όπου θα γίνει η επένδυση ή εναλλακτικά να τύχουν φορολογικών απαλλαγών και επιδότησης της δημιουργούμενης απασχόλησης.³⁰

Από ότι δείχνουν τα μέχρι σήμερα στοιχεία, παρότι έχουν γίνει κάποιες προσπάθειες κυρίως από ιδιώτες και λιγότερο με κρατική παρέμβαση, ο τουρισμός υγείας στην Ελλάδα βρίσκεται μάλλον σε νεογνική ηλικία.

Αν δοθεί η ευκαιρία σε όλους εκείνους που έχουν κατανοήσει το τι μπορεί να προσφέρει ο τουρισμός υγείας στην Ελλάδα, πραγματικά πιστεύω ότι κάποια μέρα θα αποτελεί και για τη χώρα μας σημαντικό τομέα της τουριστικής ανάπτυξης και οικονομίας.

Γενικό συμπέρασμα της παρούσης εργασίας είναι ότι τουρισμός υγείας μπορεί να αποφέρει μεγάλα οικονομικά οφέλη στην χώρα μας, αν και εφόσον αξιολογηθεί και αξιοποιηθεί σωστά από κρατικής πλευράς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΕΥΝΑ - ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΦΥΛΟ: ΑΝΔΡΑΣ..... ΓΥΝΑΙΚΑ.....

ΗΛΙΚΙΑ:

ΓΡΑΜΜ. ΓΝΩΣΕΙΣ: ΥΕ.....ΔΕ.....ΠΕ.....ΤΕ.....ΑΛΛΟ.....

1. ΕΧΕΤΕ ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙ ΠΟΤΕ ΚΑΠΟΙΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ; (πχ city spa)

ΣΥΧΝΑ.....

ΠΟΛΥ ΣΥΧΝΑ.....

ΣΠΑΝΙΑ.....

ΚΑΘΟΛΟΥ.....

(ΣΧΟΛΙΑΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ)

2. ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΚΑΠΟΙΟΝ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙ ΚΑΠΟΙΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ; (ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΣΗΜΕΙΩΣΑΤΕ ΑΝ ΕΙΝΑΙ ΑΝΔΡΑΣ Η ΓΥΝΑΙΚΑ)

ΝΑΙ.....

ΑΝΔΡΑΣ.....

ΟΧΙ.....

ΓΥΝΑΙΚΑ.....

(ΣΧΟΛΙΑΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ)

3. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΕΧΕΙ ΤΙΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ - ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΓΙΑ ΝΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΕΙ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΥΓΕΙΑΣ;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΙΣΩΣ.....

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ.....

(ΣΧΟΛΙΑΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ)

4. ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΥΨΗΛΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

(ΣΧΟΛΙΑΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ)

5. ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΥΨΗΛΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

(ΣΧΟΛΙΑΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ)

6. ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΑΡΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

(ΣΧΟΛΙΑΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ)

7. ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΓΝΩΜΗ ΣΑΣ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΠΑΡΕΧΟΥΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

(ΣΧΟΛΙΑΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ)

8. ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΑΝ ΚΑΠΟΙΟΣ ΙΔΙΩΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕΙ ΜΙΑ ΜΟΝΑΔΑ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΕΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΘΑ ΕΧΕΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΙΣΩΣ.....

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ.....

(ΣΧΟΛΙΑΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ)

9. ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΑΝ ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΝ ΑΠΟ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΘΑ ΤΙΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΣΑΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΙΣΩΣ.....

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ.....

(ΣΧΟΛΙΑΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ)

10. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΑΝ ΑΝΑΠΤΥΧΘΕΙ Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΕΙΝΑΙ ΙΚΑΝΟΣ ΛΟΓΩ ΤΟΥ ΕΥΡΕΩΣ ΦΑΣΜΑΤΟΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΕΙ, ΝΑ ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΙΣΩΣ.....

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ.....

(ΣΧΟΛΙΑΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ)

11. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΘΑ ΦΤΑΣΕΙ ΠΟΤΕ Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΑΥΤΗ ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΙΣΩΣ.....

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ.....

(ΣΧΟΛΙΑΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ)

12. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΙ ΤΙΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΥΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

(ΣΧΟΛΙΑΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ)

13. ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΑΝ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΕΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ, Η ΧΩΡΑ ΜΑΣ ΕΧΕΙ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΓΙΑ ΝΑ ΕΠΑΝΔΡΩΘΟΥΝ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΑΥΤΟΥ;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

(ΣΧΟΛΙΑΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ)

14. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΕΝΤΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ, ΘΑ ΑΣΧΟΛΗΘΟΥΝ ΜΕ ΑΥΤΟΝ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΟΥ ΙΣΩΣ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΗΣΗ, Η ΔΕΝ ΕΙΧΑΝ ΣΚΕΦΤΕΙ ΠΟΤΕ ΝΑ ΑΣΧΟΛΗΘΟΥΝ ΜΕ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΥΓΕΙΑΣ;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΙΣΩΣ.....

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ.....

(ΣΧΟΛΙΑΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ)

15. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ 12ΜΗΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ;

ΝΑΙ.....

ΟΧΙ.....

ΙΣΩΣ.....

ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ.....

(ΣΧΟΛΙΑΣΤΕ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΑΣ)

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ ΣΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΑΣ

ΜΕ ΤΙΜΗ, ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΤΖΑΝΕΤΗ

Συνέντευξη του Δρ. Ιωάννη Ασλανίδη που δημοσιεύτηκε στο in.gr στις 6/11/06 ως άρθρο της εβδομάδας.

✚ Δρ. Ιωάννης Ασλανίδης : Επιστημονικός διευθυντής του Εμμετροπία - Οφθαλμολογικού και Διαθλαστικού Κέντρου Κρήτης

Health.in.gr: Πόσο ανεπτυγμένος είναι ο Ιατρικός Τουρισμός στην Ελλάδα;

I.A: Ο ιατρικός τουρισμός στην Ελλάδα είναι μάλλον σε νεογνική ηλικία. Προσπάθειες μερικών ιατρικών κέντρων όπως αιμοκαθάρσεις κ.τ.λ, παρότι αξιόλογες υπήρξαν μεμονωμένες και μοναχικές. Για πρώτη φορά φέτος η Εμμετροπία Α.Ε. σε συνεργασία με την αλυσίδα ξενοδοχείων ALDEMAR συνάπτουν επισήμως μια στρατηγική συμμαχία για την εδραίωση του ιατρικού τουρισμού ξεκινώντας από την Κρήτη. Αρχικά, στο χώρο της οφθαλμολογίας, και με απώτερο σκοπό σε άλλες ειδικότητες που είναι αρκετά δημοφιλής στο εξωτερικό

Health.in.gr: Τι είναι αυτό που μας κρατάει τόσο πίσω σε αυτόν τον τομέα;

I.A: Η έλλειψη κρατικής ενθάρρυνσης και κινήτρων των φορέων που μπορούν να παράγουν τον ιατρικό τουρισμό. Γενικότερα μια εθνική πολιτική χωρίς μακροχρόνια στρατηγική, με αδιαφορία για το πώς κινούνται οι ανταγωνιστές μας σε αυτήν την αγορά.

Health.in.gr: Και εκτός Ελλάδος;

I.A: Σε χώρες όπως η Ουγγαρία, η Τσεχία ακόμη και η Τουρκία, που έχουν σαφώς χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο, ο ιατρικός τουρισμός αποτελεί ένα από τα πιο επιτυχημένα και κερδοφόρα κομμάτια θεματικού τουρισμού με συνεχή ανοδική τάση. Ασθενείς από τη κεντρική και βόρεια Ευρώπη δε διστάζουν να μετακινηθούν οποιαδήποτε εποχή του χρόνου σε χώρες που προσφέρουν υψηλές ιατρικές υπηρεσίες με λογικό κόστος.

Health.in.gr: Σε ποιους τομείς μπορεί να εφαρμοστεί εύκολα ο ιατρικός τουρισμός;

I.A: Θα μπορούσε να εφαρμοστεί σε μια ολόκληρη γκάμα παθήσεων, από τις πιο απλές μέχρι τις πιο πολύπλοκες. Οι ιατρικές υπηρεσίες όμως που ολοκληρώνονται σε μια μέρα όπως η οφθαλμολογία, η οδοντιατρική και η πλαστική χειρουργική, οι οποίες είναι σχετικά ανώδυνες και σύντομες, μπορούν να συνδυαστούν με ολιγοήμερη ανάρρωση σε διάφορα ήδη υπάρχοντα θέρετρα. Παρόλα αυτά, σε χώρες της Ασίας, της Άπω Ανατολής έχει αναπτυχθεί ο ιατρικός τουρισμός για βαρύτερα περιστατικά όπως καρδιοχειρουργικής, μεταμοσχεύσεων κ.α.

Health.in.gr: Πώς εκτιμάται λοιπόν το μέλλον αυτής της αγοράς;

I.A: Το μέλλον αυτής της αγοράς θα μπορούσε να είναι λαμπρό. Ο ασθενής δε φειδεται ούτε χρόνο, ούτε κόπο, ούτε χρήματα με σκοπό να πετύχει το καλύτερο για την υγεία του. Μια ματιά στους αριθμούς και στην ανάπτυξη γειτονικών χωρών με εθνική στρατηγική στον ιατρικό τουρισμό όπως η Τουρκία, μαρτυρά του λόγου το αληθές.

Συνέντευξη του υπευθύνου του Thalasso Center του Candia Maris κο Νίκο Κούκο στην Τζανετή Δέσποινα

Δέσποινα Τζανετή: Το Thalasso Candia Maris εντάσσεται στα κέντρα ομορφιάς ή city spa όπως αλλιώς λέγονται ή στα κέντρα που παρέχουν υπηρεσίες τουρισμού υγείας;

Νίκος Κούκος: Οι υπηρεσίες που παρέχει το Thalasso είναι καθαρά ευεξίας και ομορφιάς, άρα θα μπορούσε κανείς να πει ότι είμαστε city spa. Παρέχουμε όμως και ιατρικές υπηρεσίες όπως είναι π.χ το Ινστιτούτο Σπονδυλικής Στήλης.

Δ.Τ: Μιλήστε μου γι αυτό. Τι ακριβώς γίνεται στο Ινστιτούτο Σπονδυλικής Στήλης;

Ν.Κ: Το Ινστιτούτο Σπονδυλικής Στήλης του Thalasso συμβάλλει ενεργά στην ιατρική αποκατάσταση αλλά και πρόληψη παθήσεων της σπονδυλικής στήλης. Σε ένα μοναδικό για την Κρήτη «θαλασσινό» περιβάλλον, προβλήματα απλά όπως μια οσφυαλγία μέχρι τη σοβαρότερη μορφή παθολογίας βρίσκουν τη λύση αλλά και την πρόληψή τους. Χρησιμοποιούμε ένα θεραπευτικό μηχάνημα το Med - X ,το οποίο αποτελεί την αιχμή του δόρατος των θεραπευτικών προγραμμάτων που παρέχει το ινστιτούτο στους ανθρώπους που έχουν πρόβλημα στη σπονδυλική στήλη.

Δ.Τ: Παρέχετε υπηρεσίες σε ανθρώπους με ειδικές ανάγκες;

Ν.Κ: Βεβαίως. Γίνονται ασκήσεις σε θερμαινόμενη πισίνα θαλασσινού νερού. Για πρώτη φορά στην Ελλάδα δημιουργήθηκε πισίνα «υδροκινησιοθεραπείας» για να εξυπηρετεί άτομα με ειδικές ανάγκες.

Δ.Τ: Τι παρέχει ένα οργανωμένο Spa;

Ν.Κ: Προσπαθούμε να ικανοποιήσουμε τις ανάγκες όλων μας των πελατών και να γινόμαστε συνεχώς καλύτεροι. Σε ένα οργανωμένο spa όπως είναι το Thalasso υπάρχει το τμήμα της Αισθητικής, το οποίο χωρίζεται στην αισθητική προσώπου, όπου έχουμε λίφτινγκ, αντιγήρανση, ενυδάτωση κ.α. και στην αισθητική σώματος όπου έχουμε λιποδιάλυση, αδυνάτισμα, μασάζ, για σύσφιξη επιδερμίδας κ.α. Ακόμα έχουμε το τμήμα θαλασσοθεραπείας όπου παρέχουμε αρκετές υπηρεσίες υγείας όπως είναι το φυσικό αδυνάτισμα, το αντικαπνιστικό, το αντιρρευματικό, το αντιστρές, η χαλάρωση κ.α. Υπάρχουν βέβαια και εξειδικευμένες θεραπείες όπως είναι η λασποθεραπεία, η φυσικοθεραπεία χεριών, το μασάζ με φύκια κ.α. Έχουμε επίσης και το αθλητικό τμήμα όπου λειτουργούν ατομικά ή ομαδικά αθλήματα , πολλαπλά προγράμματα εκγύμνασης, χώροι άθλησης και χαλάρωσης. Ενδεικτικά αναφέρω τα παιδικά τμήματα, την ακαδημία ποδοσφαίρου, το μπάσκετ, τη σχολή τερματοφυλάκων κ.α. Τέλος έχουμε το ιατρικό τμήμα για το οποίο μιλήσαμε παραπάνω.

Δ.Τ: Ποια είναι η πιο «δημοφιλής» σας υπηρεσία;

Ν.Κ: Γενικά υπάρχει αυξημένη ζήτηση σε όλα τα τμήματά μας αλλά θα έλεγα πως το τμήμα θαλασσοθεραπείας είναι το πιο «δημοφιλές».

Δ.Τ: Με ποια διαδικασία επιλέγονται οι υπηρεσίες που παρέχονται στους πελάτες σας;

Ν.Κ: Οι περισσότεροι πελάτες μας έρχονται ήδη ενημερωμένοι και ζητούν οι ίδιοι αυτό που ακριβώς χρειάζονται. Υπάρχει όμως και ένα ειδικό έντυπο το οποίο συμπληρώνουν οι πελάτες μας κατά την άφιξή τους και ανάλογα με αυτά που θα απαντήσουν ενημερώνονται από το προσωπικό μας.

Δ.Τ: Υπάρχουν υπηρεσίες που δεν παρέχετε σήμερα αλλά έχετε σκοπό να τις εντάξετε στο πρόγραμμά σας στο μέλλον;

Ν.Κ: Προσπαθούμε να εξελισσόμαστε συνεχώς. Υπάρχουν όμως κάποιες υπηρεσίες που δεν έχουμε ακόμα λόγω ISO. Πρέπει πρώτα να ελεγχθούν και κατόπιν να μπορούμε να τις εντάξουμε στο πρόγραμμά μας.

Δ.Τ: Υπάρχουν πελάτες σας τους οποίους φιλοξενείτε αποκλειστικά για να τους παρέχετε υπηρεσίες τουρισμού υγείας;

Ν.Κ: Βεβαίως συνεργαζόμαστε με ένα πρακτορείο που βρίσκεται στη Γερμανία το «Thalasso Europe» το οποίο μας στέλνει οργανωμένα group για να τους παρέχουμε υπηρεσίες θαλασσοθεραπείας.

Συνεργαζόμαστε ακόμα με το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων «Δικαίωμα στη ζωή» για να τους παρέχουμε υπηρεσίες θαλασσοθεραπείας ή υδροθεραπείας.

Δ.Τ: Με την πάροδο των χρόνων παρατηρείται αύξηση στη ζήτηση τέτοιου είδους υπηρεσιών;

Ν.Κ: Την αλλαγή δεν την βλέπουμε μόνο χρόνο με το χρόνο αλλά καθημερινώς. Ολοένα και περισσότεροι άνθρωποι θέλουν να χαλαρώσουν, να θεραπευτούν, να γυμναστούν, να κάνουν τη ζωή τους καλύτερη.

Δ.Τ: Οι θεραπείες είναι προσιτές στον μέσο καταναλωτή ή απευθύνεστε σε άτομα με υψηλό εισόδημα;

Ν.Κ: Οι πελάτες μας είναι οι περισσότεροι άνθρωποι μεσαίας κοινωνικής τάξης, καθημερινοί άνθρωποι που φροντίζουν τον εαυτό τους.

Δ.Τ: Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να σας ευχαριστήσω πολύ για την ενδιαφέρουσα συζήτηση.

Ν.Κ: Κι εγώ σας ευχαριστώ.

Παρουσίαση του ξενοδοχείου «Eria Resorts» στα Χανιά. Από τις πρώτες σοβαρές προσπάθειες για να αναπτυχτεί στη χώρα μας ο τουρισμός υγείας

Το Eria Resort, το πρώτο ξενοδοχείο σχεδιασμένο για ανθρώπους με ειδικές ανάγκες, βρίσκεται στα Χανιά.

Το ξενοδοχείο χτίστηκε το 2004, με αρχιτεκτονικό σχεδιασμό που συναντά τις Καναδικές προδιαγραφές, είναι εξαιρετικά λειτουργικό, ασφαλές και άνετο. Έχει 11 δίκλινα και 2 σουίτες που βρίσκονται γύρω από μία πολύ μεγάλη πισίνα. Τα δωμάτια βρίσκονται σε 2 επίπεδα με εσωτερικό ανελκυστήρα, έχουν μπαλκόνια και θέα στη θάλασσα και στους ελαιώνες.

Όλες οι παροχές του ξενοδοχείου είναι απόλυτα προσβάσιμες και σε αυτές ανήκουν το εστιατόριο, το μπαρ, το γυμναστήριο, το φυσιοθεραπευτήριο και το Jacuzzi. Ακόμα υπάρχουν ειδικά διαμορφωμένα γήπεδα του μπάσκετ και του πινγκ-πονγκ.

Το ξενοδοχείο συνεργάζεται με γιατρούς φυσιοθεραπευτές και διαθέτει όλο τον απαραίτητο ορθοπαιδικό εξοπλισμό.

Ένα ειδικό λεωφορείο του ξενοδοχείου μεταφέρει τους επισκέπτες του από και προς το αεροδρόμιο, το λιμάνι καθώς και σε εκδρομές για να θαυμάσουν τα αξιοθέατα της περιοχής.³¹

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΝΔΡΙΩΤΗΣ 2003, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ, ΤΕΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ, ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2003
- ΡΟΔΑΝΘΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗ ΚΡΙΤΣΩΤΑΚΗ 2000, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ, ΑΘΗΝΑ 2000
- Δρ ΣΤΕΦΑΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ, Δρ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤ. ΕΞΑΡΧΟΣ 2006, ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ (ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ), ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΡΗΤΗΣ, ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2006
- Δρ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΝΔΡΙΩΤΗΣ 2003, ΑΕΙΦΟΡΙΑ (ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ) , ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ, ΤΕΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ, ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2003
- ΣΤΕΛΙΟΣ ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΣ 2000, ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ , ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΡΟΠΟΜΠΟΣ - Β' ΕΚΔΟΣΗ, ΑΘΗΝΑ 2000
- Ν.ΗΓΟΥΜΕΝΑΚΗΣ, Κ. ΚΡΑΒΑΡΙΤΗΣ, Π.ΛΥΤΡΑΣ 1998, ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ INTERBOOKS, ΑΘΗΝΑ 1998
- ΝΙΚΟΣ Γ. ΗΓΟΥΜΕΝΑΚΗΣ 1990, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ INTERBOOKS, ΑΘΗΝΑ 1990
- ΜΑΡΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ 1994, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ «ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ» ΤΕΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ, ΗΡΑΚΛΕΙΟ 1994
- ΟΔΗΓΟΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ - ΟΓΔΟΟΣ ΤΟΜΟΣ - ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΥΓΕΙΑ - Η ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ Η ΟΜΟΡΦΙΑ
- ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ xenia Εκθέσεις - Συνέδρια Α.Ε. - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2007 - ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ - Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ - Εκδόθηκε από την xenia Εκθέσεις - Συνέδρια Α.Ε.
- ΝΙΚΟΣ Γ. ΗΓΟΥΜΕΝΑΚΗΣ 1999, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ INTERBOOKS, ΑΘΗΝΑ 1999
- ΔΗΜΗΤΡΗΣ Α. ΛΑΛΟΥΜΗΣ - ΒΑΣΙΛΗΣ Χ. ΡΟΥΠΑΣ 1996, ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ INTERBOOKS, ΑΘΗΝΑ 1996
- ΤΡΙΑΡΙΔΗΣ Κ. «ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ» - ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΘΕΡΜΟΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΝΕΡΑ.
- ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ Κ. ΜΑΝΩΛΗΣ 2000, ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΛΛΗΝ», ΑΘΗΝΑ 2000
- ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ Γ. «ΥΔΡΟΓΕΩΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΥΔΡΟΧΗΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΘΕΡΜΟΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΝΕΡΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ», ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΘΕΡΜΟΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΝΕΡΑ
- ΝΟΜΟΣ 4086/60 (ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ)
- ΝΟΜΟΣ 2160/93 (ΠΕΡΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ)
- ΨΑΡΡΑΚΟΣ Κ. «ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ» - ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΘΕΡΜΟΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΝΕΡΑ
- ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ - ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ - ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2000-2006 - ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΤΑΡΤΗΣΗΣ Σ.Π.Α. ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2, ΜΑΡΤΙΟΣ 1999

- ΡΙΓΓΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ 2005, ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ (ΕΞΑΜΗΝΟ Ε΄) ΤΕΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ, ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2005
- G.T.P. (GREEK TRAVEL PAGES AUGUST 2006)
- ΚΑΛΦΙΩΤΗΣ Σ. 1976, ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΥΡΟΒΟΛΑ, ΑΘΗΝΑ 1976
- ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, 4^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ MANAGEMENT ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ (24-26 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2002), ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ
- ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (ΕΟΤ)
- ΕΙΔΙΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ - «ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ» (TRAVEL DAYS NEWS, ΜΑΙΟΣ 2007)
- ΔΕΚΛΕΡΗΣ Μ. 1986, Ο ΔΩΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ : ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ , ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ, ΑΘΗΝΑ 1986
- ΠΑΠΑΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ Α. 1995, ΠΡΟΤΥΠΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ, ΑΘΗΝΑ 1995

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- ✚ www.in.gr
- ✚ http://edipsos.net/v2/links/oz_2005120525_p.hp3
- ✚ www.milos-island.gr
- ✚ <http://loutrapozar.com/greek/home.htm>
- ✚ <http://iama.gr/ethno/therm/kokalas.html>
- ✚ <http://users.hor.gr/~chriskir/iamatikesphgesellados.htm>
- ✚ <http://krotkaxa.wordpress.com/2007/11/21/spa/>
- ✚ In.gr/ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΥΓΕΙΑ, ΙΑΤΡΙΚΗ
- ✚ Διαδικτυακό περιοδικό "tourism and property"
- ✚ <http://www.t-p.gr/news/main/272>
- ✚ <http://www.protothema.gr/content/print.php?id11308>
- ✚ http://www.traveldailynews.gr/new.asp?newid=41507&subcategory_id=26
- ✚ <http://health.in.gr/news/article.asp?ingArticleID=121738>
- ✚ <http://www.iama.gr/ethno/Therm/modelou.html>
- ✚ www.grecotel.gr